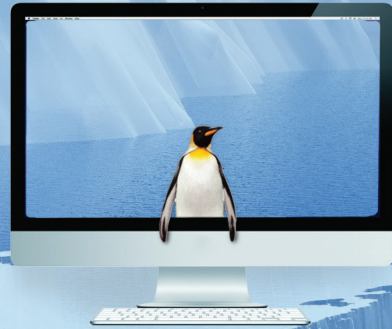

ENGELLİ WEB

2019

BUZ DAĞININ
GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

iFOD
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

ENGELLİ WEB

2019

YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

• ARAŞTIRMA •

Hollanda Kraliyeti

Bu yayın Hollanda Büyükelçiliği İnsan Hakları Programı desteğiyle yürütülen bir proje kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca yazarları sorumlu olup herhangi bir şekilde Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

**ENGELLİWEB 2019:
TÜRKİYE'DEN ERİŞİME ENGELLENEN WEB SİTELERİ,
HABER VE SOSYAL MEDYA İÇERİKLERİNİN ANALİZ RAPORU
BUZ DAĞININ GÖRÜNMEYEN YÜZÜ**

Hazırlayanlar: YAMAN AKDENİZ · OZAN GÜVEN

ENGELLİWEB 2

ISBN: 978-605-69446-2-8

Temmuz 2020

© İfade Özgürlüğü Derneği

Hasırcıbaşı Caddesi, No: 24/4, Kadıköy İstanbul

Sertifika No: 44361

Kapak Resmi Freepik/kjpargeter

Kitap ve Kapak Tasarımı Kadir Abbas

ENGELLİ WEB

2019

BUZ DAĞININ GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

YAMAN AKDENİZ • OZAN CÜVEN

İfade Özgürlüğü Derneği ve 2019 EngelliWeb Raporu Hakkında

Merkezi İstanbul’da bulunan İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD) Ağustos 2017 içinde kurulmuştur. Dernek; dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, politik görüş farklılığı ve diğer nedenlere dayalı hiçbir ayırım gözetmeksizin ifade özgürlüğü hakkına yönelik ihlallerin önlenmesi ve sona erdirilmesine odaklanmıştır. Bu anlamda, ifade özgürlüğü hakkı ihlale uğrayan veya bu hakkı tehlike altında olan kişilere yaşadıkları ihlallere karşı hukuki yardım sağlamak, bu amaçla araştırma, eğitim, ulusal ve uluslararası işbirliği dahil çalışmalar yapmak ve dayanışmak ayrıca bu kişilerin haklarının güvence altına alınmasına katkıda bulunmak amacı ile kurulmuştur.

Dernek faaliyetleri çerçevesinde bu rapor İfade Özgürlüğü Derneği’nin Hollanda Hükümetinin İnsan Hakları Programı tarafından fonlanan bir projesi kapsamında EngelliWeb ile işbirliği yapılarak hazırlanmıştır. Bilindiği üzere EngelliWeb, 2008 yılında bir sivil toplum girişimi olarak çalışmalarına başlamış ve 2017 yılına kadar da bu girişim kapsamında tespit edilen Türkiye’den erişimi engellenmiş web siteleri ve bu web sitelerini engelleyen mahkeme ve idari kararlarla ilgili bilgi ve istatistikleri kamuoyu ile paylaşmıştır. Alanında somut verilere sahip temel kaynak olarak birçok yerli ve yabancı medya kuruluşu tarafından atıfta bulunulan, akademik makale ve TBMM soru önergelerine giren ve ABD Dışişleri Bakanlığı’nın, yıllık olarak bütün dünya ülkeleri hakkında hazırladığı ‘İnsan Hakları Raporu’nun Türkiye bölümünde her yıl istatistiki verilerine yer verilen EngelliWeb, 2015 yılında Türkiye Yayıncılar Birliği’nin Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Ödülünü ve 2016 yılında Alman medya kuruluşu Deutsche Welle’nin en iyi online aktivizm yarışması Bobs Kullanıcı Ödülü Türkçe kategorisinde ödül almıştır.

İfade Özgürlüğü Derneği’nin kurulması ile EngelliWeb çalışmalarına Dernek bünyesinde devam edilmiş ve bu çalışmalar kapsamında da Türkiye’de devam eden İnternet sansürleri ile ilgili olarak 2018 *EngelliWeb Raporu* hazırlanmış, raporun Türkçe sürümüⁱ Haziran, İngilizce sürümü ise Temmuz 2019 içinde yayınlanmıştır. EngelliWeb çalışmaları kapsamında ayrıca Kasım 2019 içinde BM 2020 Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) Kapsamında Hazırlanacak olan Türkiye Raporu ile ilgili bir tavsiye raporu hazırlanarak o tarih itibarıyla güncel istatistiki bilgiler kamuoyu ile paylaşılmıştır.ⁱⁱ Özellikle EngelliWeb 2018 raporuna ulusal ve uluslararası medya-

i Bkz. https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf

ii Bkz. https://ifade.org.tr/reports/IFOD_UPR_Tavsiyeler_2019.pdf

da geniş yer verilmiş, Temmuz 2019 içinde önce 20 HDP'li vekil aracılığıyla ve EngelliWeb 2018 rapor ve verilerine atıfla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde Anayasa'nın 98'inci ve Meclis İktüzüğünün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereği Meclis araştırması açılması için talepte bulunulmuştur.ⁱⁱⁱ Benzer şekilde Ağustos 2019 içinde 22 CHP'li vekil tarafından EngelliWeb 2018 raporu verilerine dayanarak benzer bir taleple İnternete erişim, ifade ve basın özgürlüğü sorunları ile ilgili Meclis Araştırması açılması talep edilmiştir.^{iv} İşbu raporun yazıldığı tarih itibarıyla henüz Meclis bünyesinde bu taleplere cevap verilmemiştir.

2019 raporunda detaylı olarak gözlemleneceği üzere İnternet ile ilgili erişim engelleme uygulamaları önceki yıllarda olduğu gibi devam etmektedir. EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında tespit edilen erişimi Türkiye'den engelli alan adları ve web siteleri ile haber içerikleri, sosyal medya hesap ve içeriklerinde ciddi artışlar gözlenmeye 2019 içinde de devam edilmiştir. Türkiye'den erişime engellenen web sitelerinin sayısı 408.494'e ulaşmıştır. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi tarafından Wikipedia kararı dahil olmak üzere İnternet ve erişim engelleme uygulamaları ile ilgili yaklaşık 35 farklı karar verilmiş olsa dahi, Anayasa Mahkemesi'nin ilkesel yaklaşımının sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmeye devam edilen erişimin engellenmesi kararlarına olumlu bir etkisi 2019 yılı içinde gözlemlenmemiştir. 2019 raporumuzda Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık Başvurusu^v ile ilgili kararı ile 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarında uygulanmasını talep ettiği "ilk bakışta ihlal" yaklaşımının ve yine Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu^{vi} ile ilgili kararında 8/A maddesi kapsamında milli güvenlik ve kamu düzeni gibi sebeplere istinaden verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarında uygulanmasını talep ettiği "ilk bakışta ihlal" yaklaşımının 2019 yılında verilen erişimin engellenmesi kararları kapsamında değerlendirmesine de raporda yer verilmiştir.

Bu çalışmanın metodolojisi yaklaşık 202 milyon alan adının her ay taranması, 82 farklı haber sitesini içeren 3.7 milyon güncel haberin haftalık taranması, yaklaşık 33 milyon arşiv kategorisindeki haberin aylık bazda taranmasını, Wikipedia, Youtube, Twitter, Facebook ve Türkiye'deki haber sitelerinin bir kısmını içeren 105 farklı alan adının erişime engellenip engellenmediğinin gerçek zamanlı izlenmesi, YouTube ve Twitter Uygulama Programlama Arayüzü (Application Programming Interface - API) kullanılarak Türkiye'den erişime engellenmiş video, hesap ve içeriklerin tespiti, Lumen veri tabanının Uygulama Programlama Arayüzü ve araştırmacılar için geliştirdikleri araçlar kullanılarak veri tabanında yer alan erişim engelleme kararlarının tespiti ve analizi, bazı haber sitelerinden gönderilen erişimin engellenmesi kararlarının analizini kapsamaktadır.

2019 EngelliWeb Raporu Profesör Yaman Akdeniz (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi) ve Uzman Araştırmacı Ozan Güven tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasına dolaylı olarak ciddi katkısı olan Lumen veri tabanına^{vii} çok teşekkür ederiz. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık kararının 2019 uygulaması ile ilgili analizine katkılarından dolayı Dilara Alpan ve Birce Altın'a da çok teşekkür ederiz.

iii Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/10/10-502125gen.pdf>

iv Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/10/10-518552gen.pdf>

v Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

vi Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2015/18936, 22.05.2019.

vii <https://www.lumendatabase.org/>

İçindekiler

2019 Sonu İtibarıyla Türkiye'den 408.494 Web Sitesi Erişime Engellenmiştir.....	2
Türkiye'de Erişim Engelleme Yetkisi.....	4
2019 İçinde Erişime Engellenen Alan Adları, URL, Haber ve İçerikler.....	7
Alan Adları Engelleme Uygulamaları Genel Değerlendirme.....	7
5651 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen Alan Adları.....	10
5651 Sayılı Kanun'un 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçerikler.....	13
Anayasa Mahkemesi'nin 8/A Kararları ve İlkesel Yaklaşımı.....	21
5651 Sayılı Kanun'un 9 ve 9/A Maddeleri Kapsamında Erişim Engelleme Uygulamaları.....	22
5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen URL, Haber ve İçerikler.....	22
Engellenen Haber (URL) İstatistikleri - 2019.....	23
Engellenen ve Silinen Haber (URL) İstatistikleri - Genel Toplam (2014-2019).....	33
Anayasa Mahkemesinin Ali Kızık Kararı ve İlk Bakışta İhlal Uygulaması.....	37
Sulh Ceza Hakimliklerinin 2019 Yılı İlk Bakışta İhlal Değerlendirmesi.....	37
5651 Sayılı Kanun'un 9/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen URL, Haber ve İçerikler.....	39
Telif Hakları İhlalleri ve Periscope TV Engellemeleri.....	40
2019 İçinde Erişime Engellenen Sosyal Medya Hesapları ve İçerikler.....	41
Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri.....	41
Twitter Şeffaflık Raporlarında Dünya Genelinde Türkiye'nin Durumu.....	43
Facebook Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri.....	46
Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri.....	48
Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri.....	56
Reddit Şeffaflık Raporlarında Türkiye'de İnternet Sansürleri.....	59
2019 İçinde Hakkında Yasal İşlem Yapılan Sosyal Medya Hesapları.....	60
Sonuç ve Genel Değerlendirme.....	62

Tablo, Ekran Görüntüsü ve Şekil Listesi

Tablo 1	Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2019).....	26
Tablo 2	2014-2019 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu.....	36
Tablo 3	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye Tüm İstatistikler.....	41

Ekran Görüntüsü 1	Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/3949, 19.05.2019 D. İş Sayılı Kararı.....	18
Ekran Görüntüsü 2	Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/3959, 07.05.2019 D. İş Sayılı Kararı.....	19
Ekran Görüntüsü 3	Kararı Veren Sulh Ceza Hakimliği Bilinmiyor (21.05.2019).....	19
Ekran Görüntüsü 4	Kararı Veren Sulh Ceza Hakimliği Bilinmiyor (21.05.2019).....	20
Ekran Görüntüsü 5	Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/5538, 16.07.2019 D. İş Sayılı Kararı ve Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/7279, 24.09.2019 D. İş Sayılı Kararı.....	20
Ekran Görüntüsü 6	Bianet (Burak Erdoğan-Sevim Tanürek) Haberi.....	27
Ekran Görüntüsü 7	Diken (Cağaloğlu Anadolu Lisesi) Haberi.....	28
Ekran Görüntüsü 8	sendika.org (Ravza Kavakçı) Haberi.....	28
Ekran Görüntüsü 9	Birgün (Ravza Kavakçı) Haberi.....	29
Ekran Görüntüsü 10	halkTV (Medipol Tepkisi) Haberi.....	29
Ekran Görüntüsü 11	Sözcü (Medipol Üniversitesi Tahsis) Haberi.....	30
Ekran Görüntüsü 12	Cumhuriyet (Medipol) Haberi.....	30
Ekran Görüntüsü 13	gazeteduvar (Erişim Engeli Haberine Erişim Engeli) Haberi.....	31
Ekran Görüntüsü 14	euronews (Kayıp KHK'lılar) Haberi.....	31
Ekran Görüntüsü 15	artigerçek (PTT Varlık Fonu) Haberi.....	32
Ekran Görüntüsü 16	Periscope TV İnternet Adresine Erişimin Engellenmesi Uygulaması.....	40
Ekran Görüntüsü 17	EuroNews (Erdoğan Seçim Mitinginde) Haberi.....	50
Ekran Görüntüsü 18	Wordpress tarafından engellenen sayfalarda çıkan uyarı yazısı.....	58

Şekil 1	Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2006-2019).....	3
Şekil 2	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2019).....	8

Şekil 3	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2006-2019).....	9
Şekil 4	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam).....	9
Şekil 5	BTK v. Yargı 8. Madde Erişim Engelleme Kararları (2019).....	11
Şekil 6	Yargı-BTK Erişim Engelleme Karşılaştırması (2017-2019).....	12
Şekil 7	Yıllara Göre TİB, BTK ve Yargı Karşılaştırması (2006-2019).....	12
Şekil 8	Yıllara Göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları.....	14
Şekil 9	8/A Kararlarının Hakimliklere Göre Dağılımı (2015-2019).....	15
Şekil 10	8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Yaklaşık Toplamı & Dağılımı (2015-2019).....	16
Şekil 11	8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2019).....	17
Şekil 12	Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen Toplam Haber Adresleri (URL).....	23
Şekil 13	Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları (2019).....	24
Şekil 14	Silinen Haber (URL) Sayıları (2019).....	25
Şekil 15	Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen ve Silinen Haber Adresleri (URL).....	33
Şekil 16	Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2019).....	34
Şekil 17	Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2019).....	35
Şekil 18	Sulh Ceza Hakimliklerinin AYM Ali Kızılcık Kararı Uygulama Performansı (2019).....	38
Şekil 19	Twitter'a Türkiye'den Gönderilen Talepler.....	42
Şekil 20	Twitter Şeffaflık Raporu (2019 1. Yarı Yıl Dönemi).....	43
Şekil 21	Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi).....	43
Şekil 22	Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi).....	44
Şekil 23	Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi).....	45
Şekil 24	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye ve G8 Ülkeleri Karşılaştırması.....	45
Şekil 25	Facebook Çıkarılan İçerikler (Türkiye).....	46
Şekil 26	Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2019).....	46
Şekil 27	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2019 Toplamı).....	47
Şekil 28	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2019).....	48
Şekil 29	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2009-2019 I. Yarı Yıl).....	49
Şekil 30	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2019 I. Yarı Yıl).....	50
Şekil 31	Google'a Türkiye'den Gönderilen Toplam İçerik Kaldırma Talep Sayıları.....	51
Şekil 32	Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Hakaret İle İlgili Talepler).....	52
Şekil 33	Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Servis Bazında Hakaret İle İlgili Talepler).....	52
Şekil 34	Youtube / Hakaret Talepleri.....	53
Şekil 35	Youtube / Hükümet Eleştirisi Talepleri.....	53

Şekil 36	Youtube / Milli Güvenlik Talepleri.....	54
Şekil 37	Youtube / Nefret Söylemi Talepleri.....	54
Şekil 38	Google'a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı.....	55
Şekil 39	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu.....	56
Şekil 40	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu.....	56
Şekil 41	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu.....	57
Şekil 42	Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları.....	57
Şekil 43	Reddit 2019 Şeffaflık Raporu İçerik Kaldırma Talepleri.....	59
Şekil 44	2016-2019 Şeffaflık Raporları Toplam İçerik Kaldırma Talepleri.....	60
Şekil 45	İçişleri Bakanlığı Tarafından Açıklanan İstatistiki Veriler.....	61
Şekil 46	Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2007-2019).....	62
Şekil 47	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2019).....	63
Şekil 48	Twitter Şeffaflık Raporlarında Japonya, Rusya ve Türkiye Karşılaştırması.....	64

İfade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb raporu yaklaşık 13 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de gitgide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2019 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri içermektedir.

İfade Özgürlüğü Derneği bünyesinde devam eden EngelliWeb raporlama çalışması sürekli güncellenen ve geriye dönük çalışmaya devam eden bir çalışma olmakla birlikte, 2019 yılı içinde geçmiş yıllara yönelik daha fazla erişimi engellenmiş alan adı, web siteleri ile haber içerikleri, sosyal medya hesap ve içerikleri tespit edildiğinden dolayı, 2018 raporunda sunulan rakamlarla 2019 raporunda sunulan rakamlar arasında bazı farklılıklar oluşmuştur. Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler **hiçbir zaman resmi olarak açıklanmamıştır**. Dolayısıyla, EngelliWeb raporları bu alandaki yegâne istatistiki verileri içermektedir ve bu alanda referans noktası konumuna gelmiştir.

Erişim engellemelerle ilgili resmi istatistiki verilerin kamuoyu ile paylaşılması da hükümet politikasına dönüşmüş olmakla birlikte istatistiki verilerle ilgili 2019 içinde de bu konu hakkındaki TBMM soru önergelerine olumsuz cevap verilmiştir. Örneğin, 22 Nisan 2019 tarihinde, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, erişime engellenen site sayısı ve istatistiksel değerlerin açıklanmasınının **“suçun önlenmesi ve suçla mücadelede sıkıntılara sebep olabileceğini**, özellikle çocuk pornosuna ilişkin içeriklerin deşifre olmasına neden olabileceğini **ayrıca bu tür rakamlar diğer ülkelerce resmi**

olarak toplu şekilde açıklanmadığından, uluslararası düzeyde **bu rakamlardan hareketle ülkemiz aleyhine haksız algı meydana getirildiği, bilgi kirliliği oluşturulduğu**, gerekçesiyle ret cevabı vermiştir.¹ Benzer şekilde, CHP Mersin Milletvekili Alpay Antmen tarafından 5 Şubat 2019 tarihinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na 2003-2019 yılları arasında erişimi engellenen İnternet sitelerinin sayıları sorulmuş,² 28 Mart 2019 tarihinde, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından verilen cevapta 5 Şubat 2019 tarihli cevap aynen tekrarlanmış, bilgi kirliliği oluşturulmakta olduğundan bu kapsamdaki her türlü talebin olumsuz yanıtlandığı belirtilmiştir.³ 25 Nisan 2019 tarihinde ise, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı toplam rakamları açıklamamakla birlikte sadece 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamındaki erişim engelleme kararlarının oransal dağılımına işaret etmiştir.⁴

İfade Özgürlüğü Derneği bünyesinde hazırlanan EngelliWeb raporunda ise Türkiye'den erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya hesap ve içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler gerek 2019 yılı için gerekse genel toplamda 2019 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bundan sonraki süreçte de her sene benzer raporlar İfade Özgürlüğü Derneği tarafından kamuoyu ile paylaşılacaktır. 2020'nin ilk yarısı ile ilgili rapor Ekim 2020 içinde, 2020 yıl sonu raporu ise Haziran 2021 içinde yayınlanacaktır.

2019 SONU İTİBARIYLA TÜRKİYE'DEN 408.494 WEB SİTESİ ERİŞİME ENGELLENMİŞTİR

İfade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb 2018 raporunda **2018 yılı sonu itibarıyla Türkiye'den toplam 245.825 alan adı** erişime engellendiği tespit edilmiştir. EngelliWeb raporlama çalışması sürekli güncellenen ve geriye dönük çalışmaya devam eden bir çalışma olmakla birlikte, 2019 yılı içinde geçmiş yıllara yönelik daha fazla erişimi engellenmiş alan adı ve web siteleri tespit edildiğinden dolayı 2018 raporunda sunulan rakamlarla 2019 raporunda sunulan rakamlar arasında farklılık oluşmuştur. Dolayısıyla, mevcut EngelliWeb 2019 raporu verilerine göre Türkiye'den 2018 sonu itibarı ile toplam **347.445** alan adı ve web sitesi erişime engellenmiştir. Aşağıda detaylandırılacağı üzere 2019 yılı içinde EngelliWeb çalışması kapsamında tespit edilebildiği kadarıyla Türkiye'den **toplam 61.049** alan adı daha erişime engellenmiştir. 2019 içinde erişime engellenen **61.049 alan adı ve web sitesi** ile birlikte 2019 sonu itibarı ile Türkiye'den toplam **408.494** alan adı ve web sitesine bu raporda detaylandırılacak hüküm ve yetkilere istinaden erişim engellenmiştir.

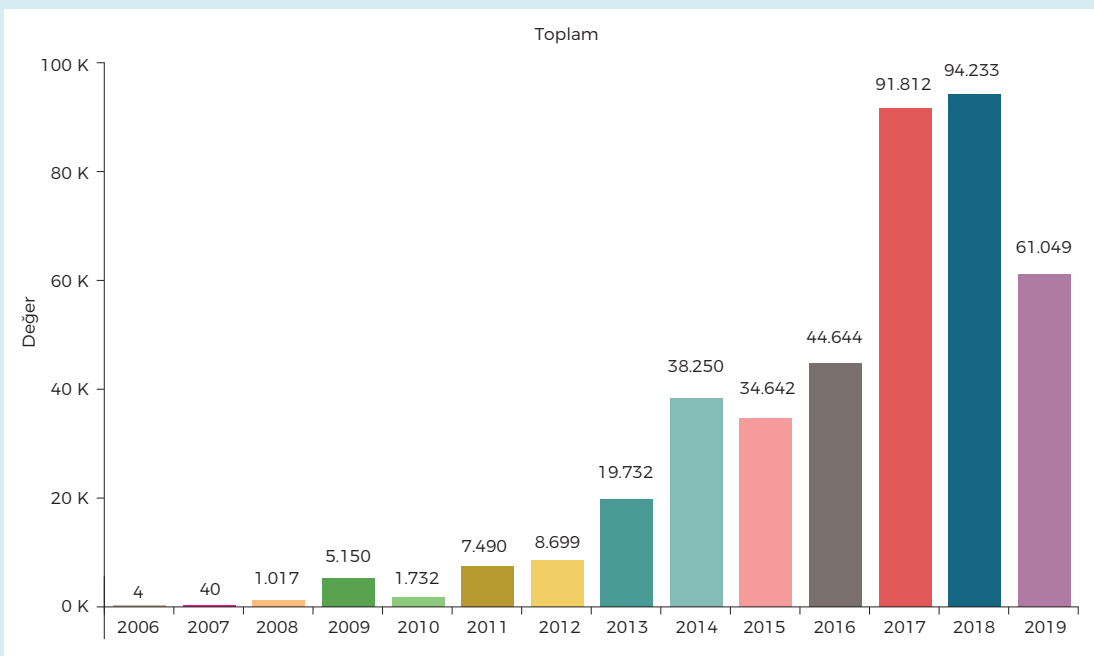
1 Bkz. CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer tarafından Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'a 7/8292 esas numaralı ve 04.02.2019 tarihli yazılı soru <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8292s.pdf>, ve soruya 22.04.2019 tarihinde verilen yazılı cevap, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8292sgc.pdf>.

2 Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8454s.pdf>

3 Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8454c.pdf>

4 Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8949sgc.pdf> ve <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/brEi5.pdf>.

Şekil 1: Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2006-2019)

Yıllık bazda bir değerlendirme yapıldığında ve **Şekil 1**'de görüleceği üzere 2019 yılı içinde erişimi engellenen web sitelerinde (**61.049**), önceki yıllara göre düşüş (2018: **94.233** ve 2017: **91.812**) gözlemlenmekle birlikte, 5651 sayılı Kanun ve erişimin engellenmesi uygulamalarının başlamasından sonraki 13 yıllık sürecin (**2007-2019**) ortalamasının (**yıllık 31.422 web sitesi**) üzerinde erişimin engellenmesi uygulamalarına 2019 içinde de devam edilmiştir.

Dahası, tespit edildiği kadarı ile 2019 sonu itibarı ile **130.000** URL adresine, **7.000** Twitter hesabına, **40.000** tweete, **10.000** YouTube videosuna ve **6.200** Facebook içeriğine de 5651 sayılı Kanun ve diğer hükümlere istinaden erişim engellenmiştir. 2019 sonu itibarı ile 50.000 kadar içerik ise erişim engelleme kararları sonrasında içerik sağlayıcılar tarafından yayından kaldırılmıştır.

2019 yılı içinde devam eden erişim engelleme uygulamalarının en önemlisi **Wikipedia** platformuna Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği kararı⁵ ile Nisan 2017 içinde uygulanmaya başlanan topyekûn erişimin engellenmesi uygulamasıdır. Yaklaşık 2.5 yıl erişime engelli kalan Wikipedia platformu ile ilgili yapılan bireysel başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından 26.12.2019 tarihinde karara bağlanmıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından başvuruları kabul edilen Wikimedia Foundation ve kullanıcı sıfatlı başvurular yapan Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak'ın ifade özgürlüklerinin ihlal

5 Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı ile Wikipedia platformuna erişim platformunda yer alan 'Suriye İç Savaşı'na yabancı müdahalesi' (Foreign involvement in the Syrian Civil War - https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_involvement_in_the_Syrian_Civil_War#Turkey) ve 'Devlet destekli terörizm' (State-sponsored terrorism - https://en.wikipedia.org/wiki/State-sponsored_terrorism#Turkey) başlıklı iki İngilizce içeriğin Türkiye ile ilgili bölümleri gerekçe gösterilerek engellenmiştir.

edildiğine karar verilirken, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinin keyfiliğe yol açacak şekilde geniş uygulandığına yönelik önemli tespitler de kararda yer almıştır.⁶

Popüler resim paylaşım platformu **Imgur**'a, Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun (TİTCK) kararı⁷ ile Ekim 2017 içinde erişim engellenmiş ve bu uygulama 2019 yılında da devam etmiştir.⁸

TÜRKİYE'DE ERİŞİM ENGELLEME YETKİSİ

EngelliWeb 2018 raporunda detaylandırıldığı üzere Türkiye'de erişim engelleme kararı alması veya talep etmesi çeşitli kanun, yönetmelik ve düzenlemelerle **yargı organları** (mahkemeler, sulh ceza hakimlikleri ve savcılıklar) ile birlikte **çok sayıda idari kuruma** da verilmiştir. Ağırlıklı olarak erişim engelleme kararları 5651 sayılı Kanun'un **8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri** kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmekle birlikte, 8. madde kapsamında soruşturma evresinde savcılıklar da erişimin engellenmesine karar verebilir. Ayrıca, **Cumhuriyet savcılarına** 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ek madde 4(3) fıkrası kapsamında telif hakları ihlallerini gidermek için de erişimin engellenmesi yetkisi verilmiştir.

İdari kurumların erişimin engellenmesi ile ilgili yetkilendirmesi ise çeşitli kanun, yönetmelik ve düzenlemelerle yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki kurum ve kuruluşlara erişim engelleme kararı alma veya talep etme yetkisi tanınmıştır. Bu listeye 2019 yılı içinde Dijital Hizmet Vergisi ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında **Hazine ve Maliye Bakanlığı** ve 2020 yılında Resmi Gazete'de yayınlanan Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu kapsamındaki tüm **"yetkili kuruluşlar"** da eklenmiştir:

- **Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıklar**⁹
- Kapatılana¹⁰ kadar **Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)**¹¹

⁶ Wikimedia Foundation Inc. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019.

⁷ Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun (TİTCK) 61762938-000-E.205963 sayılı ve 14.10.2017 tarihli kararı.

⁸ Bu engelleme ile ilgili kullanıcı sıfatı ile başlatılan idari yargı süreci halen Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nde devam etmektedir. Imgur'un başvurusu ve engellenmesine sebep olan içerikleri kaldırdığı beyanı ile Ankara 11. İdare Mahkemesi, 2019/2050 E., 2020/711 K. sayılı kararı ile 26.03.2020 tarihinde Imgur platformuna uygulanan erişim engellemesi uygulamasının iptaline karar vermiştir. Engelliweb 2020 raporunda bu konuya daha geniş kapsamlı yer verilecektir.

⁹ **5651 sayılı Kanun'un** "Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi" başlıklı 8/A(1) maddesi kapsamında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, **Cumhurbaşkanlığı** veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile **ilgili bakanlıkların** talebi üzerine BTK Başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayınlı ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir. 8/A(2) maddesi kapsamında Cumhurbaşkanlığı veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkan tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, karar kendiliğinden kalkar.

¹⁰ TİB 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Ağustos 2016 içinde kapatılmıştır.

¹¹ 5651 sayılı Kanun'un 8, 8/A ve 9/A maddelerine istinaden erişimin engellenmesi konusunda yetkilendirilmiş, 8/A ve 9/A maddeleri kapsamındaki idari tedbir kararlarına hâkim onayı şartı getirilmiştir.

- TİB kapatıldıktan sonra **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı**¹²
- **Erişim Sağlayıcıları Birliği (ESB)**¹³
- Sağlık Bakanlığı, **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK)**¹⁴
- **Sermaye Piyasası Kurulu**¹⁵
- Tarım ve Orman Bakanlığı, **Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı**¹⁶
- **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü**, Talih Oyunları Daire Başkanlığı¹⁷
- **Türkiye Jokey Kulübü**¹⁸
- **Spor Toto Teşkilat Başkanlığı**¹⁹

12 Ibid.

13 5651 Sayılı Kanun'un 9/9 maddesi gereği bu Kanun'un kişilik haklarının ihlali ile ilgili 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimliklerinin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayınların aynılarının başka İnternet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Erişim Sağlayıcıları Birliğine müracaat edilmesi halinde mevcut sulh ceza hakimliği kararlarını bu adresler için de uygulamaya yetkilendirilmiştir.

14 Sağlık Bakanlığı 1262 sayılı **İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu**'nun 18. maddesi gereği ruhsatsız ilaç veya sahte ilaç veya benzeri tıbbi müstahzarların tanıtım veya satışlarının İnternet üzerinden yapılması halinde, derhal erişimin engellenmesine karar vermeye yetkilidir. Bu yetki Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu** tarafından kullanılmakta ve Kurum tarafından alınan kararlar 1262 sayılı Kanun gereği uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirilir.

15 **Sermaye Piyasası Kurulu**, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun "izinsiz sermaye piyasası faaliyetinde uygulanacak tedbirler" başlıklı 99. maddesi kapsamında erişimin engellenmesini talep etmeye yetkilendirilmiştir. Kurul, bu maddenin 3. paragrafı gereği izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, İnternet aracılığı ile yürütüldüğü tespit edildiğinde; içerik ve yer sağlayıcılarının yurt içinde olması halinde, erişimin engellenmesi ile ilgili mevzuat uyarınca mahkemelere başvurabilir. İçerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında bulunması halinde ise, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından erişimin engellenmesine karar verilebilir. Ayrıca, 99. maddenin 4. Paragrafı (Ek: 17/4/2017-KHK/690-67 md.; Değiştirilerek kabul: 1/2/2018-7077/57 md.) gereği Kuruldan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandıgına veya Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak İnternet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından ilgili İnternet sitelerine erişim engellenebilir.

16 **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**, 4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un Cezai Hükümler başlıklı 8. maddesinin 2. paragrafının (k) bendi gereğince tütün mamulleri veya alkollü içkilerin tüketicilere satışı İnternet üzerinden yapılması halinde 5651 sayılı Kanun'da öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verebilir ve bu kararlar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır. Bu yetkiye ayrıca Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Resmî Gazete Tarihi: 07.01.2011 Resmî Gazete Sayısı: 27808) 26(1) maddesinde de yer verilmiştir. Uygulama pratiğinde ise bu yetkinin Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde kurulan **Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı** tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda erişime engellenen web sitelerinin de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan ziyade Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından erişime engellendiği gözlemlenmektedir.

17 **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü**, **Talih Oyunları Daire Başkanlığı**, Sanal Ortamda Oynatılan Talih Oyunları Hakkında Yönetmeliğin (Resmî Gazete Tarihi: 14.03.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26108), "**İdareye ve yargı mercilerine başvuru**" başlıklı 7. maddesi kapsamında "oynatıldığı tespit edilen talih oyunlarına ilişkin sanal ortamlara ve/veya İnternet sitelerine hizmet veren servis sağlayıcılarının bu sitelere ve/veya sanal ortamlara yönelik hizmet ve yayınlarının durdurulması ve yasak eylemlerin cezalandırılması istemiyle" ilgili yargı mercileri nezdinde derhal başvuruda bulunabilir. Bu Yönetmeliğin 8. maddesi gereğince ilgili yargı mercilerince talih oyunlarının oynatıldığı sanal ortamların faaliyetlerinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü** bu kararlar gereği için derhal Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna erişimin engellenmesi için bildirimde bulunur.

18 6132 sayılı At Yanışları Hakkında Kanun kapsamında Türkiye sınırları içerisinde at yanışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen yanışlar üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilidir. Tarım ve Orman Bakanlığınca at yanışlarına dayalı müşterek bahisleri tertip etme hak ve yetkisi **Türkiye Jokey Kulübü**'ne devredilmiştir. Uygulamada Türkiye Jokey Kulübü tarafından alınan erişim engelleme kararlarının **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu** tarafından uygulandığı görülmektedir.

19 **Spor Toto Teşkilat Başkanlığı**, 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesi (Değişik: 12/7/2013-6495/3 md) gereği bu madde kapsamına

- Diyanet İşleri Başkanlığı, **Din İşleri Yüksek Kurulu**²⁰
- Diyanet İşleri Başkanlığı, **Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu**²¹
- **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu**²²
- **Yüksek Seçim Kurulu**²³

giren suçlarla ilgili olarak, 5651 sayılı Kanunun erişimin engellenmesine ilişkin hükümlerini uygulamaya yetkilendirilmiştir. Spor Toto Teşkilat Başkanlığı'nın yetkilendirmesi Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği ile belirlenmiştir (Resmî Gazete Tarihi: 21.12.2008 Sayı: 27087).

- 20** Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu da bazı içerikler açısından erişimin engellenmesine yetkilendirilmiştir. 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un **Din İşleri Yüksek Kurulu** ile ilgili 5. Maddesine (Değişik: 1/7/2010-6002/4 md) 2018 yılında eklenen bir ek fıkra (Ek fıkra: 2/7/2018 -KHK/703/141 md) ile İslam Dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu Kurul tarafından tespit edilen meallerin, Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Yayımın İnternet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na** gönderilir (2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 141 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "sulh hukuk mahkemesi" ve "Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına" ibareleri sırasıyla, "yetkili ve görevli merci" ve "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığına" şeklinde değiştirilmiştir).
- 21** Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki **Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulunun** onay ve mührü bulunmayan mushaflar, cüzler halindeki mushaflar, mealli mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur'an-ı Kerimler basılamaz ve yayınlanamaz. Onaysız veya mühürsüz basıldığı veya yayımlandığı tespit edilen mushaf ve cüzler halindeki mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur'an-ı Kerim yayınlarının Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Bu yayınların İnternet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlara ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na** gönderilir.
- 22** **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu**, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a 2018 yılında eklenen 29/A maddesi (Ek: 21/3/2018-7103/82 md) ile **lisansız yayın hizmetlerinin İnternet ortamında sunumu durumunda erişimin engellenmesini talep etmek üzere yetkilendirilmiştir**. Bu kapsamda, Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, bu hak ve lisansları ile yayınlarını bu Kanun ve 5651 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak internet ortamından da sunabilirler. Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini sadece internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcılar Üst Kuruldan yayın lisansı, bu yayınları İnternet ortamından iletmek isteyen platform işletmecileri de Üst Kuruldan yayın iletim yetkisi almak zorundadır. Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunmayan ya da bu hak ve/veya lisansı iptal edilen gerçek ve tüzel kişilerin yayın hizmetlerinin İnternet ortamından iletilmesinin Üst Kurulca tespiti halinde Üst Kurulun talebi üzerine sulh ceza hakimlikleri tarafından İnternet ortamındaki söz konusu yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu kararlar, gereği yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı hakkında 5651 sayılı Kanunun 8/A maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları uygulanır. İçerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu Üst Kurulun görev alanına ilişkin uluslararası antlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının veya platform işletmecilerinin yayın hizmetlerinin internet ortamından iletimi ile İnternet ortamından Türkçe olarak Türkiye'ye yönelik yayın yapan veya yayın dili Türkçe olmamakla birlikte Türkiye'ye yönelik ticari iletişim yayınlarına yer veren yayın kuruluşlarının yayın hizmetleri hakkında da erişimin engellenmesi yaptırımını uygulanabilir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili yönetmeliğin hazırlanma süreci 2019 içinde tamamlanmış ve Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik Resmî Gazete'de (Resmî Gazete Tarihi: 01.08.2019 Resmî Gazete Sayısı: 30849) yayınlanmıştır.
- 23** **Yüksek Seçim Kurulu**, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "Basın, iletişim araçları ve internette propaganda" başlıklı 55/B maddesi kapsamında seçimler sırasında "oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımını yasaktır" hükmüne istinaden bu tip yayınlar ile ilgili olarak erişimin engellenmesini talep edebilir. Uygulamada "geçici" olarak uygulanması gereken bu yetkiye istinaden alınan erişimin engellenmesi kararlarının süre belirtilmeden uygulandığı ve uygulamanın da Erişim Sağlayıcılar Birliği üzerinden yapıldığı görülmektedir.

- Ticaret Bakanlığı, **Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü**²⁴
- **Hazine ve Maliye Bakanlığı**²⁵
- Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu kapsamındaki tüm **“yetkili kuruluşlar”**²⁶

Görüldüğü üzere 15’ten fazla farklı kurum ve kuruluşa çeşitli düzenlemeler altında erişim engelleme yetkisi veya talep etme yetkisi verilmiş ve bu yetkilerin büyük bir kısmı **“idari tedbir”** yolu ile ve yargı onayı şartı aranmadan BTK veya ESB’e gönderilerek kullanılmaktadır.

2019 İÇİNDE ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI, URL, HABER VE İÇERİKLER

ALAN ADLARI ENGELLEME UYGULAMALARI GENEL DEĞERLENDİRME

EngelliWeb projesi kapsamında **2019 yılı içinde** tespit edebildiğimiz kadıyla Türkiye’den **toplam 61.049** alan adı erişime engellenmiştir. Bu engellemelerin çoğunluğu **Şekil 2’de** görüleceği üzere (%70’i), **42.145 alan adı** BTK Başkanı tarafından 5651 sayı-

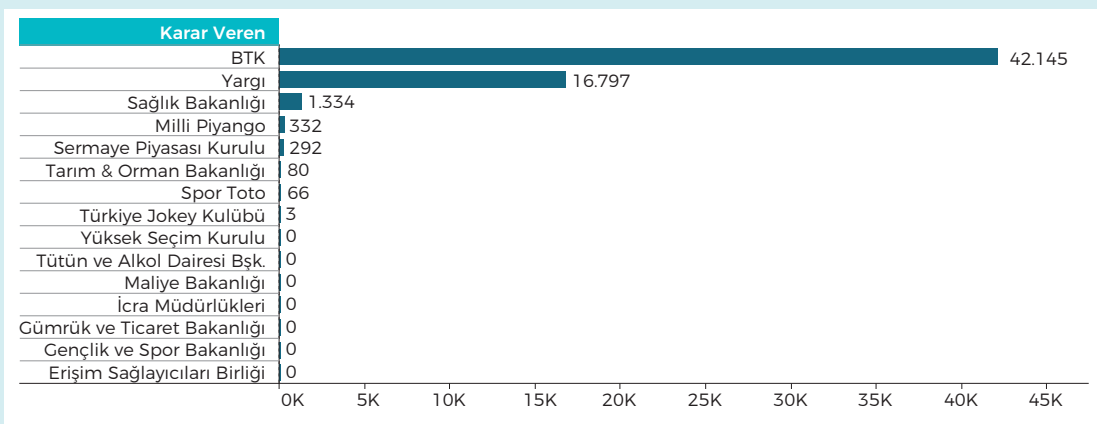
²⁴ Ticaret Bakanlığı bünyesinde yer alan Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü tarafından 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un saadet zincirleriyle alakalı ve piramit satış sistemleri başlıklı 80. maddesi kapsamında erişimin engellenmesi kararları vermeye başlamıştır. Bu maddenin üçüncü paragrafında “Bakanlık, piramit satış sistemleri ile ilgili gerekli incelemeleri yapmaya ve varsa elektronik sistemin ülkemizde durdurulması dâhil ilgili kamu kurum veya kuruluşlarıyla iş birliği içinde gerekli önlemleri almaya yetkilidir” denilmiştir. Bu kapsamda alınan kararlar da uygulanmak üzere mevzuatta bu yönde bir yetkilendirme söz konusu olmamasına rağmen Erişim Sağlayıcılar Birliği’ne gönderilmektedir.

²⁵ Dijital Hizmet Vergisi ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un (Resmî Gazete Tarihi: 07.12.2019 Resmî Gazete Sayısı: 30971) “Vergi güvenliği” başlıklı 7. maddesinin 1. fıkrası kapsamında 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergilere ilişkin beyanname verme ve ödeme yükümlülüklerini süresinde yerine getirmeyen bu Kanun kapsamındaki dijital hizmet sağlayıcılarına veya Türkiye’deki yetkili temsilcisine, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için dijital hizmet vergisini tarha yetkili vergi dairesi tarafından internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler kullanılarak 213 sayılı Kanunda sayılan tebligat yöntemleri, elektronik posta veya diğer tüm iletişim araçları ile ihtarda bulunulabilir ve bu durum Gelir İdaresi Başkanlığının İnternet sitesinde ilan edilir. 7. maddenin 2. fıkrası kapsamında ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilanından itibaren otuz gün içinde bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde, dijital hizmet sağlayıcılarının sunmuş oldukları hizmetlere erişimin, bu yükümlülükler yerine getirilinceye kadar engellenmesine Hazine ve Maliye Bakanlığınca karar verilir ve bu karar erişim sağlayıcılarına bildirilmek üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. Engelleme kararlarının gereği bildirimden itibaren yirmi dört saat içinde erişim sağlayıcıları tarafından yerine getirilir.

²⁶ 7223 tarihli Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu’nun (Resmî Gazete Tarihi: 12.03.2020 Resmî Gazete Sayısı: 31066) “Yetkili kuruluşun denetime ilişkin diğer yetkileri” başlıklı 17. maddesinin 2. fıkrası kapsamında “Piyasaya arz edilen veya piyasada bulunduran uygun olmayan bir ürünün internet üzerinden tanıtımı ve satışının yapılması halinde yetkili kuruluş, aracı hizmet sağlayıcıya içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirimde bulunur. İçeriğin yirmi dört saat içerisinde aracı hizmet sağlayıcı tarafından çıkarılmaması halinde yetkili kuruluş uygun olmayan ürüne ilişkin içeriğe erişimin engellenmesine karar verir ve bu kararı uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirir. İnternet sitesinin doğrudan iktisadi işletmeceye ait olması durumunda aynı uygulama yapılır. Bu fıkra kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı içeriğe erişimin engellenmesi (URL vb.) yöntemiyle verilir. Bu Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesi kapsamında “yetkili kuruluş”, “ürünlere ilişkin teknik düzenlemeleri hazırlayan, yürüten veya ürünleri denetleyen” kamu kuruluşlarını kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. Bu yetki 12.03.2021 tarihinden itibaren kullanılacaktır.

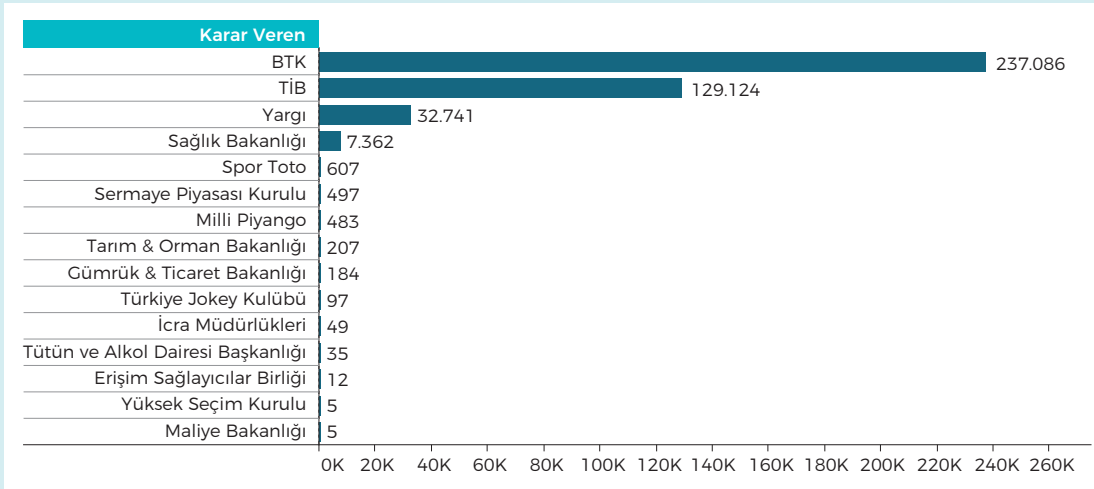
lı Kanun'un 8. maddesi kapsamında erişime engellenmiştir. **16.797** alan adına hakimlik, savcılık ve mahkeme kararlarıyla, **1.334** alan adına Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından, **332** alan adına Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, **292** alan adına Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **80** alan adına Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, **66** alan adına Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından ve **3** alan adına da Türkiye Jokey Kulübü tarafından erişimin engellendiği tespit edilmiştir.

Şekil 2: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2019)

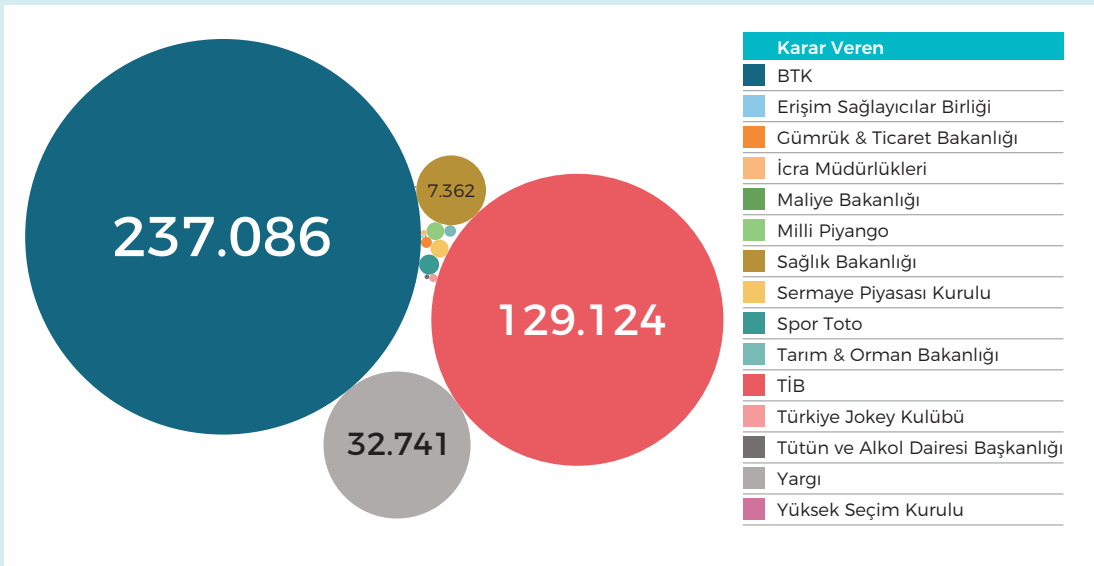

Bu engellemelerle birlikte genel toplamda **2019 yılı sonu itibarıyla Türkiye'den toplam 408.494 alan adına erişim engellenmiştir. Şekil 3 ve Şekil 4'te** görüleceği üzere 2019 sonu itibarı ile Türkiye'den erişime engellenen web sitelerinin **129.124** tanesi kapatılana kadar TİB, **237.086** tanesi TİB kapandıktan sonra **BTK Başkanı** tarafından olmak üzere **366.210 tanesi idari tedbir kararları ile 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında** erişime engellenmiştir. **32.741 alan adı ve web sitesine de yargı** (sulh ceza hakimlikleri, savcılıklar ve mahkemeler) tarafından erişim engellenmiştir. Aşağıdaki şekillerde (**Şekil 3 ve 4**) görüleceği üzere genel toplamda **7.362** web sitesi Sağlık Bakanlığı tarafından, **607** web sitesi Spor Toto Başkanlığı tarafından, **497** web sitesi Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **483** web sitesi Milli Piyango tarafından, **207** web sitesi Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, **184** web sitesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **97** web sitesi Türkiye Jokey Kulübü tarafından, **49** web sitesi icra müdürlükleri tarafından, **35** web sitesi Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından, **12** web sitesi Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **5'er** web sitesi de Yüksek Seçim kurulu ve Maliye Bakanlığı tarafından erişime engellenmiştir.

Şekil 3: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2006-2019)

Şekil 4: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam)

5651 SAYILI KANUN'UN 8. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun 4 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe girmişti. 5651 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde "İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir" denilerek Türk Ceza Kanununda yer alan; intihara yönlendirme,²⁷ çocukların cinsel istismarı,²⁸ uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,²⁹ sağlık için tehlikeli madde temini,³⁰ müstehcenlik,³¹ fuhuş,³² kumar oynanması için yer ve imkân sağlama³³ suçları ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar için erişim engelleme öngörülmüştür.

8. maddedeki suçlarla ilgili erişim engelleme kararlarının verilmesi iki koldan mümkün kılınırken, "**Koruma Tedbiri**" olarak soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından erişim engelleme kararları verilebilir. Fakat, 8. madde kapsamındaki erişim engelleme kararları ağırlıklı "**İdari Tedbir**" kararlarıyla kapatılana kadar TİB, sonrasında ise BTK Başkanı tarafından 8. maddede yer alan suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulursa bile, içerikler çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik ve fuhuş içeriyorsa re'sen BTK Başkanı tarafından verilebilir hükmüne istinaden verilmektedir. BTK Başkanı'na yurt dışındaki müstehcen sitelerle ilgili erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından 07.02.2018 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan bir kararla iptal edilmiştir. EngelliWeb 2018 raporumuzda da değerlendirildiği üzere Danıştay 13. Dairesi'nden itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesi'ne gelen başvuru ile ilgili kararında Anayasa Mahkemesi, BTK Başkanı'na 5651 sayılı Kanun'un 8/4 maddesi ile verilen yurt dışındaki "**müstehcen**" (**madde 8/1(5)) sitelere erişim engelleme yetkisini oyçokluğu ile Anayasa'ya aykırı buldu ve iptal etti.**³⁴ Anayasa Mahkemesi iptal ettiği yetki ile ilgili olarak "içeriği suç oluşturan bir yayının, suç işlemek veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla faaliyette bulunmayan, kitleli haberleşme ve iletişim sağlayan internet sitelerinde paylaşılması durumunda da **hâkim onayı gerekmeksizin** idarece resen erişimin engellenmesi kararı verilmesine olanak tanımaktadır" demiş ve BTK Başkanı tarafından bu tip kararların re'sen ve hakim onayı olmadan alınmasının sorunlu olduğuna dikkat çekmiş ve hukuk devletinin temel ilkelere bir tanesi olan "belirlilik" ilkesine aykırı olduğuna hükmetmiştir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir.

²⁷ TCK, 84. madde.

²⁸ TCK, 103/1. madde.

²⁹ TCK, 190. madde.

³⁰ TCK, 194. madde.

³¹ TCK, 226. madde.

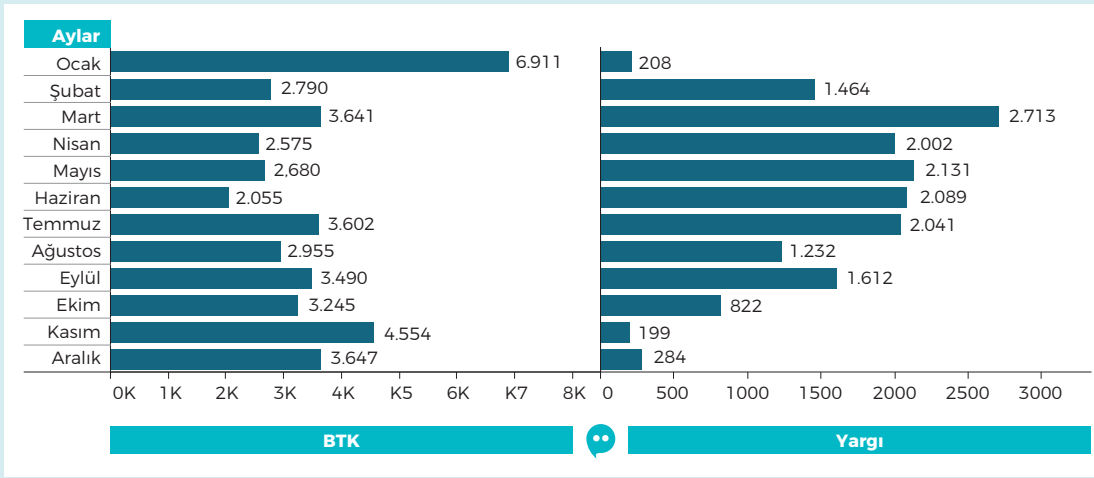
³² TCK, 227. madde.

³³ TCK, 228. madde.

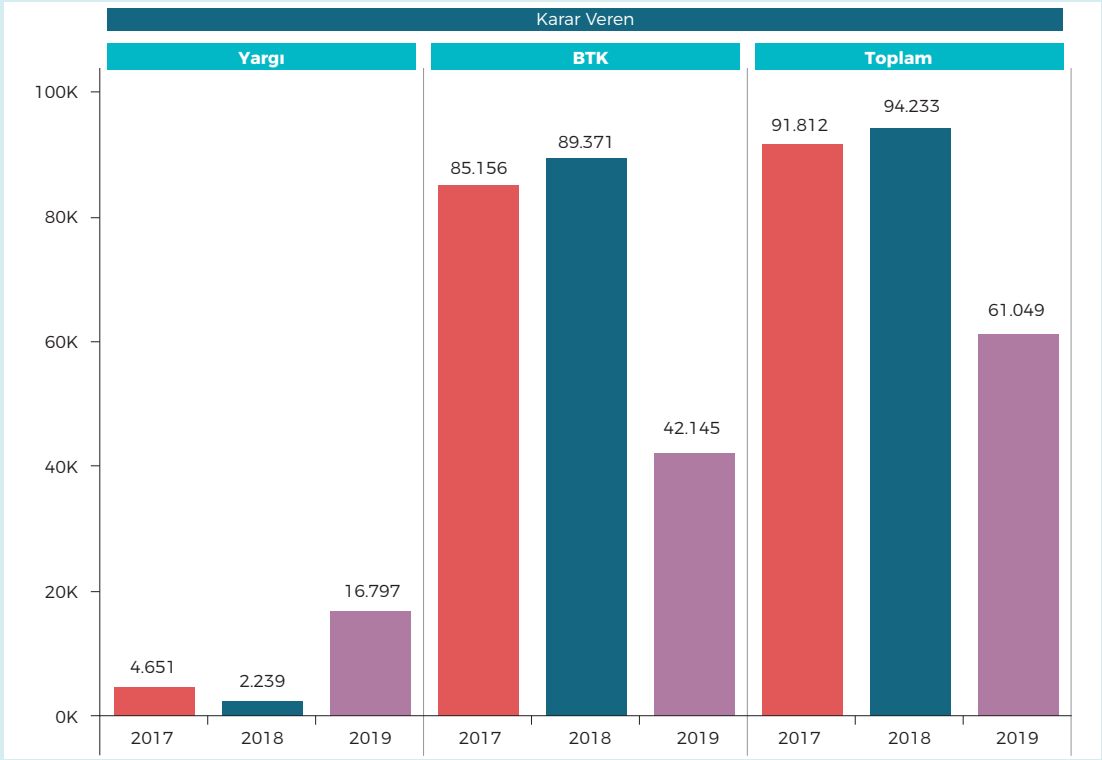
³⁴ AYM, E. 2015/76., K. 2017/153, K.T. 15.11.2017, R.G. Tarih ... Sayı: 7.2.2018 ... 30325.

Anayasa Mahkemesi bu kararının Resmî Gazetede (**07.02.2018**) yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra (**07.02.2019**) yürürlüğe girmesine karar vermiş ve **7 Şubat 2019** tarihi itibarı ile 5651 sayılı Kanun’da yeni bir değişiklik de yapılmadığı için BTK Başkanının yasa gereği yurt dışındaki müstehcen sitelere re’sen idari tedbir yoluyla erişim engelleyeme yetkisi sona ermiştir. Bu tarih itibarı ile müstehcenlik suçuna istinaden erişimin engellenmesi kararları ancak sulh ceza hakimlikleri tarafından verilebilecektir. Uygulamada ise 2019 içinde BTK tarafından re’sen idari tedbir yoluyla müstehcen web sitelerine erişim engelleme uygulamasına devam edildiği ve **Şekil 5**’te görüleceği üzere özellikle Ekim 2019 itibarı ile BTK’nın hakim onayı almadan Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı hiçe sayılarak hukuka aykırı bir şekilde karar almaya devam ettiği gözlemlenmektedir.

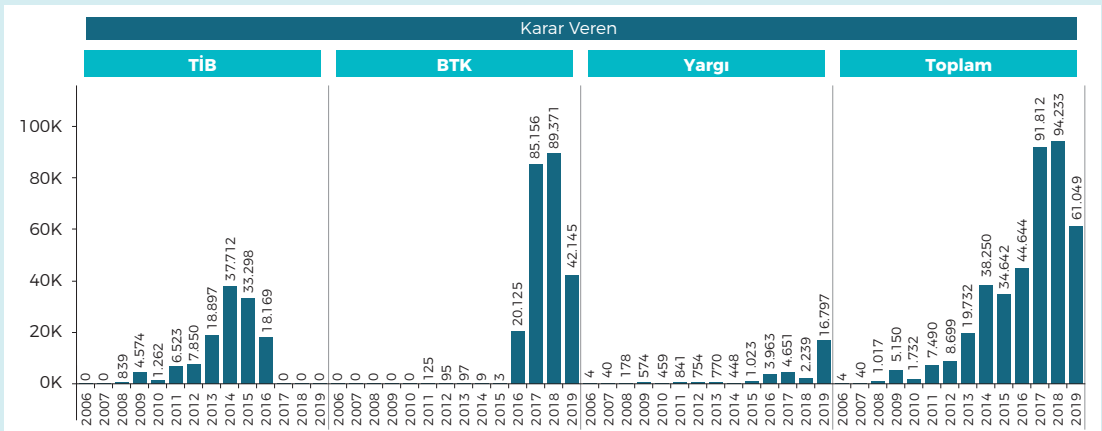
Şekil 5: BTK v. Yargı 8. Madde Erişim Engelleme Kararları (2019)

Şekil 6: Yargı-BTK Erişim Engelleme Karşılaştırması (2017-2019)

Şekil 7: Yıllara Göre TİB, BTK ve Yargı Karşılaştırması (2006-2019)

2019 içinde tespit edebildiğimiz kadarıyla BTK tarafından toplam **42.112 idari tedbir kararıyla 42.145 alan adı ve web sitesine** erişim engellenmiştir. 2019 içinde erişime engellenen alan adlarının **18.689** tanesini (yaklaşık **%31**) kumar ve bahis siteleri oluşturmaktadır.

5651 SAYILI KANUN'UN 8/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN İÇERİKLER

5651 sayılı Kanununun 8. maddesine millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile ilgili eklenen 16 sayılı paragrafla TİB'e verilen erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildikten³⁵ sonra 5651 sayılı Kanun'a "Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi" başlıklı yeni bir 8/A maddesi 27.03.2015 tarihinde eklenmiştir. 8/A maddesiyle öncelikle **hakimlere** yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verme yetkisi verilmiştir.

Ayrıca, 8/A maddesi kapsamında 27.03.2015 tarihinden 02.07.2018 tarihine kadar **Başbakanlığa**, bu tarihten sonra ise **Cumhurbaşkanlığına gecikmesinde sakınca bulunan** hallerde yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerine erişimin engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir. Benzer şekilde, "**ilgili bakanlıklar**" adı altında yürütme organlarına da millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerine erişimin engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir.

BTK Başkanı bu talepleri değerlendirip İnternet ortamında yer alan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren **dört saat içinde** yerine getirilir.

8/A maddesi kapsamında erişim engeli talebi BTK Başkanı tarafından yerine getirilirken, Başkanın idari tedbir uygulamasını **24 saat içinde** sulh ceza hakimliklerinin onayına sunması ve hakimliklerin de **48 saat içinde** bu talepleri değerlendirip, karara bağlaması gerekiyor. Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

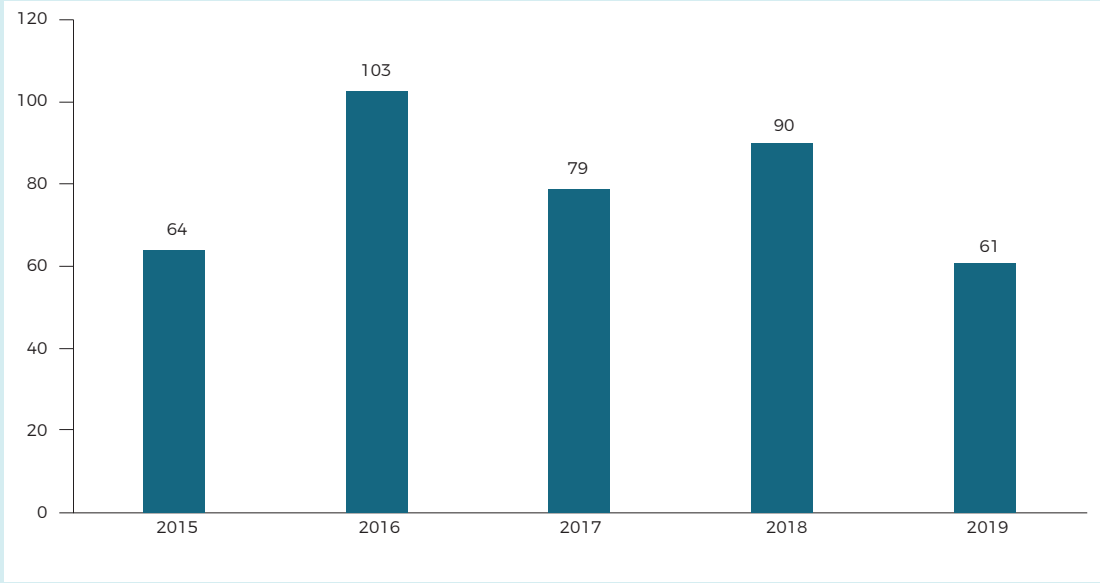
8/A maddesi özellikle **7 Haziran 2015** genel seçimlerinden sonra siyasi bir susturucu araç olarak kullanılmaya başlanmış, **22 Temmuz 2015** ve **12 Aralık 2016** tarihleri arasında Başbakanlığın talebi üzerine TİB tarafından erişime engellenerek Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin onayına sunulan **153 tane** erişim engelleme kararı verilmiştir.³⁶ **13 Aralık 2016** itibarı ile ise BTK Başkanı tarafından Başbakanlık ve ilgili bakan-

³⁵ AYM, E.2014/149, K.2014/151, K.T. 2/10/2014.

³⁶ Bkz. Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin 2015/609, 2015/631, 2015/645, 2015/646, 2015/647, 2015/648, 2015/650, 2015/662, 2015/672, 2015/682, 2015/691, 2015/705, 2015/710, 2015/713, 2015/720, 2015/723, 2015/728, 2015/751, 2015/759, 2015/763, 2015/765, 2015/769, 2015/771, 2015/774, 2015/778, 2015/779, 2015/790, 2015/792, 2015/810,

lıkların talepleri üzerine verilen idari tedbir kararları Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından işleme konulmaya başlanmış ve **02 Temmuz 2018** tarihine kadar **9 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından 8/A maddesine dayanılarak **151 ayrı erişim engelleme kararı** daha verilmiştir. **02 Temmuz 2018** tarihinden **31 Aralık, 2019** tarihine kadar,

Şekil 8: Yıllara Göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları

bilindiği kadarıyla Cumhurbaşkanlığı³⁷ tarafından 8/A maddesi kapsamında **82 talep yapılmış** ve tüm bu talepler 8 farklı sulh ceza hakimliği tarafından kabul edilmiştir.

Yıllık bazda ise 2015 yılı içinde toplam **64**, 2016 yılı içinde toplam **103**, 2017 yılı içinde toplam **79**, 2018 içinde toplam **90** 8/A kararı verilmiştir. **2019** yılında da toplam **61** tane 8/A kararı verilmiş ve bu kararlarla **aşağıda detaylandırılacağı üzere 21.000'den fazla İnternet adresine³⁸** erişim engellenmiştir.

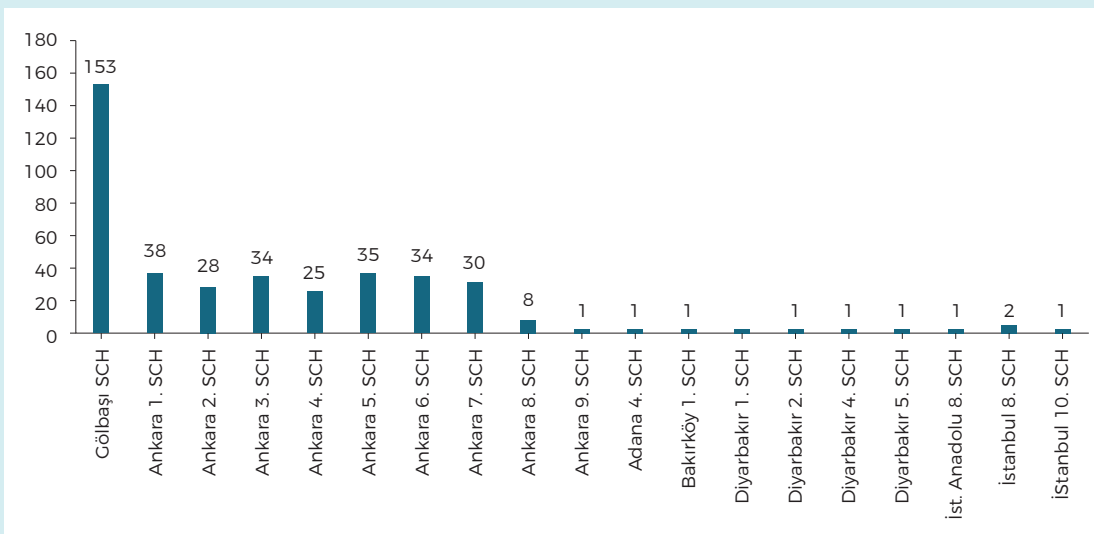
2015/828, 2015/829, 2015/837, 2015/839, 2015/840, 2015/845, 2015/860, 2015/861, 2015/871, 2015/878, 2015/887, 2015/891, 2015/897, 2015/898, 2015/899, 2015/902, 2015/903, 2015/915, 2015/930, 2015/931, 2015/937, 2015/947, 2015/955, 2015/958, 2015/960, 2015/972, 2015/1003, 2015/1012, 2015/1015, 2015/1021, 2015/1107, 2015/1169, 2015/1197, 2016/01, 2016/02, 2016/28, 2016/53, 2016/57, 2016/65, 2016/74, 2016/129, 2016/205, 2016/219, 2016/293, 2016/311, 2016/320, 2016/328, 2016/329, 2016/354, 2016/374, 2016/442, 2016/444, 2016/445, 2016/474, 2016/492, 2016/539, 2016/553, 2016/574, 2016/574, 2016/588, 2016/614, 2016/615, 2016/693, 2016/696, 2016/701, 2016/722, 2016/726, 2016/753, 2016/775, 2016/776, 2016/781, 2016/809, 2016/826, 2016/834, 2016/846, 2016/847, 2016/849, 2016/869, 2016/875, 2016/880, 2016/896, 2016/905, 2016/908, 2016/949, 2016/957, 2016/959, 2016/972, 2016/975, 2016/987, 2016/995, 2016/1002, 2016/1036, 2016/1040, 2016/1047, 2016/1076, 2016/1084, 2016/1093, 2016/1108, 2016/1113, 2016/1127, 2016/1145, 2016/1187, 2016/1195, 2016/1223, 2016/1239, 2016/1248, 2016/1260, 2016/1286, 2016/1346, 2016/1415, 2016/1469, 2016/1500 sayılı kararları.

37 Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılması ile 8/A kapsamında idari tedbir kararları 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde ağırlıklı olarak Başbakanlık tarafından talep edilmiş, 24 Haziran seçimlerinden sonra ise Başbakanlığın kapatılması ile talepler ağırlıklı olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılmaya başlanmış, bu talepler BTK Başkanı tarafından onaylanıp idari tedbir kararları verilmiş ve dolayısıyla görev bölgesi itibarıyla Ankara'daki tüm sulh ceza hakimlikleri tarafından 8/A kararları verilmeye başlanmıştır.

38 Alan adı ve haber siteleri, haber adresleri ve sosyal medya içerikleri.

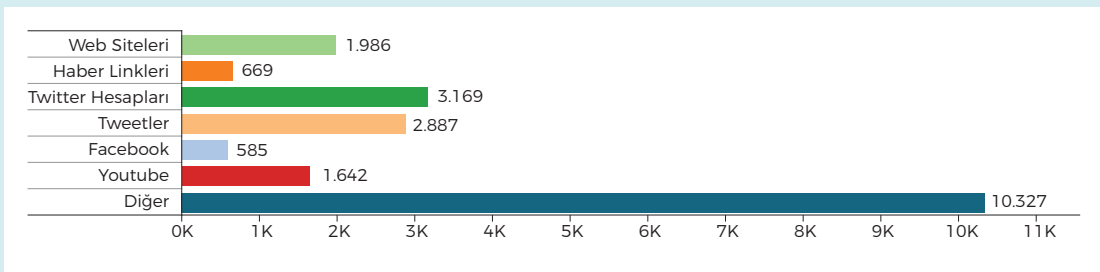
Sulh ceza hakimlikleri bazında bir değerlendirme yapıldığında 2019 sonu itibarı ile verilen toplam **397** karardan **153 tanesinin Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği** tarafından 13.07.2015 ve 07.12.2016 tarihleri arasında verildiği gözlemlenmektedir. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılmadan önce Gölbaşı yerleşkesinde bulunmasından dolayı arka arkaya 153 karar Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir. Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından **2019 sonu itibarıyla verilen toplam 232 8/A** kararından **38 tanesi** Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, **35 tanesi** Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, **34'er tanesini** Ankara 3. ve 6. Sulh Ceza Hakimlikleri, **30 tanesi** Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, **28 tanesi** Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, **25 tanesi** Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, **8 tanesi** Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği ve **1 tanesi** de Ankara 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir. Ayrıca, bilindiği kadarı ile Ankara hakimlikleri dışında verilmiş 11 8/A karar daha tespit edilmiştir. Bu kararlar, Adana 4. Sulh Ceza Hakimliği, Diyarbakır 2., 4., ve 5. sulh ceza hakimlikleri, İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği, İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği ve İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

Şekil 9: 8/A Kararlarının Hakimliklere Göre Dağılımı (2015-2019)

29 Mayıs 2015 tarihinden 2019 sonu itibarıyla 19 farklı sulh ceza hakimliğince verilen ve tespit edilen **toplam 397 8/A** kararıyla **Şekil 10**'da detaylı bir şekilde görüleceği üzere yaklaşık 2.000 tane haber sitesi ve alan adı, 650'den fazla haber linki, 3.000'den fazla Twitter hesabı, yaklaşık 3.000 tweet, 600'e yakın Facebook içeriği ve 1.600'den fazla YouTube videosu olmak üzere **21.000'den fazla adrese erişim engellenmiştir.**³⁹

Şekil 10: 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Yaklaşık Toplamı & Dağılımı (2015-2019)

8/A maddesi kapsamındaki erişimin engellenmesi kararları siyasi nitelikli olup genellikle Kürt ve sol görüşlü haber sitelerini olduğu kadar pek çok Kürt gazeteci, aktivist ve muhaliflerle bağlantılı, ulusal medyada yer almayan ve hayati önem taşıyan haberleri yayan ve binlerce takipçisi olan gazeteci ve yurttaş gazetecilere ait sosyal medya hesaplarını ve içeriklerini hedeflemektedir.

8/A kararları ile Sendika.org,⁴⁰ SiyasiHaber.org ile birlikte bölgesel olarak Kürtçe ve Türkçe yayım yapan ve bu nedenle Kürt siyaseti açısından çok önemli olan sitelerden Yüksekova Güncel, Dicle Haber Ajansı (DİHA), Azadiya Welat, Özgür Gündem, Yeni Özgür Politika, Rudaw, RojNews, ANF, JinNews, Kaypakkaya Haber, Güneydoğu'nun Sesi İdil Haber, Kentin Özgün Sesi Bitlis Güncel, Besta Nuce, JINHA gibi haber siteleri düzenli olarak Türkiye'den erişime engellenirken 8/A maddesi kapsamında 2.5 yıl boyunca Wikipedia platformuna da 29 Nisan 2017 tarihinde Başbakanlığın talebi ile platformda yer alan iki yazının terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden, kamu düzenini ve millî güvenliği tehdit eden içerikler olduğu gerekçesiyle Türkiye'den erişim engellenmiş⁴¹ ve aşağıda detaylandırılacağı üzere ancak Anayasa Mahkemesi kararı ile tekrardan erişime açılmıştır.

³⁹ EngelliWeb projesi kapsamında tespit edilen ve 8/A maddesi kapsamında 2019 sonu itibarı ile erişime engellenen 21.756 İnternet adresinden 10.327 tanesinin ayıklama ve sınıflandırma çalışması devam etmektedir. 8/A kararlarında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde olduğu gibi şeffaf bir uygulama yapılmamakta ve 8/A maddesi kapsamında erişime engellenen URL'ler erişilmeye çalışıldığı zaman içeriği erişime engelleyen sulh ceza hakimliği bilgilerine ulaşılamamaktadır.

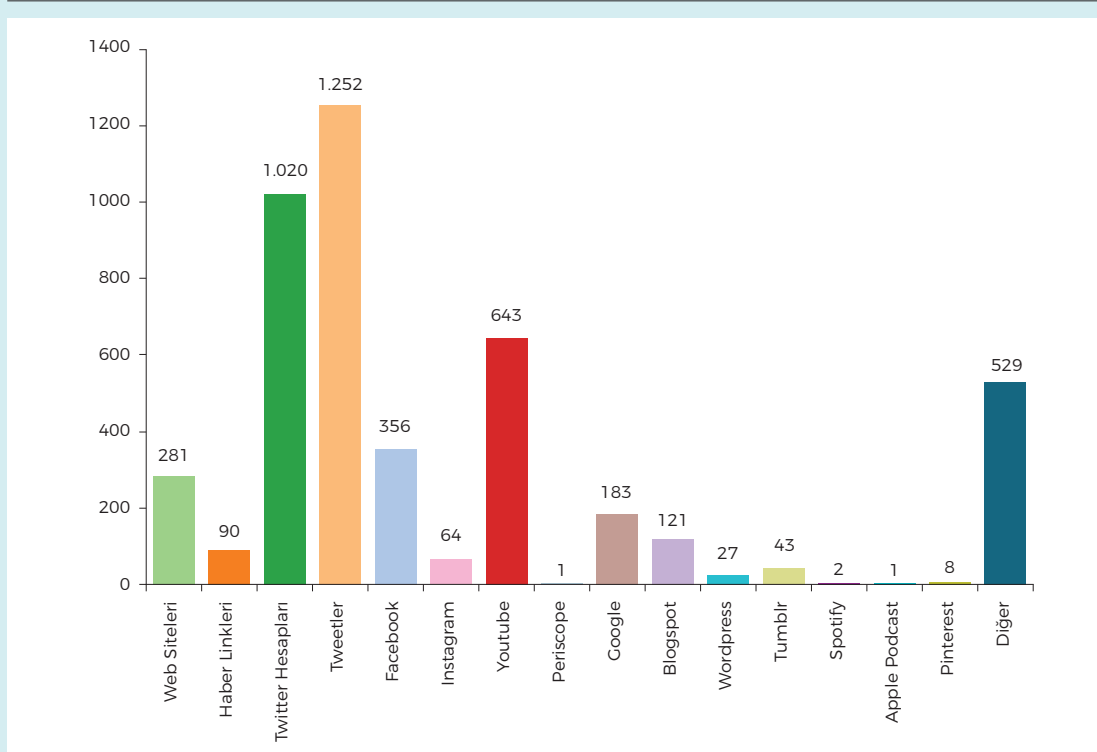
⁴⁰ Sendika.Org haber sitesi 2015-2017 yılları arasında 7 farklı Ankara sulh ceza hakimliğince 8/A maddesi kapsamında 63 defa erişime engellenmiştir.

⁴¹ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı. Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği itirazları 04.05.2017 tarihli ve 2017/3150 Değişik İş sayılı kararı ile reddederek 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararının düzeltilmesini gerektirecek bir husus olmadığına karar vermiştir. Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği ise itirazları 07.05.2017 tarihinde 2017/3172 Değişik İş sayılı kararı ile reddetmiştir. Gerekçesiz kararda sadece "Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2017/3150 Değişik İş sayılı kararında herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşıldığından" itirazın reddine karar verildiği belirtilmiştir.

8/A maddesi kapsamında düzenli olarak Türkiye'nin askeri operasyonlarına ilişkin haberler ve içerikler de erişime engellenmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin Rusya ile arasının siyaseten açıldığı Nisan 2016'da Rus haber ajansı **Sputnik**'e de Türkiye'den 8/A maddesi kapsamında erişim engellenmişti. Benzer şekilde anonim kaynaklara dayanarak hassas belgeler yayınlayan ve kâr amacı gütmeyen **Wikileaks** platformu, çok sayıda Blogspot ve Wordpress adresi, Jiyan.org,⁴² veri gazeteciliğinin Türkiye'de ilk temsilcilerinden olan **Dağ Medya**, Halkın Sesi TV, Dokuz8haber'in Twitter hesabı, Cumhuriyet, Sözcü, Birgün, Evrensel, Diken, Sendika.org, T24, BBC, Artı Gerçek, Gazete Duvar, Haber soL ve OdaTV gibi basın organlarına ait haberler ve bu haberlerin yayınlandığı URL adreslerine sıklıkla 8/A maddesi dayanak gösterilerek erişim engellenmektedir.

Dolayısıyla, hükümet politikasına karşı çıkan, hükümet politikalarını sorgulayan, Kürt sorununa ilişkin alternatif görüş sunan veya çatışma dönemlerinde ana akım medyada yer almayan haberler yapan veya içerikler paylaşan kaynakların hemen hepsi 8/A maddesi kapsamında kamu düzenini bozacak, terörü öven ve suç işlemeyi teşvik eden adresler olarak değerlendirilmekte ve erişime engellenmektedir.

Şekil 11: 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2019)

⁴² Bianet, "Yazarı Gözaltına Alınan Jiyan.org engellendi", 24.10.2015, <https://m.bianet.org/bianet/toplum/168617-yazari-gozaltina-alinan-jiiyan-org-engellendi>

2019 özelinde, **Şekil 11**'de görüleceği üzere, ağırlıklı olarak Ankara sulh ceza hakimliklerince toplam **61 8/A karar verilmiş**⁴³ ve bu kararlarla **281** haber sitesi, **90** haber içeriği, **1.020** Twitter hesabı, **1.252** tweet, **356** Facebook içeriği, **643** YouTube videosu ve **529** diğer içerik⁴⁴ olmak üzere **toplam 4.550 İnternet adresine** erişim engellenmiştir.

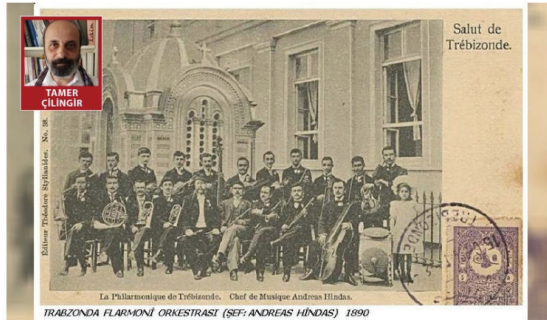
2019 içinde 8/A maddesi dayanak gösterilerek aralarında Cumhuriyet, Diken, Evrensel, Birgün, T24, Gazete Duvar, Artı Gerçek, Bianet ve Sendika.Org'un da haberleri bulunan **90 farklı habere** erişim engellenmiştir. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere 8/A maddesi kapsamında erişime engellenen haberler arasında Tamer Çilingir'in Artı Gerçek'te yayınlanan "**Denizi Kara Olalı Pontos...**" başlıklı yazısı (bkz. **Ekran Görüntüsü 1**), Ferhat Tunç'un 2015'te kaleme aldığı ve Bianet'te yayınlanan "**Ölüm Adın Kalleş Olsun**" başlıklı yazısı (bkz. **Ekran Görüntüsü 2**), Şanlıurfa Barosu İnsan Hakları Merkezi'nin "**Halfeti'deki gözaltılarda işkence izi var**" açıklaması ile ilgili Evrensel, Diken, (bkz. **Ekran Görüntüsü 3**), Gazete Duvar, Euro News (bkz. **Ekran Görüntüsü 4**), Artı Gerçek, T24 ve İleri Haber'in haberleri, Cumhuriyet'in 07.03.2019 tarihli "**Sözcü davası savcısı Asım Ekren'in hüküm giydiğine ilişkin belgeli haberimizi yandaş medya ve savcı yalanlamaya çalıştı**" haberi ve aynı konu ile ilgili Evrensel, Birgün ve Sözcü'de yayınlanan haberler, Yurt Gazetesi ve T24'te yayınlanan "**FETÖ'yle mücadele biriminin yöneticisi 'FETÖ' itirafçısı oldu**" başlıklı haberler ve HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy, HDP Milletvekili Leyla Güven, Hamburg Parlamentosu Sol Parti Grup Eş Başkanı Cansu Özdemir, Grup Yorum, Taksim Gezi Parkı ve #Geziyisavunuyorum Twitter hesapları (bkz. **Ekran Görüntüsü 5**) 8/A maddesi kapsamında iki farklı kararlarla erişime engellenmekle birlikte bu haberlerin nasıl milli güvenliği tehdit ettiği ve ya kamu düzenini bozduğu haber içeriklerinden anlaşılamamakta ve 8/A maddesinin siyasi amaçlı ve keyfi olarak kullanılmasına devam edildiğini göstermektedir.

Ekran Görüntüsü 1: Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/3949, 19.05.2019 D. İş Sayılı Kararı

artıgerçek

Denizi kara olalı Pontos...

06.05.2019 - 00:54 Güncelleme: 06.05.2019 - 00:54

Bir zamanlar Rumlara bire beş veren toprak artık bire bir bile vermiyor.

T.C. ANKARA 5. SULH CEZA HAKİMLİĞİ

D. İş. No : 2019/3949 D.İş

10. https://twitter.com/gnc_kdn21/status/1129159142722211840
11. <https://twitter.com/masiroztl/status/1129144632963682310>
12. https://twitter.com/mavri_thalassa
13. <https://twitter.com/Munzirhanza7321/status/1128187021355364353>
14. <https://www.artigercek.com/haberler/denizi-kara-olali-pontos>
15. <https://www.facebook.com/devrimci.KARADENIZ>
16. <https://www.facebook.com/Mavri-Thalassa-645371942298078>
17. <https://www.muccioni20.com>
18. <https://www.youtube.com/user/devrimcikaradeniz>
19. <https://www.youtube.com/watch?v=iZ4XtSAtI>
20. <https://www.youtube.com/watch?v=Xi-5G7XYFng>

İnternet adreslerindeki terörü öven şiddette ve suça teşvik eden kamu düzeninin ve milli güvenliği tehdit eden, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesine bağlı olarak içeriğin çıkarılmasına/orsinin engellenmesine dair tedbir kararının, 5651 sayılı Kanununun 8/A maddesininin 2. fıkrası uyarınca **ONAYLANMASINA**,

Kararın ve evrakların gereği için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilmesine,

Dair dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda 7 gün içinde Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliğine jüriye kabul olmak üzere evrak üzerinde yapılan inceleme sonunda karar verildi. 19.05/2019

Katip 117996

Hakim 124675

e imzalar

43 2019 içinde verilen 61 8/A kararından 4 tanesi Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 11 tanesi Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, 9 tanesi Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 9 tanesi Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, 10 tanesi Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, 7 tanesi Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği, 9 tanesi Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği ve 3 tanesi Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği ve bir tanesi de İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

44 EngelliWeb projesi kapsamında tespit edilen ve 8/A maddesi kapsamında 2019 içinde erişime engellenen 4.550 İnternet adresinden 529 tanesinin ayıklama ve sınıflandırma çalışması devam etmektedir.

FERHAT TUNÇ YAZDI

Ölüm Adın Kalles Olsun

Bir Dersim-Pülümür yolculuğu sırasında yola kadar inmiş bir kadın gerilla grubuyla karşılaşmışım. Araçtan inmişler ve tek tek kucaklaştıktan sonra Pülümür Nehri'nin kenarında oturup sohbet etmiştik

Ferhat Tunç

İstanbul - BİA Haber Merkezi

10 Ekim 2015, Cumartesi 09:41

"Çözüm Süreci"nin sağladığı rahatlıkla, halkın kısal alanlarda bulunan gerilla gruplarıyla yakınlaşmasının yolu açıldı. Özellikle Avrupa'da yaşayan insanlarımızın memleketerine döndüklerinde ilk ziyaret ettikleri mekanlar, gerilla gruplarının bulunduğu alanlar oluyordu.

DiKEN

VİTRİN AKTÜEL ANALİZ DÜNYA MEDYA KEYİF AGORA SANAT GÜNÜN ESERİ

Şanlıurfa Barosu: Halfeti'deki gözaltılarda işkence izi var

21/05/2019 22:51

Şanlıurfa Barosu, Halfeti ilçesinde gözaltına alınan 43 kişide işkence izleri tespit edildiğini ve suç duyurusunda bulunulduğunu açıkladı.

TÜRKİYE

Şanlıurfa Barosu İHM: Halfeti ilçesinde gözaltında işkence uygulanıyor

Gizem Sade • Son güncelleme: 21/05/2019

Ekran Görüntüsü 5: Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/5538, 16.07.2019 D. İş Sayılı Kararı ve Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/7279, 24.09.2019 D. İş Sayılı Kararı

Oya Ersoy
@OyaErsoy

Halkevleri Eski Genel Başkanı - HDP İstanbul Milletvekili - TBMM Çevre Komisyonu üyesi [facebook.com/Av.OyaErsoy/](https://www.facebook.com/Av.OyaErsoy/)
[youtube.com/channel/UCZLSZ...](https://www.youtube.com/channel/UCZLSZ...)

[halkevleri.org.tr](https://www.halkevleri.org.tr) 📅 Joined August 2012

867 Following 32.7K Followers

Taksim Gezi Parkı
@TaksimGeziParki

27.05.2013 #GeziParkı'na giren ilk kepeçiyi durduran #AyağaKalk sloganıyla çağrını yapan hesaptır.
Ranta,talana ve sansüre karşı AYAĞA KALK!
#Gezi7Yaşında

📍 Beyoğlu, İstanbul twitter.com/TaksimGeziEN 📅 Joined May 2013

455 Following 83.9K Followers

Grup Yorum
@Grup_YORUM

Grup Yorum'un resmi twitter hesabıdır.

İLETİŞİM: 0212 238 81 46

📍 Türkiye [facebook.com/grupyorum1985/](https://www.facebook.com/grupyorum1985/) 📅 Joined March 2011

324 Following 134.2K Followers

#GeziyiSavunuyoruz
@geziyasavunmasi

Gezi Davası için açılmış kampanya hesabıdır. #GeziyiSavunuyoruz

For English updates please follow @DefendingGezi

📍 Gezi Parkı [geziyasavunuyoruz.org](https://www.geziyasavunuyoruz.org) 📅 Joined May 2019

2 Following 19.1K Followers

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 8/A KARARLARI VE İLKESEL YAKLAŞIMI

Anayasa Mahkemesi 2019 içinde 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi ile ilgili olarak yedi farklı karar vermiştir. Birgün gazetesi, 3.10.2015 tarihinde Şırnak'ta çıkan çatışmalarda bedenine 28 kurşun sıkılarak öldürülmüş Hacı Lokman Birlik isimli bir vatandaşın cenazesinin bir iple zırhlı polis aracına bağlanarak metrelerce yerlerde sürüklenmesi ve yapılan otopsi sonucuna göre Birlik'in vücudundaki 28 mermiden 17 tanesinin öldürücü nitelikte olmasını 05.10.2015 tarihinde "Cansız bedeni zırhlı aracın arkasında sürüklenen H.B.'ye 28 kurşun sıkılmış" başlıklı bir haber haline getirmiştir.⁴⁵ Birgün'ün bu haberi ve bu konu ile ilgili toplam 111 farklı adrese Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği⁴⁶ tarafından erişim engellenmesini Birgün Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştır. Anayasa Mahkemesi, Birgün başvurusunda 8/A maddesini ilk defa ve Genel Kurul seviyesinde Mayıs 2019 içinde değerlendirmiş ve 8/A maddesinde öngörülen tedbire karar verilebilmesi için uyulması gereken ilkeleri ayrıntılı olarak ortaya koyduktan sonra ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.⁴⁷ Bu kapsamda gecikmesinde sakınca bulunan hallerde erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanabilmesinin istisnai nitelikte olduğu belirtilerek bunun "İlk Bakışta (Prima Facie)"⁴⁸ ihlal halleriyle sınırlı olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'ne göre, şiddeti öven, kişileri terör örgütünün yöntemlerini benimsemeye, şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik eden yayınlar gibi internet ortamında demokratik toplum düzenini tehlikeye atan yayınların daha ileri bir inceleme yapılmaya gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilir hâllerde 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde öngörülmüş olan istisnai usul işletilebilir. Böyle durumlarda, Anayasa Mahkemesi'ne göre, ilk bakışta ihlal doktrini İnternet ortamında yapılan yayınlara karşı kamusal menfaatlerin hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade hürriyeti arasında adil bir denge sağlayacaktır.⁴⁹

Benzer şekilde aynı Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği kararı ile Twitter hesabı erişime engellenen Baran Tursun Uluslararası Dünya Ölçeğinde Silahsızlanma, Yaşam Hakkı, Özgürlük, Demokrasi, Barış ve Dayanışma Vakfı ve Hacı Lokman Birlik ile ilgili bir haberi erişime engellenen Diken haber sitesi tarafından yapılan başvurularda da Anayasa Mahkemesi ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.⁵⁰

Birgün ve Baransav & Diken ile ilgili ihlal kararlarından sonra, Anayasa Mahkemesi benzer şekilde Yüksekova Güncel⁵¹ haber sitesi, Siyasihaber.org ve Siyasihaber1.org⁵² haber siteleri ve Wikipedia platformu⁵³ ile ilgili 8/A maddesi kapsamında yapılan bireysel başvurularda da tutarlı bir şekilde ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edil-

45 Bkz. <https://www.birgun.net/haber/cansiz-bedeni-zirhli-aracin-arkasinda-suruklenen-haci-birlik-e-28-kursun-sikilmis-91399>

46 Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliğinin 06.10.2015 tarih ve 2015/902 D. İş sayılı kararı.

47 Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18936, 22.05.2019, §§ 70-75.

48 Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017. Ayrıca bkz. K. Gözler, "Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanununun 9'uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi", Rona Aybay'a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120.

49 Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, §§ 62-63.

50 Baransav ve Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18581, 26.09.2019.

51 Cahit Yiğit Başvurusu, B. No: 2016/2736, 27.11.2019.

52 Tahsin Kandamar Başvurusu, B. No: 2016/213, 28.11.2019.

53 Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019.

diğine karar vermiştir. Fakat, Anayasa Mahkemesi'nin tüm bu kararlarına rağmen ve Birgün kararının Resmî Gazete'de yayınlandığı tarih olan 12.07.2019'dan sonra **9 farklı sulh ceza hakimliğince verilen 26 farklı 8/A kararının hiçbirinde Anayasa Mahkemesi'nin Birgün kararına atıf yapıldığı** veya **"ilk bakışta ihlal" değerlendirmesinin yapıldığı** gözlemlenmemiştir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9 VE 9/A MADDELERİ KAPSAMINDA ERİŞİM ENGELLEME UYGULAMALARI

17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmalarından sonra yeni bir Torba Yasa Teklifi içerisinde 5651 sayılı Kanun'da değişiklik yapan birçok yeni madde dahil edilmiştir. İlgili yasa teklifi TBMM Planlama ve Bütçe Komisyonu'na gönderilmiş, çok kısa bir sürede Komisyon 125 madde ve içerisinde 5651 sayılı Yasa değişikliklerinin de bulunduğu 42 farklı Yasa ve KHK'yi tek bir yasa tasarı haline getirip birleştirilerek 16 Ocak 2014 tarihinde TBMM Genel Kurul'una sunmuştur. 6518 sayılı tasarı Şubat 2014 içinde kanunlaşmıştır. Böylece, 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik sonucu eklenen maddelerle iki yeni erişim engelleme yöntemi daha mevzuata eklenmiştir.

6 Şubat 2014 kabul tarihli 6518 sayılı Kanunla değiştirilen 5651 sayılı Kanun'un "içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesi ile **"kişilik haklarının ihlali"** ve 5651 sayılı Kanun'a yeni eklenen 9/A maddesi ile **"özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi"** mümkün kılınmıştır. Bu değişikliklerle birlikte Kanun'a eklenen 6/A maddesi ile de **Erişim Sağlayıcılar Birliği**'nin kurulması zorunlu kılınmış, tüm "kişilik haklarının ihlali" ve "özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi" ile ilgili erişim engelleme kararlarının gereğinin yapılması için doğrudan Birliğe gönderilmesi ve bu kapsamda Birliğe yapılan tebligatların aynı zamanda erişim sağlayıcılara da yapılmış sayılacağı bu maddede belirtilmiştir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN URL, HABER VE İÇERİKLER

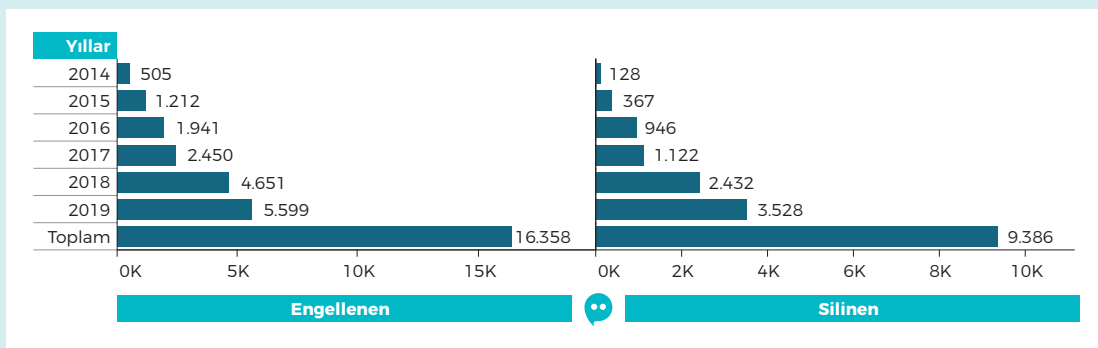
5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereği, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların erişimin engellenmesi ile ilgili talepleri sulh ceza hakimleri tarafından 24 saat içinde karara bağlanır. Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça İnternet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Sulh ceza hakimlikleri tarafından 9. madde kapsamında verilen erişim engelleme kararları madde 9(5) gereği uygulanmak üzere Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne gönderilmektedir.

Ağustos 2014 içinde 5651 Sayılı Kanun'un madde 6/A'sında belirtilen görevleri yerine getirmek için faaliyetlerine başlayan Birliğe 2015 içinde Türkiye genelinde sulh ceza hakimliklerinden yaklaşık 10.000 tanesi madde 9 kapsamında olmak üzere top-

lam 12.000 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. Bu kararlarla, **2015 sonu itibarı ile 35.000 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2016 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 14.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 16.400 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu kararlarla, 2016 sonu itibarı ile 86.351 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2017 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 21.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 48.671 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu kararlarla, 2017 sonu itibarı ile 99.952 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. Erişimin engellenmesi kararlarıyla ilgili olarak yapılan itirazlar incelendiğinde **2015** yılı içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından **840** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilirken **2016** içinde ise sadece **489** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. **2017** içinde de **582** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.⁵⁴

EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 9. madde kapsamında 408 farklı hakimlik tarafından verilen **4.158 farklı kararla** erişimi engellenmiş **16.358** URL tespit edilmiştir. **Şekil 12**'de görüleceği üzere 2014 yılı içinde **505** URL, 2015 yılı içinde **1.212** URL, 2016 yılı içinde **1.941** URL, 2017 yılı içinde **2.450** URL, 2018 yılı içinde **4.651** URL ve 2019 yılı içinde **5.599** URL'nin engellendiği tespit edilmiştir. Aşağıda görüleceği üzere erişime engellenen toplam **16.358** URL adresinden **9.386** tanesinin içerik sağlayıcıları tarafından silindiği veya kaldırıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 12: Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen Toplam Haber Adresleri (URL)

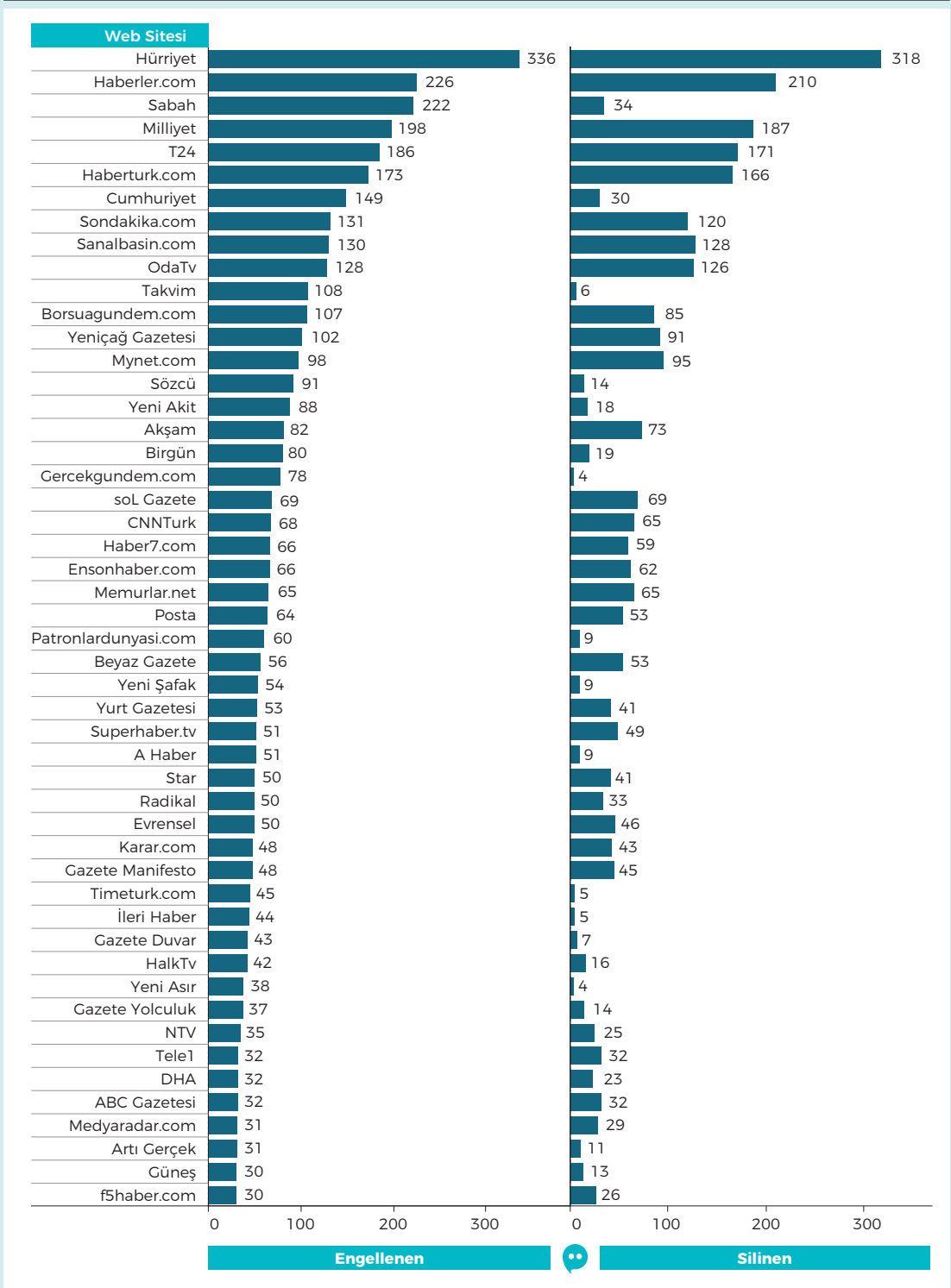

ENGELLENEN HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ - 2019

2019 yılı içinde, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek **223 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **888 farklı karar ile** erişime engellenen **5.599 haber adresi (URL)** tespit edilmiştir. Tespit edilen 5.599 erişime engelli haberden **3.528 tanesi** haber siteleri (içerik sağlayıcıları) tarafından bu haberler erişime engellendikten sonra **yayından çıkartılmış ve kaldırılmıştır**.

⁵⁴ İşbu raporun hazırlanma tarihi itibarı ile 2018 ve 2019 istatistiklerine ulaşılammıştır.

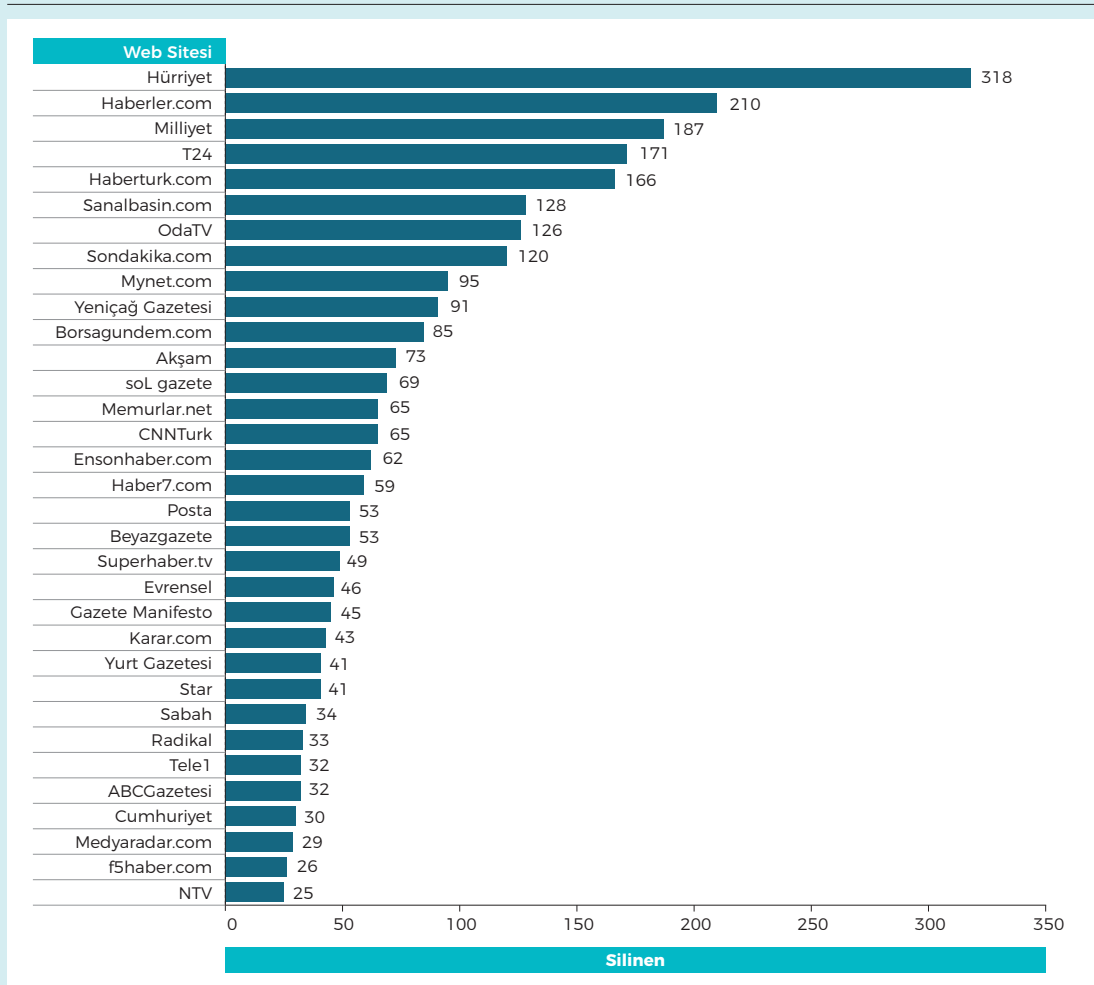
Şekil 13: Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları (2019)

Şekil 13'te görüleceği üzere ilk elliye giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

2019 yılı içinde “**en çok haberi engellenen haber sitesi**” kategorisinde **336 haberle Hürriyet** gazetesi ilk sırada yer almıştır. **Hürriyet** bu haberlerden **318** tanesini (%95) web sitesinden çıkartmıştır. İkinci sırada **226 haberi** erişime engellenen **Haberler.com** web sitesi yer almaktadır. Haberler.com da erişime engellenen 226 haberinden 210 tanesini (%93) web sitesinden çıkartmıştır. **Üçüncü sırada** ise **222 haberi** erişime engellenen **Sabah** gazetesi yer almaktadır. Sabah ise erişime engellenen haberlerden 34 tanesini (%15) web sitesinden kaldırmıştır. Dördüncü sırada **198 haberi** erişime engellenen **Milliyet** gazetesinin haber sitesi yer almaktadır. **Milliyet** erişime engellenen haberlerinden **187** tanesini (%94) web sitesinden kaldırmıştır. Beşinci sırada ise **186 haberi** erişime engellenen T24 haber sitesi yer almaktadır. T24 de erişime engellenen haberlerinden **171** tanesini (%92) web sitesinden kaldırmıştır.

Şekil 14: Silinen Haber (URL) Sayıları (2019)

2019 içinde değerlendirmeye aldığımız bir diğer kategori “**erişime engellenen haberleri sayısal olarak en çok kaldıran ve silen**” haber sitelerinin tespitidir. Bu kategoride, **Şekil 14**'te görüleceği üzere, erişime engellenen **336 haberinden 318 tanesini (%95)** kaldıran veya silen **Hürriyet** birinci sırada yer alırken, erişime engellenen **226 haberinden 210 tanesini (%93)** kaldıran veya silen **Haberler.com** ikinci sırada, erişime engellenen **198 haberinden 187 tanesini (%94)** kaldıran veya silen **Milliyet** üçüncü sırada, erişime engellenen **186 haberinden 171 tanesini (%92)** kaldıran veya silen **T24** dördüncü sırada ve erişime engellenen **173 haberinden 166 tanesini (%96)** kaldıran veya silen **Habertürk** beşinci sırada yer almıştır.

Bu kategoride **128** tane erişime engellenen haberinin **126** tanesini kaldıran **OdaTV (%98)**, **69** tane erişime engellenen haberinin hepsini kaldıran **soL Gazete (%100)**, **65** tane erişime engellenen haberinin hepsini kaldıran **Memurlar.net (%100)** ve **50** tane erişime engellenen haberinin **46** tanesini kaldıran **Evrensel (%92)** de dikkat çeken haber siteleri arasında yer almaktadır. **Diken, Bianet ve Sendika.Org** ise erişime engellenen haberlerinin hiçbirini kaldırmayan haber siteleri arasında yer almıştır.

Tablo 1'de de görüleceği üzere 2019 içinde ilk 25'e giren haber siteleri, bu sitelerin kaç tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

Tablo 1: Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2019)

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	Hürriyet	336	318	%95
2	Haberler.com	226	210	%93
3	Sabah	222	34	%15
4	Milliyet	198	187	%94
5	T24	186	171	%92
6	Haberturk.com	173	166	%96
7	Cumhuriyet	149	30	%20
8	Sondakika.com	131	120	%92
9	Sanalbasin.com	130	128	%98
10	OdaTv	128	126	%98
11	Takvim	108	6	%6
12	Borsagundem.com	107	85	%79
13	Yeniçaę Gazetesi	102	91	%89
14	Mynet.com	98	95	%97
15	Sözcü	91	14	%15
16	Yeni Akit	88	18	%20
17	Akşam	82	73	%89
18	Birgün	80	19	%24
19	Gercekgundem.com	78	4	%5
20	Hürriyet	336	318	%95
21	soL Gazete	69	69	%100
22	CNNTurk	68	65	%96
23	Ensonhaber.com	66	62	%94
24	Haber7.com	66	59	%89
25	Memurlar.net	65	65	%100

2019 içindeki erişime engelleme uygulamaları incelendiğinde çok sayıda kamuyu yakından ilgilendiren haberlerin erişime engellendiği görülmektedir. Örneğin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Burak Erdoğan'ın talebi ile Sevim Tanürek'in ölümü ile ilgili aralarında Bianet'in de (bkz. **Ekran Görüntüsü 6**) bir haberi olan çok sayıda haber ve içerik İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmiştir.⁵⁵ Kararda, erişime engellenen bu haberlerde “yararlı ve ilgili olmayan nitelemeler ve yorumlar yapıldığı, tahrik edici, kamuoyunda husumet ve kuşku yaratıcı, güveni zedeleyici üslubun kullanıldığı, başvuran hakkında yapılan haberlerin içeriği incelendiğinde 1998 yılına ait olduğu, güncelliğini yitirdiği” belirtilmiştir.

Ekran Görüntüsü 6: Bianet (Burak Erdoğan-Sevim Tanürek) Haberi

The screenshot shows the Bianet website interface. At the top left is the Bianet logo with the tagline "BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI". To the right of the logo are navigation links: BIANET, BIAMAG, KURDİ, ENGLISH, KADIN-LGBTİ, and ÇOCUK. Below the navigation is a search bar with the date "9/6/2020" and a search icon. The main content area features a news article with a photograph of Sevim Tanürek singing into a microphone. The article title is "Burak Erdoğan, Sevim Tanürek'in Ölümü Haberlerine Erişimi Engelledi". The text of the article reads: "İnce'nin 'İstersen gel Sevim Tanürek cinayetini araştıralım. Açtırma ağzımı' sözleri üstüne gündeme gelen ve Tayyip Erdoğan'ın oğlu Burak Erdoğan'ın adını karıştırdığı Sevim Tanürek cinayetiyle ilgili haberlere erişim engelleniyor." Below the article is the location "İstanbul - BİA Haber Merkezi" and the date "20 Haziran 2018, Çarşamba 09:46".

⁵⁵ İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/6065, 24.09.2019.

Cağaloğlu Anadolu Lisesi müdürünün talebi ile aralarında Diken'in de (bkz. **Ekran Görüntüsü 7**) bir haberi olan “öğrencilerin harçlığına haciz koydurdu” konulu çok sayıda haber ve içeriğe Kahramanmaraş 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engellenmiştir.⁵⁶

Ekran Görüntüsü 7: Diken (Cağaloğlu Anadolu Lisesi) Haberi

VİTRİN AKTÜEL ANALİZ DÜNYA MEDYA KEYİF AGORA SANAT GÜNÜN ESERİ

Cağaloğlu Anadolu Lisesi'nin müdürü öğrencilerin harçlığına haciz koydurdu!

29/08/2019 16:21

AKP İstanbul milletvekili Ravza Kavakçı Kan'ın talebi ile aralarında Sendika. Org'un (bkz. **Ekran Görüntüsü 8**) ve Birgün'ün (bkz. **Ekran Görüntüsü 9**) de Ravza Kavakçı Kan'ın İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde işe girdiği gün, İBB'den verilen bursla ABD'ye gönderilmesine ve bu sırada almış olduğu maaşa dair haberleri yer alan çok sayıda haber ve içeriğe İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engellenmiştir.⁵⁷

Ekran Görüntüsü 8: sendika.org (Ravza Kavakçı) Haberi

AKP Milletvekili Ravza Kavakçı İBB'den de mi maaş alıyor?

6 Ağustos 2019 13:51

Bürokrasinin ve siyasetin üst düzey kademelerinde yer alan Kavakçı ailesinden AKP Milletvekili Ravza Kavakçı'nın adının İBB'nin iştiraki olan Metro AŞ'de tasarım mühendisi olarak personel listesinde olduğu görüldü

⁵⁶ Kahramanmaraş 1. Sulh Ceza Hakimliği 2019/2810, 04.09.2019.

⁵⁷ İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/6291, 27.08.2019.

BIRGÜN BIST 100 100,000 % 0,39 DOLAR 0,7000 % 0,39 EURO 7,0000 % 1,20
ALTIN 372,27 % 1,22

Güncel Yazarlar Siyaset Dünya Avrupa Birgün Ege Birgün Pazar Tümü

Anasayfa > SİYASET > Ravza Kavakçı işe girdiği gün ABD'ye gönderilmiş!

SİYASET 08.08.2019 10:55

Ravza Kavakçı işe girdiği gün ABD'ye gönderilmiş!

AKP milletvekili Ravza Kavakçı'nın, 2008'de İBB'de işe girdiği gün ABD'ye gönderildiği ortaya çıktı.

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın kurucusu olduğu Medipol Üniversitesi tarafından Atatürk Orman Çiftliği ile TCDD Müze binasının Medipol Üniversitesi'ne tahsis edilmesine ilişkin aralarında Birgün, HalkTV (bkz. [Ekran Görüntüsü 10](#)), Sözcü (bkz. [Ekran Görüntüsü 11](#)), Cumhuriyet (bkz. [Ekran Görüntüsü 12](#)) ve Gazete Duvar (bkz. [Ekran Görüntüsü 13](#)), gibi birçok haber sitesinde yapılan haberlere ve bu haberlerin erişime engellenmesi ile ilgili haberlere de farklı sulh ceza hakimlikleri kararları ile 750'den fazla adrese erişim engellenmiştir.⁵⁸

halkTV 09 Haziran 2020 27 °C

GÜNDEM EKONOMİ DÜNYA YAZARLAR PROGRAMLAR TÜMÜ

Medipol tepkisi devam ediyor... “Bu yağmaya sessiz kalmayacağız”

⁵⁸ İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/4001, 31.07.2019; İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/4020, 02.08.2019; İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/3804, 07.08.2019; İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/4150, 20.08.2019.

SÖZCÜ
YAZARLAR | GÜNDEM | SKOR | HAYAT | DÜNYA | EKONOMİ | SİGORTA | DİĞER ▼

Medipol Üniversitesi'nde tahsis bereketi!

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca tarafından kurulan Medipol Üniversitesi'nin sahip olduğu toplam alan 8 yılda 64 kat büyüdü. Açıldığı yıl olan 2012'de bin 689 olan öğrencisi sayısı 2019 itibariyle 30 bin 232'ye çıktı

İsmail ŞAHİN

09:20 - 29 Temmuz 2019

Haberler | Eğitim

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın kurucusu olduğu Medipol Üniversitesi son günlerde Ankara'daki gayrimenkul tahsisleri ile gündemde.

Ankara Tren Garı ek binası ve misafirhanesi, 1927 yılında yapılan ve TCDD Müzesi olarak kullanılan binanın Medipol'e verilmesinin ardından dün de Mimarlar Odası, Atatürk Orman Çiftliği (AOÇ) kapsamındaki hazine arazisinden 555 bin metrekarelik alanın da Medipol'un kurucu vakfı TEBA Vakfı'na verildiğini açıkladı.

Cumhuriyet

DOLAR	↑	EURO	↓	ALTIN	↓
6,8556		7,6842		392,0674	

☰

🏠 | [GÜNDEM](#) | [YAZARLAR](#) | [DÜNYA](#) | [EKONOMİ](#) | [YAŞAM](#) | [SPOR](#) | [SİYASET](#) | [BİLİM VE TEKNOLOJİ](#)

[CUMHURİYET'İN EGESİ](#) | [MARMARA](#) | [ANADOLU](#) | [KİTAP](#) | [PAZAR](#) | [KÜLTÜR-SANAT](#) | [KORONAVİRÜS](#)

Hedefi 'Medipol'müş

Bakanın açıklamasının ardından 21 vakıf üniversitesine sağlık turizmi yetkisi verildi.

[Tweetle](#) |
 [Takip et: @cumhuriyetgzt](#) |
 [Facebook'ta paylaş](#) |
 [WhatsApp](#) |
 [E-posta](#)

A+ A-

Şeyma Paşayığıt

11 Ağustos 2019 Pazar, 21:04

Erişim engeli haberine erişim engeli

Medipol Üniversitesi'ne verilen arazilerin haberleri üzerine gelen erişim engeli basında yer almıştı. Medipol Üniversitesi'nin talebiyle erişim engelleme haberlerine de erişim engeli getirildi. Kararda "kuruma hibe edilmeyen, sadece tahsis edilen binaların 'verildi' yüklemi ile haberleştirilmesi" yer aldı.

EuroNews'un "Kayıp KHK'lılar hakkında tutuklama kararı verildi" haberinin (bkz. **Ekran Görüntüsü 14**) de aralarında bulunduğu 17 farklı adrese, haberde adı dahi geçmeyen bir avukatın talebi ile Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engellenmiştir.⁵⁹ Kararda "talep edenin itibarı ve saygınlığının zedelenmesine neden olacak paylaşımların olduğu" gerekçe gösterilirken talep edenin EuroNews haberinde ismi dahi geçmemesine rağmen neden erişime engellendiği açıklanmamıştır.

'Kayıp KHK'lılar' hakkında tutuklama kararı verildi

Gizem Sade · Son güncelleme: 10/08/2019

⁵⁹ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/6139, 16.08.2019.

Türkiye Varlık Fonu talebi ile aralarında Cumhuriyet, OdaTV, Artı Gerçek (bkz. **Ekran Görüntüsü 15**), Tele1'in "PTT: Varlık Fonu'na devredildi, 900 milyon lira zarar etti" konulu ve başlıklı haberleri de yer alan 125 farklı habere erişim İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından engellenmiştir.⁶⁰ Hakimlik bu haberlerle ilgili olarak talepte bulunanın şeref ve haysiyetini ihlal edici, suçlayıcı ve masumiyet karinesini ihlal edici ifade ve anlatımlara yer verildiği, bu haliyle Türkiye Varlık Fonu'nun kişilik haklarının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Ekran Görüntüsü 15: artigerçek (PTT: Varlık Fonu) Haberi

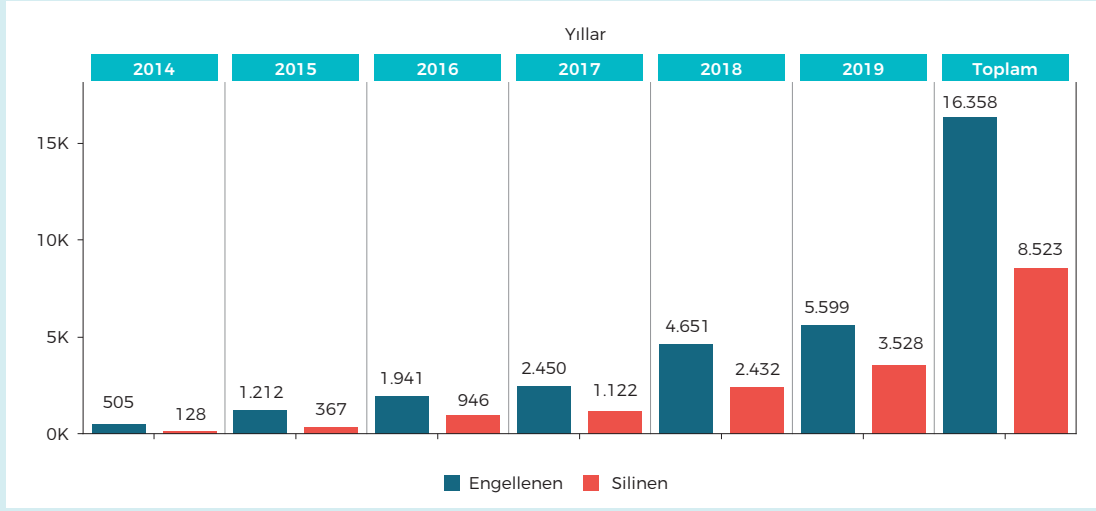
Örnekler çoğaltılabilir, fakat örneklerde görüldüğü üzere kamuoyunu yakından ilgilendiren ve siyasi nitelikli birçok habere erişim sulh ceza hakimlikleri tarafından engellenirken aşağıda da daha detaylı değerlendirileceği üzere genellikle ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları göz ardı edilmektedir.

⁶⁰ İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2019/5845, 26.12.2019.

ENGELLENEN VE SİLİNER HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ - GENEL TOPLAM (2014-2019)

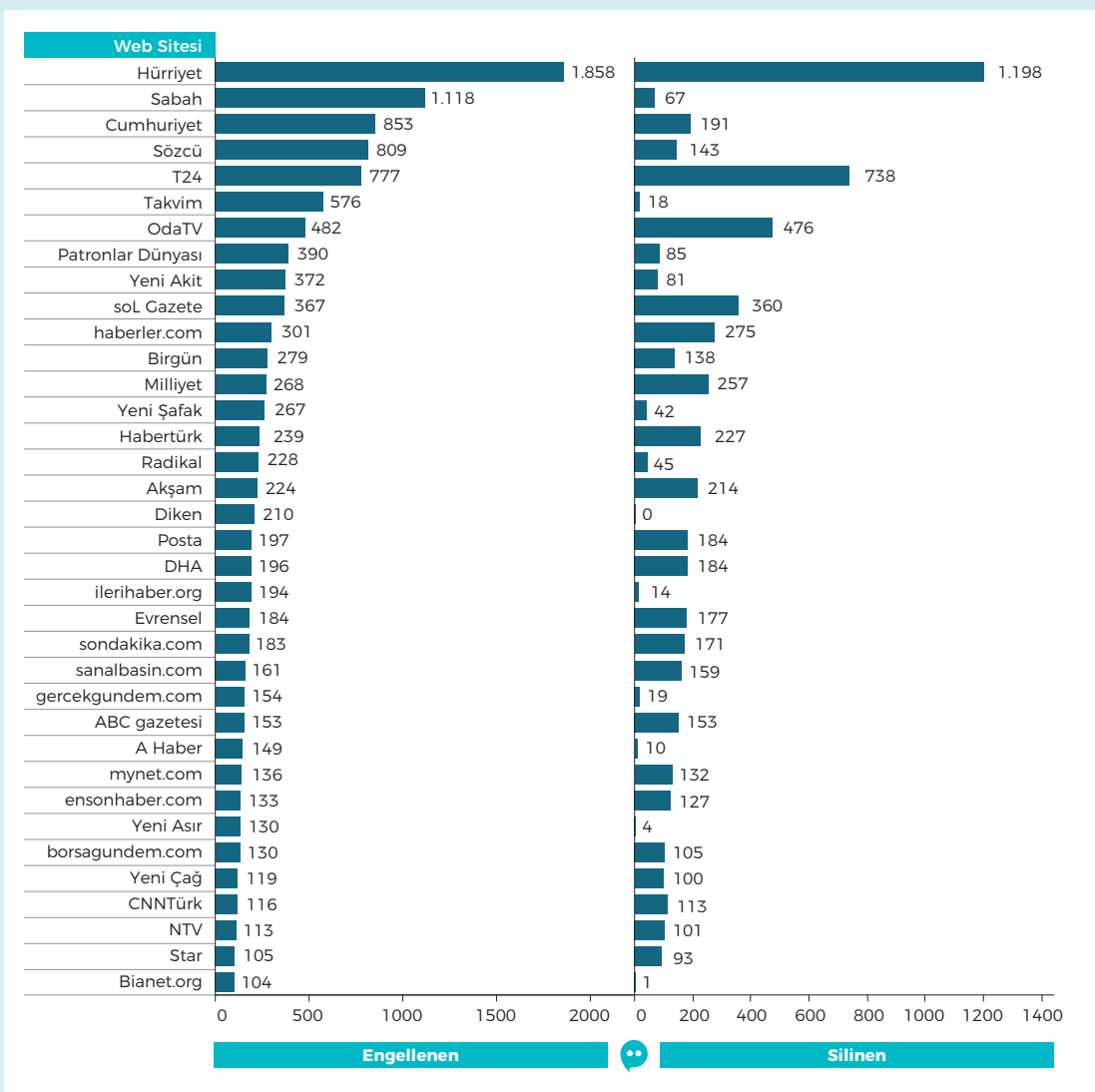
5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle URL bazlı erişim engelleme yaptırımı Şubat 2014 içinde yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte ve 31.12.2019 tarihi itibarı ile erişime engellenen toplam **16.358** haber adresi (URL) ve içerik ve haber siteleri tarafından silinen veya kaldırılan **8.523** haber adresi (URL) tespit edilmiştir. Bu haberler **408** farklı **sulh ceza hakimliği** tarafından verilen **4.158** farklı **kararla** erişime engellenmiştir. Yıllık bazda **5.599** erişime engellenen toplam haberle 2019 birinci sırada yer alırken, 2019 ayrıca **3.528** toplam haberle en çok haber silinen veya çıkartılan yıl olmuştur.

Şekil 15: Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen ve Silinen Haber Adresleri (URL)

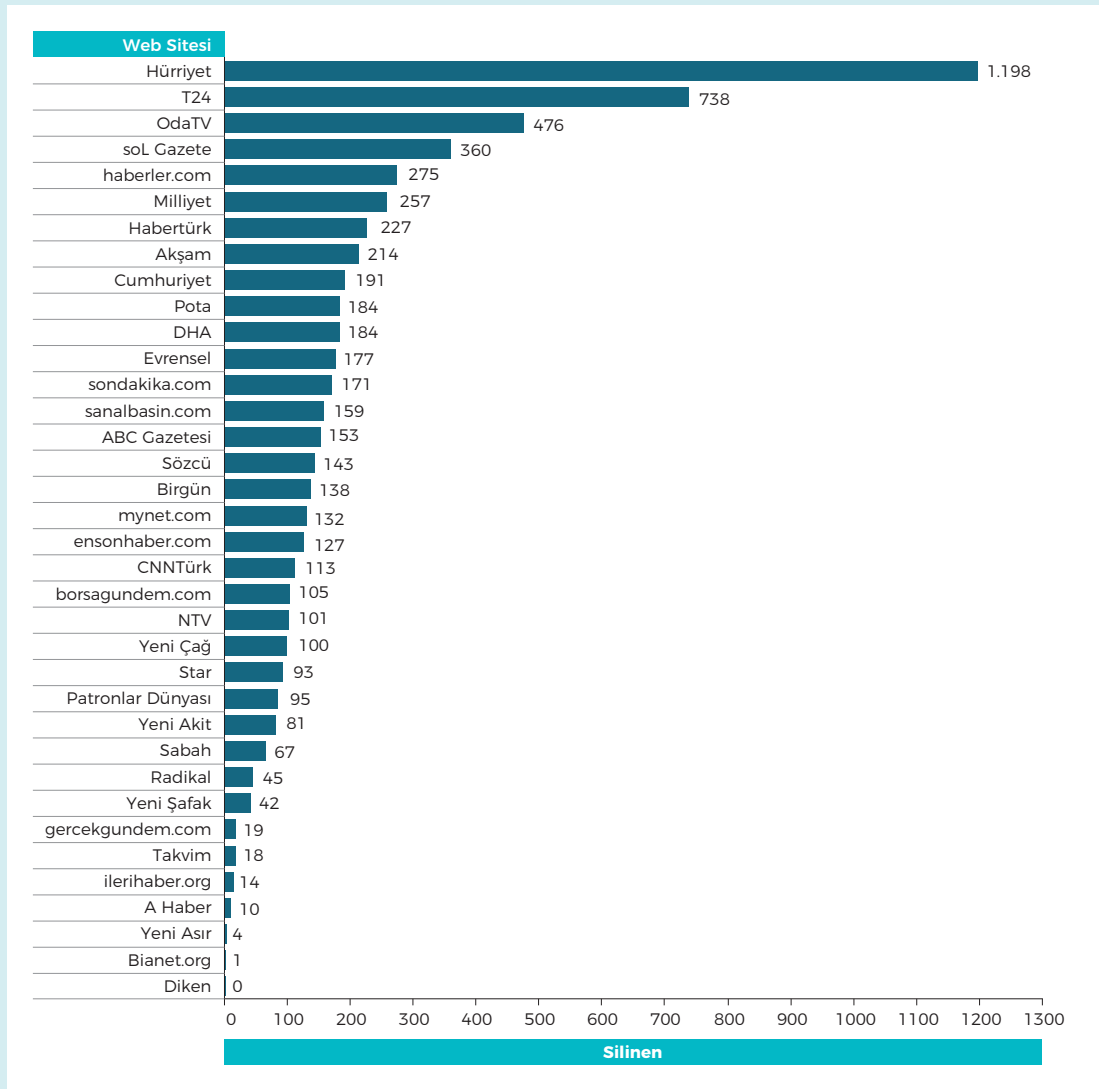
2019 sonu itibarı ile genel toplamda “**en çok haberi engellenen haber sitesi**” kategorisinde **Şekil 16**’da görüleceği üzere **1.858 haberi** engellenen **Hürriyet** birinci sırada, **1.118 haberi** engellenen **Sabah** ikinci sırada, **853 haberi** erişime engellenen **Cumhuriyet** üçüncü sırada, **809 haberi** erişime engellenen **Sözcü** dördüncü sırada ve **777 haberi** erişime engellenen **T24** beşinci sırada yer almaktadır.

Şekil 16: Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2019)

2019 sonu itibarı ile genel toplamda “**en çok erişime engellenen haberi kaldıran haber sitesi**” kategorisinde de **Şekil 17**'de görüleceği üzere erişime engellenen 1.858 haberden **1.198** haberi (%64) kaldıran **Hürriyet** birinci sırada, erişime engellenen 777 haberden **738** haberi (%95) kaldıran **T24** ikinci sırada, erişime engellenen 482 haberden **476** haberi (%99) kaldıran **OdaTV** üçüncü sırada, erişime engellenen 367 haberden **360** haberi (%98) kaldıran **soL Gazetesi** dördüncü sırada ve erişime engellenen 301 haberden **275** haberi (%91) kaldıran **Haberler.com** haber sitesi beşinci sırada yer almıştır.

Şekil 17: Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2019)

Tablo 2'de de görüleceği üzere 2019 sonu itibarı ile ilk 25'e giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

Tablo 2: 2014-2019 Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	hurriyet.com.tr	1.858	1.198	64%
2	sabah.com.tr	1.118	67	6%
3	cumhuriyet.com.tr	853	191	22%
4	sozcu.com.tr	809	143	18%
5	t24.com.tr	777	738	95%
6	takvim.com.tr	576	18	3%
7	odatv.com	482	476	99%
8	patronlardunyasi.com	390	85	22%
9	yeniakit.com.tr	372	81	22%
10	sol.org.tr	367	360	98%
11	haberler.com	301	275	91%
12	birgun.net	279	138	49%
13	milliyet.com.tr	268	257	96%
14	yenisafak.com	267	42	16%
15	haberturk.com	239	227	95%
16	radikal.com.tr	228	45	20%
17	aksam.com.tr	224	214	96%
18	diken.com.tr	210	0	0%
19	posta.com.tr	197	184	93%
20	dha.com.tr	196	184	94%
21	ilerihaber.org	194	14	7%
22	evrensel.net	184	177	96%
23	sondakika.com	183	171	93%
24	sanalbasin.com	161	159	99%
25	gercekgundem.com	154	19	12%

5651 sayılı Kanun'un 9(3) maddesine göre hakimlikler sadece "İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talepleri doğrultusunda hâkim bu maddede belirtilen kapsamda **erişimin engellenmesine karar verebilir.**" Fakat, yukarıdaki tablolardan görüldüğü üzere her ne kadar 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimlikleri sadece "erişimin engellenmesine" karar verebilse dahi çok sayıda haber sitesi sıklıkla ve giderek artan şekilde erişime engellenen haber ve içeriklerini web sitelerinden kaldırmakta ve çıkartmaktadır.

Bu uygulamanın bir sonucu olarak içerik sahipleri tarafından “kendi kendine kaldırılan içeriklerle” **oto-sansür artmakta** ve 5651 sayılı Kanun’un 9(7) maddesi gereğince “erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda” sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar “kendiliğinden hükümsüz” kalmaktadır. Bir başka deyişle, içerik sahipleri haberleri web sitelerinden kaldırıncaya sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar da ortadan kalkmış olur. Dolayısıyla, yok hükmündeki bir yargı kararına karşı herhangi bir hukuk yoluna da başvurulamaz.

ANAYASA MAHKEMESİNİN ALİ KIDIK KARARI VE İLK BAKIŞTA İHLAL UYGULAMASI

Anayasa Mahkemesi Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık Başvurusu ile ilgili kararında⁶¹ 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi erişim engelleme kararlarının **cezai ve idari bir yaptırım değil, koruma tedbiri niteliğinde olduğunu belirtmiş**⁶² ve 9. maddede öngörülen erişime engelleme usulünün her türlü haber ve yazı hakkında başvurulabilecek bir hukuki yol olmadığını, **istisnai olması gerektiğini** vurgulamıştır. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarının sulh ceza hakimlikleri tarafından ancak daha ileri bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın, **ilk bakışta** kişilik haklarının ihlal edildiği⁶³ durumlarda uygulanabileceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi ilk bakışta ihlal denetiminin uygulanması zorunluluğunu kişilik haklarının hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade ve basın hürriyeti arasında adil bir dengenin korunmasının bir ön koşulu olarak kabul etmiştir.⁶⁴

SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN 2019 YILI İLK BAKIŞTA İHLAL DEĞERLENDİRMESİ

Anayasa Mahkemesi Ali Kılık kararını ve ilk bakışta ihlal doktrinini bugüne kadar 15 farklı başvuru ile ilgili kararında uygulamıştır.⁶⁵ Anayasa Mahkemesi’nin Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık kararı sulh ceza hakimlikleri açısından bağlayıcıdır ve 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında yapılan talepler değerlendirilirken ve

⁶¹ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

⁶² A.A. Başvurusu, B. No: 2014/7244, 12.09.2018, para. 20.

⁶³ Kemal Gözler, “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usulü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, Rona Aybay’a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120: <http://www.anayasa.gen.tr/5651.pdf>.

⁶⁴ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, para. 63.

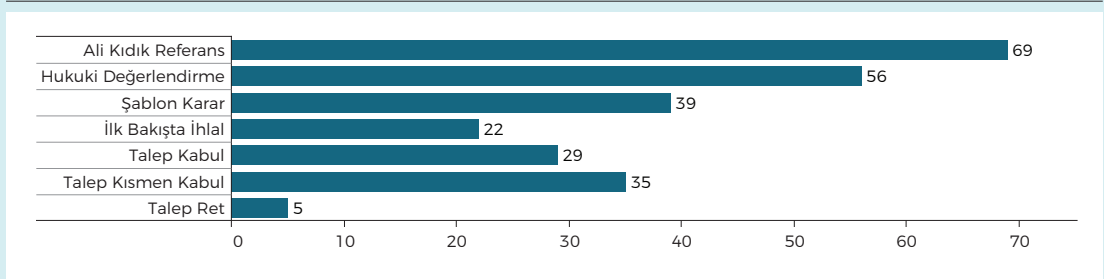
⁶⁵ Kemal Gözler Başvurusu, (B. No: 2014/5232, 19.04.2018); Miyase İlknur ve Diğerleri Başvurusu (B. No: 2015/15242, 18.07.2018); A.A. Başvurusu, (B. No: 2014/7244, 12.09.2018); Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Başvurusu, (B. No: 2015/6313, 13.09.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (B. No: 2015/14758, 30.10.2018); Özgen Acar Başvurusu, (B. No: 2015/15241, 31.10.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (2) (B. No: 2015/15873, 07.03.2019); Barış Yarkadaş Başvurusu (B. No: 2015/4821, 17.04.2019); Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. (3) Başvurusu (B. No: 2015/16499, 03.07.2019); Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-SEN) Başvurusu (B. No: 2015/11131, 04.07.2019); Kemalettin Bulamacı Başvurusu (B. No: 2016/14830, 04.07.2019); Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (3) (B. No: 2015/17387, 20.11.2019); Kerem Altıparmak Başvurusu (B. No: 2015/8193, 27.11.2019); Kemal Gözler Başvurusu (2) (B. No: 2015/5612, 10.12.2019); Aykut Küçükaya Başvurusu (B. No: 2014/15916, 09.01.2020).

erişimin engellenmesi ile ilgili talepler karara bağlanırken ilk bakışta ihlal değerlendirilmesi zorunludur.

EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2019 yılı içinde Türkiye genelinde yaklaşık 690 sulh ceza hakimliği tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen yaklaşık 6.200 erişimin engellenmesi kararı tespit edilmiş ve incelenmiştir. İncelenen erişimin engellenmesi kararlarından 17 farklı Hakimlik ve 19 farklı hâkim tarafından verilen **69 kararda (%0.011)** Ali Kılık kararına atıf yapıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, 6000'den fazla kararda Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kılık kararına atıf yapıldığına rastlanmamış, binlerce kararda "**ilk bakışta ihlal**" değerlendirmesinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

2019 yılı içinde Ali Kılık kararına atıf yapan 69 kararın detaylı değerlendirmesi yapıldığında, 56 kararda hukuki değerlendirme yapıldığı fakat 39 kararın kopyala yapıştır şeklinde tekrar eden şablon karar olarak birbirinin aynısı olduğu ve sadece 22 kararda "ilk bakışta ihlal" değerlendirmesi yapıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, 69 karardan, 29 kararda taleplerin kabul edildiği, 35 kararda taleplerin kısmen kabul edildiği ve sadece 5 talebin reddedildiği gözlemlenmiştir. Geriye kalan 47 kararda ise sadece Ali Kılık kararının başvuru numarasına atıf yapılmakla yetinilmiş ancak hukuki olarak taleplere ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin yapılmasını talep ettiği ilk bakışta ihlal doktrini değerlendirmesi yapılmamıştır. Ali Kılık kararına atıf olmasına rağmen ilk bakışta ihlal doktrini değerlendirmesi olmayan 39 kararın 13'ünde ise hiçbir hukuki değerlendirme de yapılmamıştır.

Şekil 18: Sulh Ceza Hakimliklerinin AYM Ali Kılık Kararı Uygulama Performansı (2019)

Yukarıda da belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesinin Ali Kılık kararında benimsenen "ilk bakışta ihlal" değerlendirmesinin uygulanması zorunluluk iken binde 11 oranında ve çok az sayıda erişimin engellenmesi kararında bu karara atıf yapıldığı tespit edilmiştir. Ali Kılık kararına atıf yapılan 69 karardan sadece 22 tanesinde, bir başka deyişle binde 3 oranında ilk bakışta ihlal değerlendirilmesi yapıldığı görülmüştür. Bu durumun tesadüfi olmadığı ve sulh ceza hakimliklerinin Anayasa Mahkemesi tarafından verilen Ali Kılık ve sonrasındaki 15 benzer kararını tamamen göz ardı ettikleri ortadır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kılık kararı 9. madde uygulaması ile ilgili sorunları çözmekle birlikte, Anayasa Mahkemesi de 9. madde ile ilgili yapısal sorunları göz ardı etmektedir. İlk bakışta ihlal yaklaşımı ise, Ali Kılık kararının yayın-

lanmasından sonraki yaklaşık 3 yılda sorunları çözmekten ziyade, yapısal sorunun parçası haline gelmiştir.⁶⁶ İlk bakışta ihlal olup olmadığını inceleme yükümlülüğünü öngörmeyen 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin, kanunun; maddi anlamda kanun niteliğini taşımadığı, Anayasanın 13. maddesinde **şart koşulan kalitede olmadığı açıktır**. Bu hali ile de kural bir yasada bulunması gereken belirlilik, öngörülebilirlik ve keyfi müdahalelere karşı güvence teşkil etme niteliklerine sahip değildir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesi kapsamında, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, BTK'ya doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi BTK Başkanı tarafından uygulanır.

Bu uygulama üzerine erişimin engellenmesini talep eden kişiler yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar. Ayrıca, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılır.

Uygulamada madde 9/A'nın pek kullanılmadığı, hak ihlali iddiasında bulunan kişilerin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bir diğer etken de BTK'nın bu maddenin kullanılması ile ilgili hazırladığı prosedürün gereğinden fazla karmaşık olmasından kaynaklanmaktadır.⁶⁷ Özel hayatın gizliliği ihlalleri ile ilgili olarak "**çok hızlı**" hareket edilmesi gerektiği için 9/A maddesi Kanun koyucu tarafından öngörülmüşken BTK **ilgili ihlal formunun kuruma elden veya posta yoluyla** teslim edilmesini talep etmektedir. Bu uygulamanın sonucunda da 2015 yılı içinde 112, 2016 yılı içinde 93, 2017 yılı içinde ise sadece 9 tane 9/A kararı olmak üzere toplamda **214 karar** sulh ceza hakimlikleri tarafından vatandaşların talebi üzerine verilmiştir.

⁶⁶ Ayrıca bkz. Uluslararası Hukukçular Komisyonu, *Türk Sulh Ceza Hakimlikleri ve Uluslararası Hukuk Raporu*, 2018, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/02/Turkey-Judgeship-Advocacy-Analysis-brief-2018-TUR.pdf>; Venedik Komisyonu, *Sulh Ceza Hakimliklerinin Görev, Yetki ve İşleyişleri Hakkında Görüş*, No. 852/2016, 13.03.2017, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)004-tur](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)004-tur); Venedik Komisyonu, *5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Hakkında Görüş*, No. 805/2015, 15.06.2016, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)011-e).

⁶⁷ Bkz. <https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>

2019 İÇİNDE ERİŞİME ENGELLENEN SOSYAL MEDYA HESAPLARI VE İÇERİKLER

TWİTTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

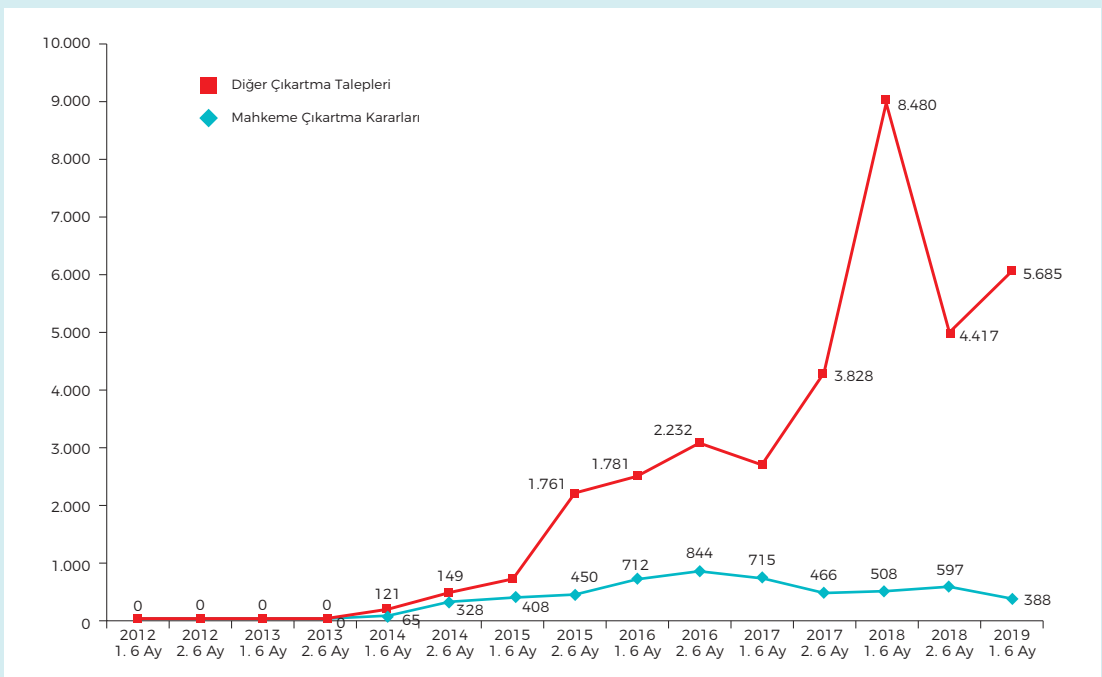
Twitter 2012 yılının başından itibaren her yıl iki defa Şeffaflık Raporu yayınlamaktadır. Twitter, tüm bu raporlarda, yerel mahkemeler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma karar sayılarını, mahkemeler dışında, hükümet organları veya diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma taleplerini, çıkartma yüzdelerini, kapatılması talep edilen hesap ve kapatılan/çıkartılan hesap sayılarını, Türkiye dahil ülke bazında Twitter platformundan çıkartılan veya ülke bazlı görünümü engellenen tweet sayılarını açıklamaktadır.

Tablo 3: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye: Tüm İstatistikler

Rapor Dönemi	Mahkeme Çıkartma Kararları	Diğer Çıkartma Talepleri	Çıkartma Yüzdeler	Hesap Sayıları	Çıkartılan Hesaplar	Türkiye - Çıkartılan Tweetler	Global Çıkartılan Tweetler	Diğer Ülkeler - Çıkartılan Tweetler
2012: 1. 6 Ay	1	0	%0	7	0	0	0	0
2012: 2. 6 Ay	0	6	%0	9	0	0	44	44
2013: 1. 6 Ay	3	4	%0	30	0	0	73	73
2013: 2. 6 Ay	2	0	%0	2	0	0	191	191
2014: 1. 6 Ay	65	121	%30	304	17	183	251	68
2014: 2. 6 Ay	328	149	%50	2.642	62	1.820	1.982	162
2015: 1. 6 Ay	408	310	%34	1.978	125	1.667	2.534	867
2015: 2. 6 Ay	450	1.761	%23	8.092	414	3.003	3.353	350
2016: 1. 6 Ay	712	1.781	-	14.953	222	1.571	2.599	1.028
2016: 2. 6 Ay	844	2.232	%19	8.417	290	489	1.113	624
2017: 1. 6 Ay	715	1.995	%11	9.289	104	497	1.463	966
2017: 2. 6 Ay	466	3.828	%3	6.544	148	322	1.122	800
2018: 1. 6 Ay	508	8.480	%18	13.843	425	1.464	2.656	1.192
2018: 2. 6 Ay	597	4.417	%0	9.155	72	355	2.471	2.116
2019: 1. 6 Ay	388	5.685	-	8993	264	230	2.103	1.873
Toplam	5.487	30.769	-	84.258	2.243	11.601	21.955	10.354

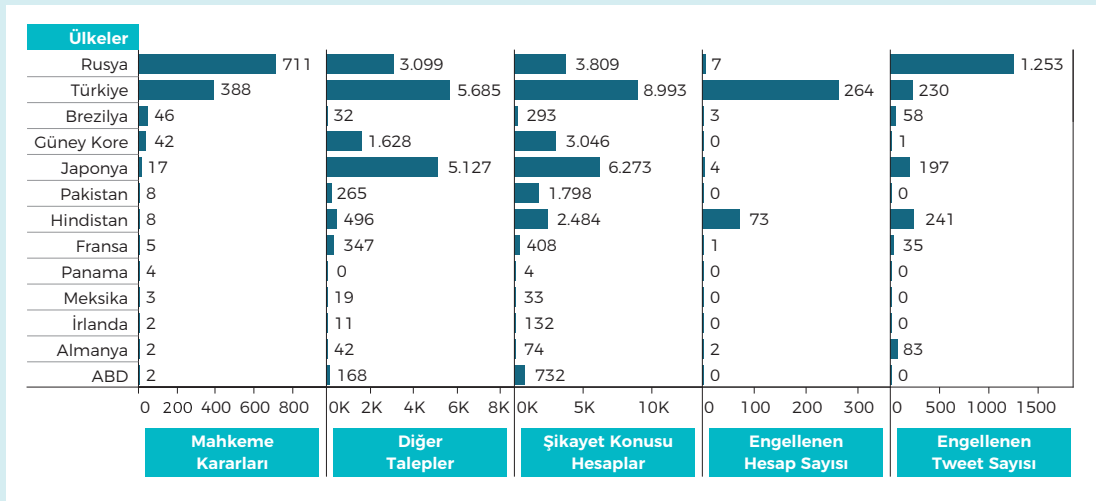
2019'un birinci yarıyılı içinde Türkiye'den Twitter'a **388** mahkeme kararı ve **5.685** diğer çıkartma talebi gönderildiği ve bu taleplerle **8.993** Twitter hesabının kapatılmasının talep edildiği görülmektedir. Twitter ise 2019'un birinci yarıyılı içinde sadece **264 hesabı ve 230 tweeti** Türkiye'den görünmez kıldığını açıklamıştır. EngelliWeb rapor çalışmasında da 2019 yılı içinde Türkiye'den sulh ceza hakimlikleri kararlarıyla **erişimi engellenen 1.484 Twitter hesabı** tespit edilmiştir.

Şekil 19: Twitter'a Türkiye'den Gönderilen Talepler

Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında **2019 Birinci Yarı Yıl** döneminde Twitter'a gönderilen toplam **1.243** mahkeme kararından **711** tanesi **Rusya**'dan gönderilmiş, **Türkiye** ise **388** kararla ikinci sırada ve **46** kararla **Brezilya** üçüncü sırada yer almıştır. Diğer kaldırma/çıkartma taleplerinde ise Twitter'a toplam **17.510** talep gönderilmiş, bu kategoride **Türkiye** **5.685** taleple ilk sırada yer almış, Türkiye'yi **5.127** taleple **Japonya** ve **3.099** taleple **Rusya** izlemiştir. 2019'un birinci yarısında Twitter'dan toplam **50.757** hesabın kapatılması talep edilirken bu taleplerden en fazlası **8.993** taleple **Türkiye**'den gelmiş, **6.273** hesapla **Japonya** ikinci sırada ve **3.809** hesapla **Rusya** üçüncü sırada yer almıştır. Twitter'ın en çok kapattığı veya ülke bazında görünmez kıldığı ülke **264** hesapla **Türkiye** olurken, **73** hesapla **Hindistan** ikinci sırada, **7** hesapla **Rusya** üçüncü sırada yer almıştır. Son olarak, bu dönemde, en çok çıkartılan tweet sıralamasında, **1.253** tweetle **Rusya** ilk sırada yer almış, **241** tweetle **Hindistan** ikinci sırada ve **230** tweetle **Türkiye** üçüncü sırada yer almıştır.

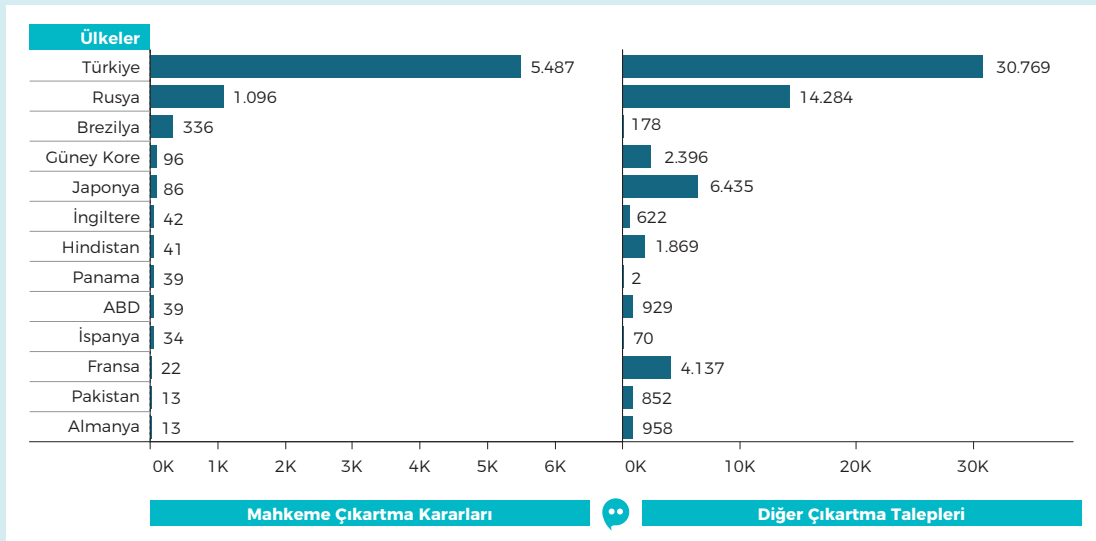
Şekil 20: Twitter Şeffaflık Raporu (2019 1. Yarı Yıl Dönemi)

TWİTTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA DÜNYA GENELİNDE TÜRKİYE’NİN DURUMU

Türkiye’nin dünya genelindeki durumu 2012-2019 Birinci Yarı Yıl Twitter Şeffaflık raporlarında değerlendirildiğinde de aşağıdaki tablolardan görüleceği üzere Türkiye açısından vahim bir tablo ortaya çıkmaktadır. 2012 başı ve 2019 birinci yarı yıl sonu itibarı ile Twitter’a Dünya genelinde gönderilen **7.396 mahkeme kararından** toplam

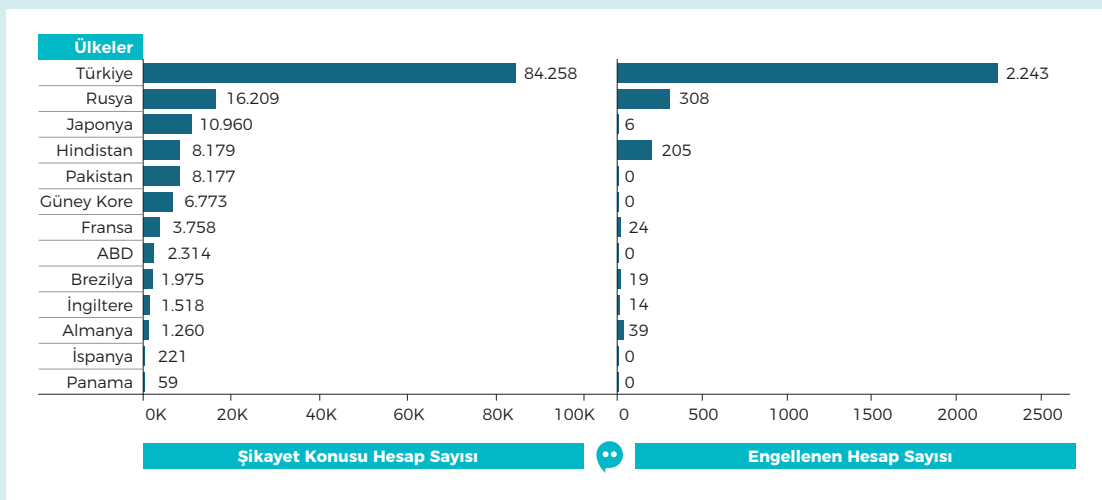
Şekil 21: Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi)

5.487 (%74) mahkeme kararı **Türkiye**'den gönderilirken ve Türkiye bu kategoride açık ara birinci sırada yer alırken, **1.096** karar ile **Rusya** ikinci sırada, **336** kararla **Brezilya** üçüncü sırada yer almıştır. Dünya genelinde **diğer çıkartma taleplerine** bakıldığında Twitter'a toplam **66.007** talep gönderildiği ve bu taleplerden en fazlasının, **30.769 (%46)** taleple **Türkiye**'den gönderildiği, **14.284** taleple **Rusya**'nın ikinci sırada ve **6.435** taleple **Japonya**'nın üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

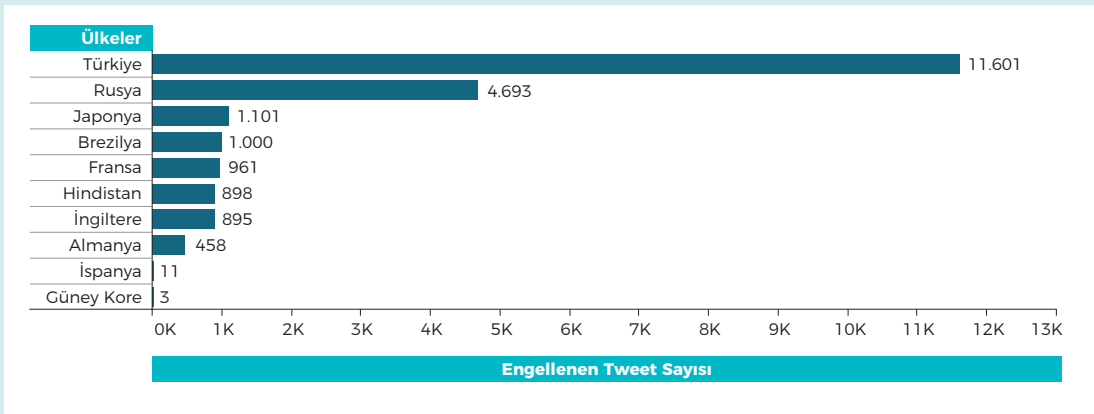
Dünya genelinde, genel toplamda Twitter'dan toplam **181.271** hesabın kapatılması veya ülke bazında görünmez kılınması talep edilirken, Twitter toplamda sadece **2.877** hesabı kapatmış veya görünmez kılmıştır. Şikâyet konusu hesap sıralamasında **Türkiye 84.258 (%46)** hesapla ilk sırada yer alırken, **16.209** hesapla **Rusya** ikinci sırada ve **10.960** hesapla **Japonya** üçüncü sırada yer almıştır. Kapatılan veya görünmez kılınan hesaplar sıralamasında da **Türkiye 2.243 (%77)** hesapla ilk sırada yer alırken, **308** hesapla **Rusya** ikinci sırada ve **205** hesapla **Hindistan** üçüncü sırada yer almıştır.

Şekil 22: Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi)

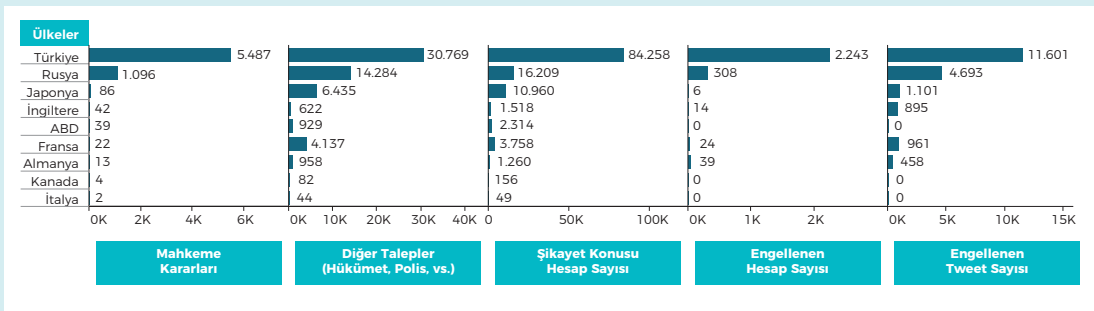
Twitter tarafından kaldırılan veya görünmez kılınan tweetlere bakıldığında, genel toplamda Twitter'ın kaç tane tweetin kaldırılmasının veya görünmez kılınmasının talep edildiğini açıklamadığı fakat sadece kaldırdığı veya görünmez kıldığı tweet sayısını açıkladığı görülmektedir. Dünya genelinde Twitter 2019 Birinci Yarı Yıl sonu itibarıyla **21.674** tweeti kaldırmış veya görünmez kılmıştır. Kaldırılan veya görünmez kılınan tweetler sıralamasında da **Türkiye 11.601 (%53)** tweetle ilk sırada yer alırken, **4.693** tweetle **Rusya** ikinci sırada ve **1.101** tweetle **Japonya** üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 23: Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2019 1. Yarı Yıl Dönemi)

Şekil 24'teki tabloda G8 ülkeleri ile Türkiye'nin Twitter şeffaflık raporlarındaki durumu karşılaştırılmış ve Türkiye'nin Twitter şeffaflık raporlarındaki vahim durumu bu tabloda da açık ve net bir şekilde görülmektedir. Türkiye'nin gerek gönderilen mahkeme kararları, diğer çıkartma talepleri, kapatılması talep edilen Twitter hesapları, kapatılan veya görünmez kılınan hesap ve tweet kategorilerinde hep açık ara önde olduğu görülmektedir.

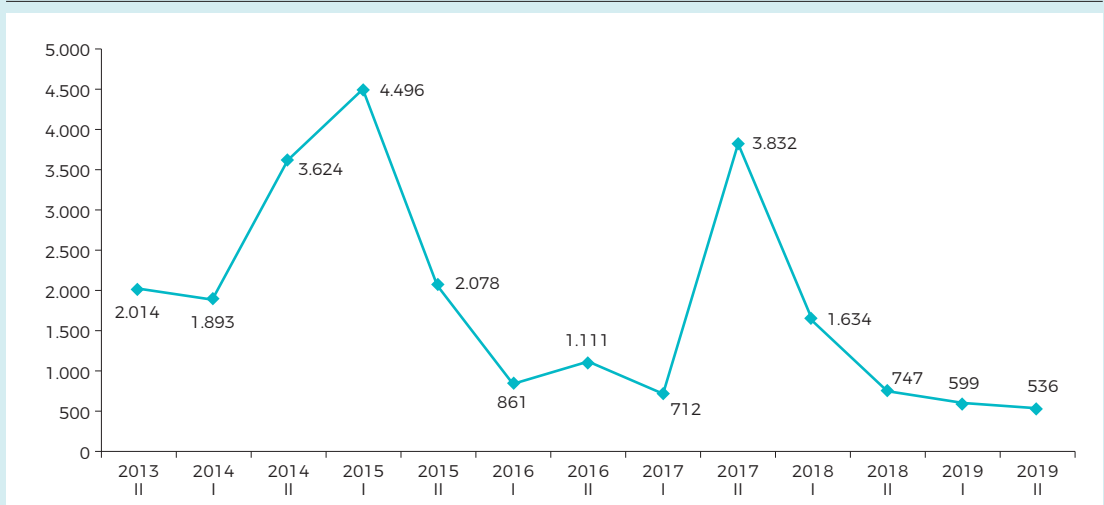
Şekil 24: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye ve G8 Ülkeleri Karşılaştırması

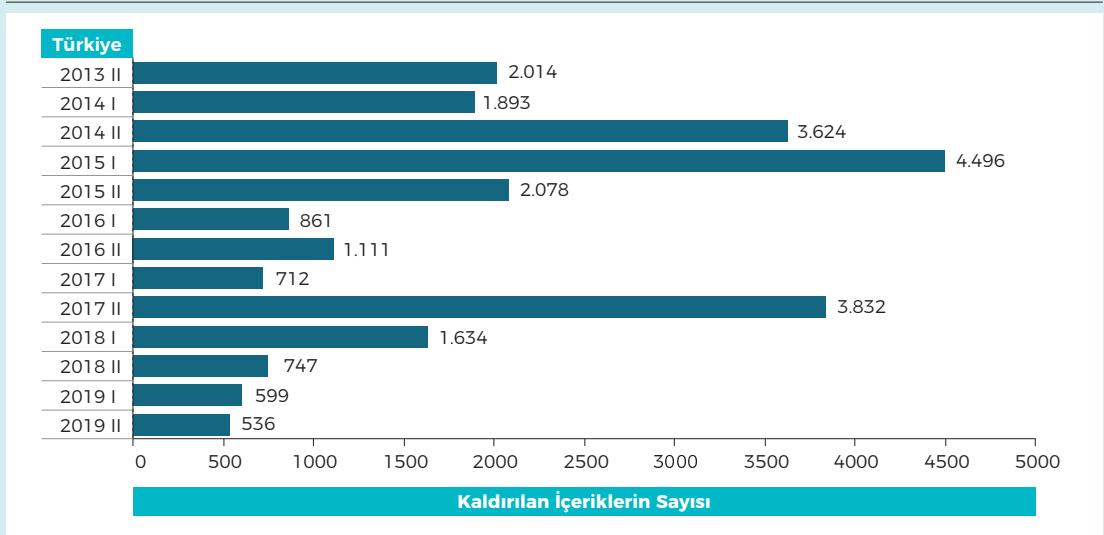
FACEBOOK ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Facebook 2013'ün ikinci yarısından itibaren şeffaflık raporları yayınlamaya başlamış ve en son Şeffaflık Raporunu da 2019'un ikinci yarısı için yayınlamıştır.⁶⁸ 2013'ün ikinci yarısından 2017 sonuna kadar Facebook Türkiye'den toplam 24.137 içeriği çıkartırken, 2019 içinde toplam 1.135 içeriği çıkartmıştır. Bir önceki yıl olan 2018'de çıkartılan içerik sayısı 2.381 iken, 2019'da 2018'e göre %47 düşüş gözlemlenmiştir. Azalmanın nedeni Facebook Şeffaflık raporlarında açıklanmazken, Facebook'a Türkiye'den gönderilen talepler de düşüş olduğu düşünülmektedir.

Şekil 25: Facebook Çıkartılan İçerikler (Türkiye)

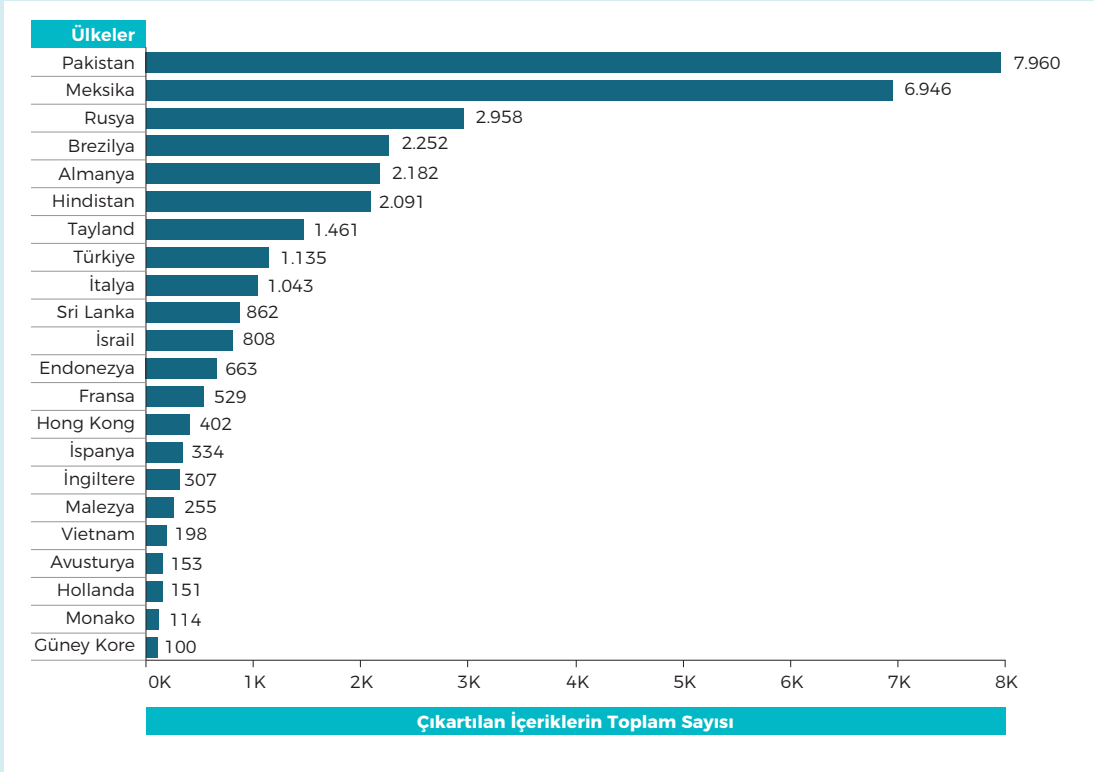
Şekil 26: Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2019)

68 Bkz. <https://transparency.facebook.com/content-restrictions>

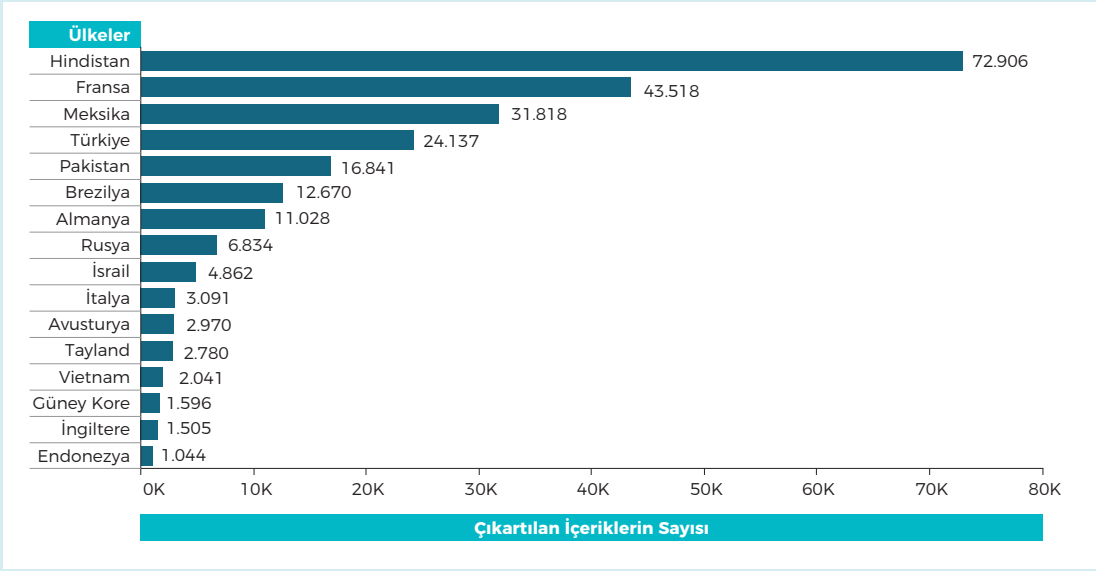
2019 istatistiklerine göre içerik çıkartma sıralamasında Türkiye **1.135** içerikle **sekizinci sırada** yer alırken, **birinci sırada 7.960 içerikle Pakistan**, **6.946 içerikle Meksika** ikinci sırada ve **2.958 içerikle Rusya** üçüncü sırada yer almıştır.

Şekil 27: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2019 Toplamı)

Dünya genelinde ise Facebook 2019 sonu itibarı ile toplam **246.129** içeriği platformundan çıkartırken, 2019 içinde ise 33.633 içeriği çıkartmıştır. Facebook platformundan en çok içerik çıkartılan ülkeler arasında **Türkiye 24.137 içerikle dördüncü sırada** yer alırken Hindistan 72.906 içerikle birinci, Fransa 43.518 içerikle ikinci, Meksika 31.818 içerikle üçüncü sıradadır.

Şekil 28: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2019)

Twitter'ın aksine Facebook daha geniş detaylı bilgi vermemektedir ve çıkartma taleplerinin detayları veya kimler tarafından talep edildiği açıklanmamaktadır.

Facebook tarafından Türkiye ile ilgili olarak sadece 2019 içinde kaldırılan 1.135 içerikten 436 tanesinin BTK, hakimlikler, ESB, Sağlık Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan 5651 sayılı Kanun kapsamında gelen talepler kapsamında kaldırıldığını belirtilmiştir. 699 diğer içeriği ise Facebook özel kişilerden gelen kişilik hakları ihlalleri şikayetleri kapsamında kaldırdığını açıklamıştır.

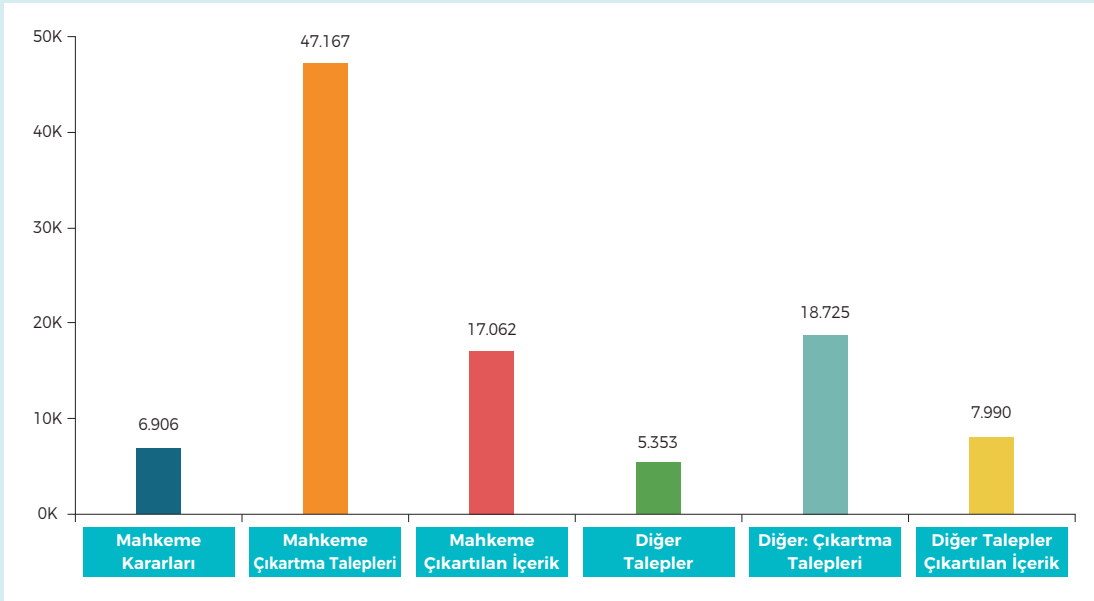
GOOGLE ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Google şeffaflık raporlarını 2009'un ikinci yarısı itibarı ile yayınlamaya başlamış ve bu raporlarında YouTube, Google Web Arama Motoru, Blogger, Google Photos, Google AdWords, Google Earth, Google Maps, Google Docs ve Google Groups gibi içerik kaldırılması için talep gelen servisleri ile ilgili istatistik bilgileri kamuoyu ile paylaşmaya başlamıştır.

2019 Birinci Yarı Yıl sonu itibarı ile 2009 yılından beri Türkiye'den toplam **12.259 içerik çıkartma talebi** Google'a gönderilmiş, bu taleplerin **6.906 tanesi mahkeme kararları** olmakla birlikte **5.353 tane de diğer talep** (BTK, emniyet birimleri, devlet kurumları, gerçek ve tüzel kişilerden) yer almaktadır. Genel toplamda 12.259 içerik çıkartma talebi ile toplam **65.973 içeriğin çıkartılması** istenmiştir.

Çıkartılması talep edilen **65.973 içerikten 47.167 tanesi mahkemeler tarafından talep edilmiş**, mahkeme kararlarına istinaden **Google tarafından 17.062 içerik çıkarılmış** veya Türkiye'den görünmez kılınmıştır. Mahkemeler dışında gelen toplam 5.353 taleple **18.725 içeriğin çıkartılması** talep edilmiş, Google bu diğer taleplere isti-

Şekil 29: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye’den Gönderilen Taleplerin Detayı (2009-2019 I. Yarı Yıl)

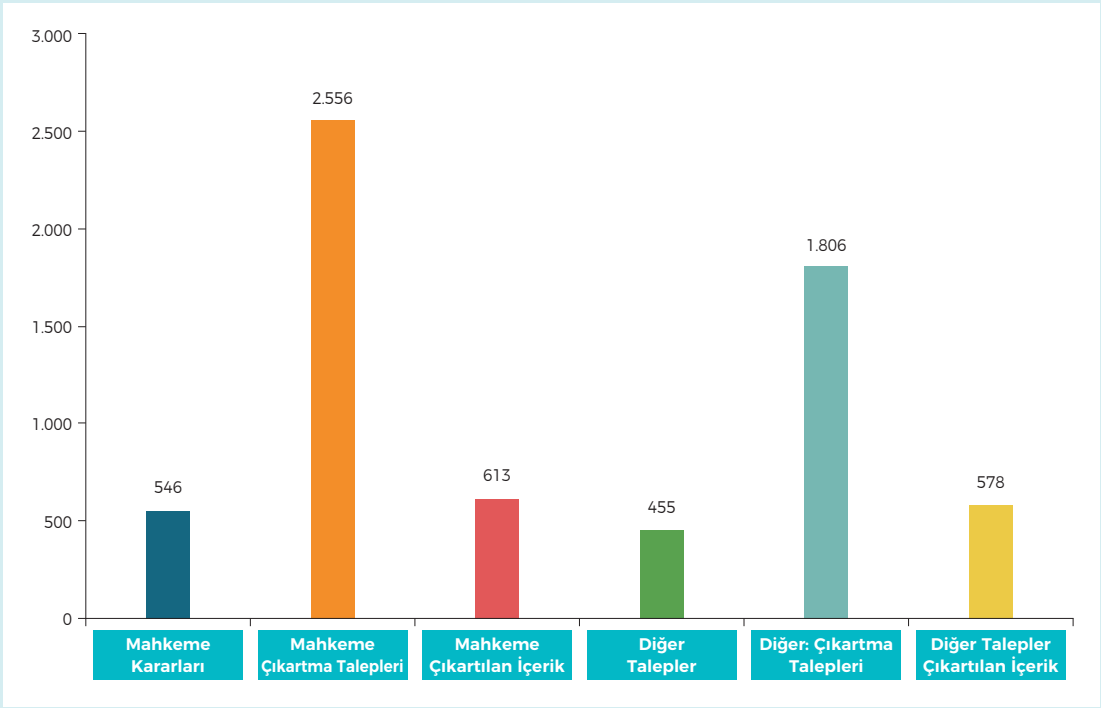
naden **7.989 içeriği çıkartmış** veya Türkiye’den görünmez kılmıştır. Dolayısıyla, **2019 Birinci Yarı Yıl sonu itibarı ile** talep edilen **65.973** içerikten **25.051 tanesi çıkartılmış** (%37) veya Türkiye’den görünmez kılınmıştır.

Aşağıda, **Şekil 30**’da görüleceği üzere, **2019’un ilk yarısında** ise Türkiye’den **546 mahkeme kararı** ve **455 diğer talep** olmak üzere **toplam 1.001 talep** Google’a gönderilmiştir. Bu taleplerle **2.556** tanesi mahkeme kararlarına istinaden ve **1.806** tanesi de diğer taleplere istinaden olmak üzere toplam **4.362 içeriğin çıkartılması** talep edilmiştir. Google son şeffaflık raporunda, mahkeme taleplerine istinaden 613 ve diğer taleplere istinaden de 578 içerik olmak üzere toplam **1.191 içeriği çıkarttığını** veya Türkiye’den görünmez kıldığını açıklamıştır.

Taleplerin büyük bir kısmı iftira ve hakaretle ilgili olmakla birlikte, milli güvenlik, mahremiyet ve gizlilik, uyuşturucu madde ve müstehcenlik ile ilgili talepler de Google’a Türkiye’den gönderilmektedir. Google’ın **2019’un ilk yansı raporunda** verilen bir örnekte Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’ndan, Yeni Zelanda’nın Christchurch şehrinde bir Cuma namazı sırasında iki camide yaşanan terör saldırısıyla ilgili 70 YouTube videosunun kısıtlanması yönünde bir talep alındığı belirtilmiş ve Google tarafından bu talepte yer alan 8 videonun YouTube’un Topluluk Kurallarını ihlal etmesi nedeniyle kaldırıldığı ve kalan 62 videonun da BTK talebinden önce YouTube tarafından kaldırıldığı belirtilmiştir. Fakat, hatırlanacağı üzere Cumhurbaşkanı Erdoğan, Yeni Zelanda’daki terör saldırısının Facebook, YouTube ve diğer sosyal medya platformlarından kaldırılan görüntülerini 2019 Yerel Seçimleri öncesinde Tekirdağ ve İstanbul Gaziosmanpaşa’da gerçekleştirdiği seçim mitinglerinde yayınlamıştı (bkz. **Ekran Görüntüsü 17**).⁶⁹

⁶⁹ EuroNews, Erdoğan seçim mitinginde sosyal medyada kaldırılan Yeni Zelanda cami katliamı görüntülerini paylaştı, 16.03.2019, <https://tr.euronews.com/2019/03/16/erdogan-secim-mitinginde-sosyal-medyada-kaldirilan-cami-katliami-goruntulerini-yayinladi>

Şekil 30: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2019 I. Yarı Yılı)

Ekran Görüntüsü 17: EuroNews (Erdoğan Seçim Mitinginde) Haberi

euronews.

TÜRKİYE

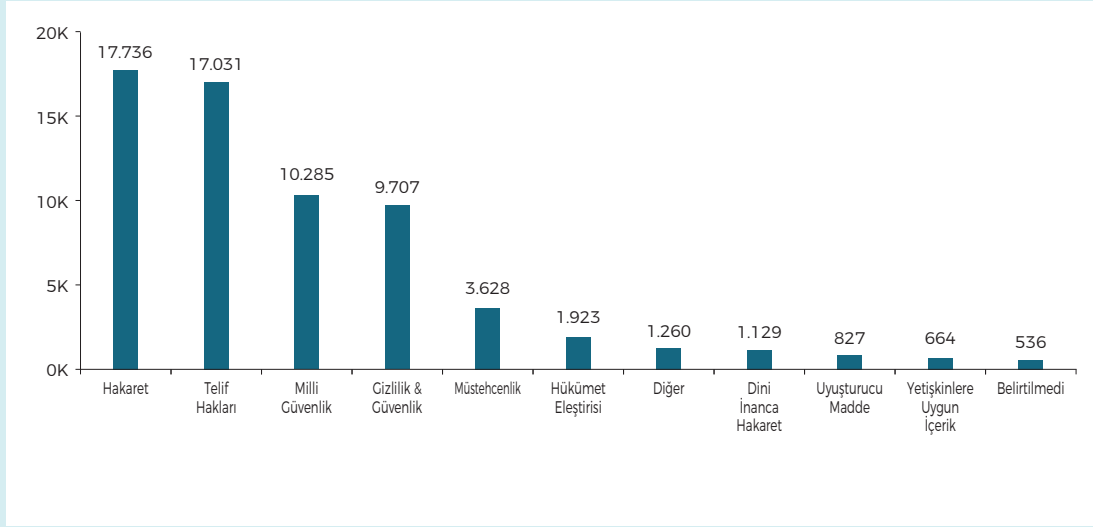
Erdoğan seçim mitinginde sosyal medyada kaldırılan Yeni Zelanda cami katliamı görüntülerini paylaştı

Beraat Gokkus • 16/03/2019

Genel olarak, aşağıdaki tablo ve şekillerden de görüleceği üzere, Türkiye’den Google’a en çok hakaret, telif hakları, milli güvenlik, gizlilik ve güvenlik, müstehcenlik, hükümet ve resmi makamlar hakkında eleştiri, dini inanca hakaret, uyuşturucu madde, yetişkinlere uygun içerik, diğer ve belirtilmedi kategorileri ile ilgili içerik kaldırma talepleri gönderilmektedir.

Şekil 31: Google’a Türkiye’den Gönderilen Toplam İçerik Kaldırma Talep Sayıları

Google’a Türkiye’den en çok hakaretle ilgili mahkeme kararı gönderilmekle birlikte son 10 yılın dönemsel dağılımı aşağıdaki şekillerde de gösterilmiştir. **2019 Birinci Yarı Yıl sonu** itibarı ile toplam 4.042 mahkeme kararı ve 428 diğer taleple birlikte Türk makamları Google’dan 17.736 farklı hakaret içerdiği belirtilen içeriğin kaldırılmasını talep etmiştir. Google tarafından verilen örnekler arasında, üst düzey bir hükümet yetkilisinden, Türk hükümetini eleştiren bir kitabın resmini içeren bir Google Drive dosyasının kaldırılması yönünde bir talep geldiği fakat dosyanın kaldırılmadığı,⁷⁰ Türkiye’deki çok üst düzey bir Devlet görevlisinin siyasi karikatürlerinin yayınlandığı iki farklı Google Grupları yayını, iki Blogger yayını, bir Blogger resmi ve bütün olarak bir Blogger blogunun kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararına rağmen talep edilen içeriklerin hiçbirinin kaldırılmadığı,⁷¹ yine Türkiye’de önde gelen siyasi bir figürün eleştirildiği dört Blogger yayınının kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararına rağmen talep edilen yayının kaldırılmadığı⁷² belirtilmiştir. Benzer şekilde Google, Türkiye’nin en büyük medya şirketlerinden birinin CEO’suna iftirada bulunduğu iddia edilen bir Blogger yayınının kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararı gönderildiğini, yayın incelendiğinde makalede, darbe hazırladıkları iddiasıyla tutuklanan gazetecilerin adlarının sızdırıldığı bir Twitter hesabıyla talep eden arasında bağlantı kurulduğunu fakat yayın hakkında herhangi bir işlem yapmadıklarını belirtmiştir.⁷³

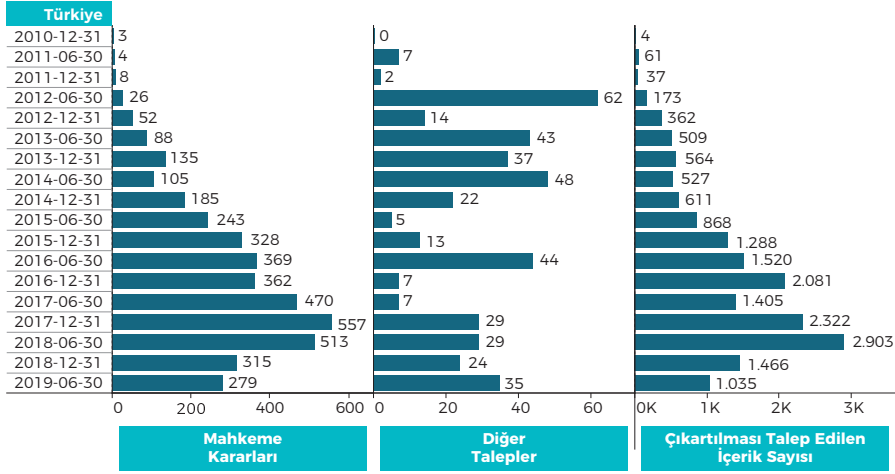
⁷⁰ Temmuz-Aralık 2018 dönemi.

⁷¹ Temmuz-Aralık 2016 dönemi.

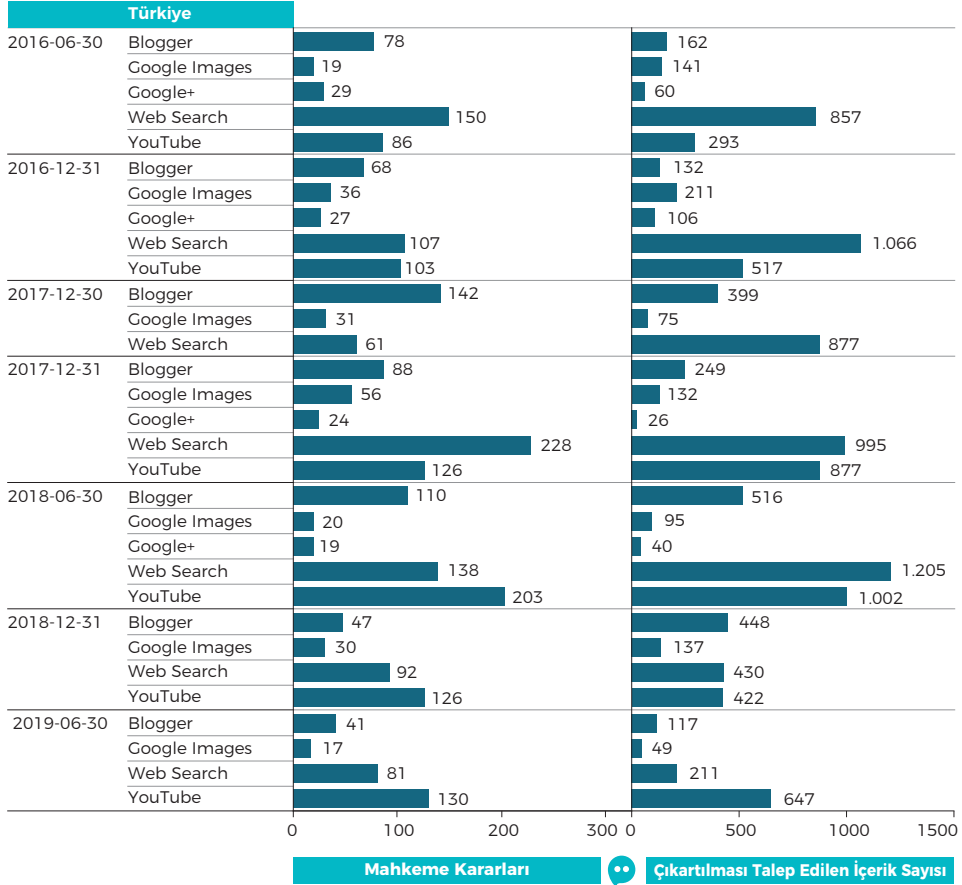
⁷² Temmuz-Aralık 2015 dönemi.

⁷³ Ocak-Haziran 2015 dönemi.

Şekil 32: Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Hakaret İle İlgili Talepler)

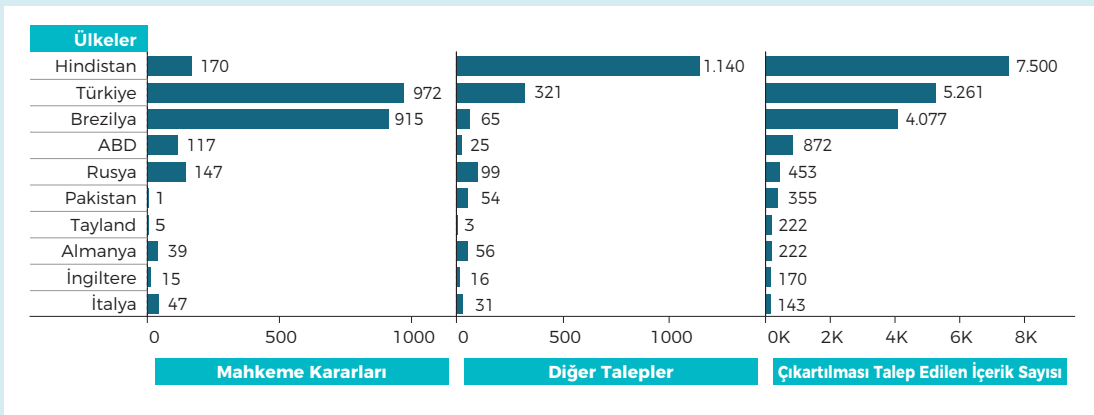

Şekil 33: Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Servis Bazında Hakaret İle İlgili Talepler)

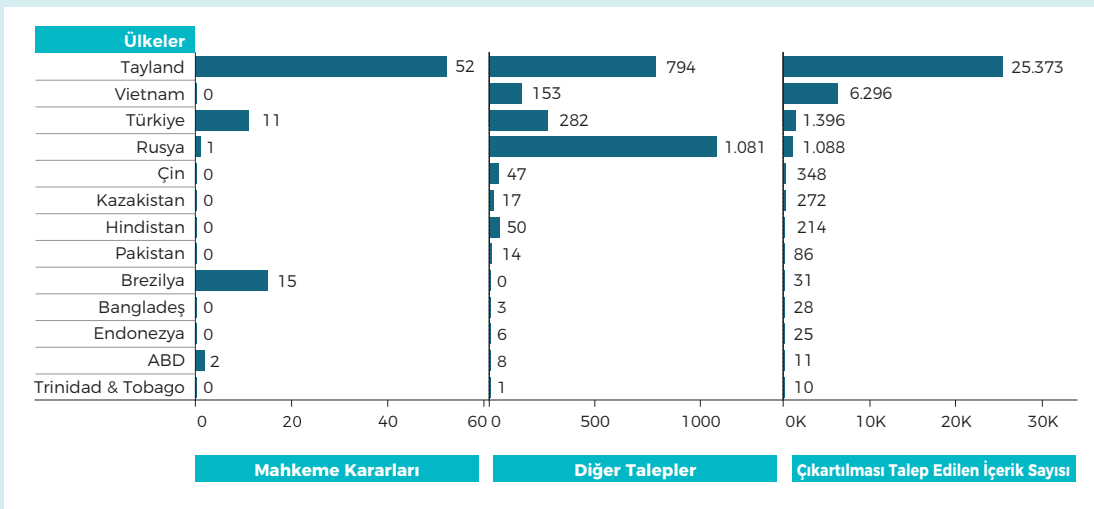
Google şeffaflık raporlarında **hakaret** konusundaki talepler YouTube bazında değerlendirildiğinde **2019 Birinci Yarı Yıl sonu** itibarı ile en çok talebin, 7.500 içerik kaldırma talebi ile Hindistan'dan gönderildiği, Türkiye'nin ise 5.261 taleple ikinci sırada yer aldığı fakat en çok mahkeme kararı gönderen konumunda olduğu da gözlemlenmektedir.

Şekil 34: Youtube / Hakaret Talepleri

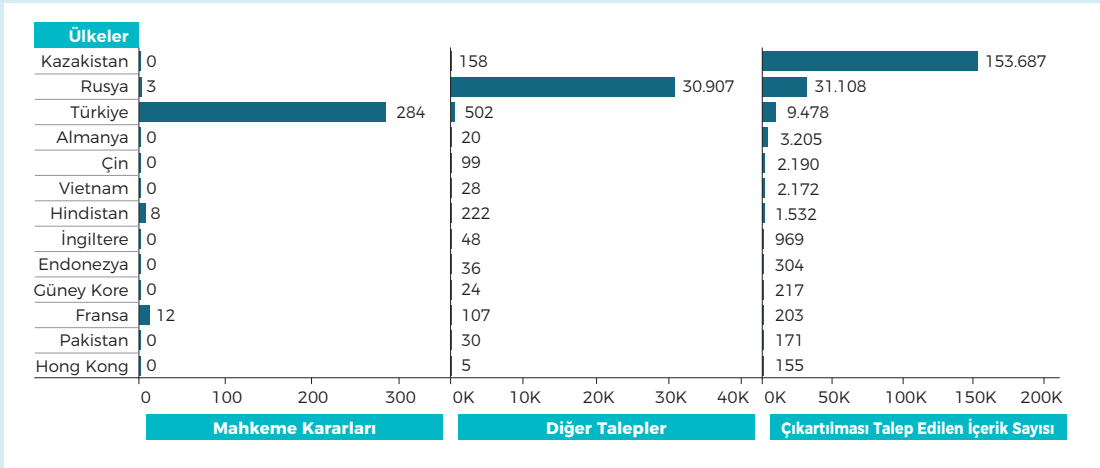
Benzer şekilde YouTube ile ilgili **hükümet ve resmi makamlar hakkında eleştiri** kategorisi incelendiğinde Tayland 25.373 taleple birinci sırada, 6.296 taleple Vietnam ikinci sırada ve 1.396 taleple Türkiye'nin üçüncü sırada yer aldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 35: Youtube / Hükümet Eleştirisi Talepleri

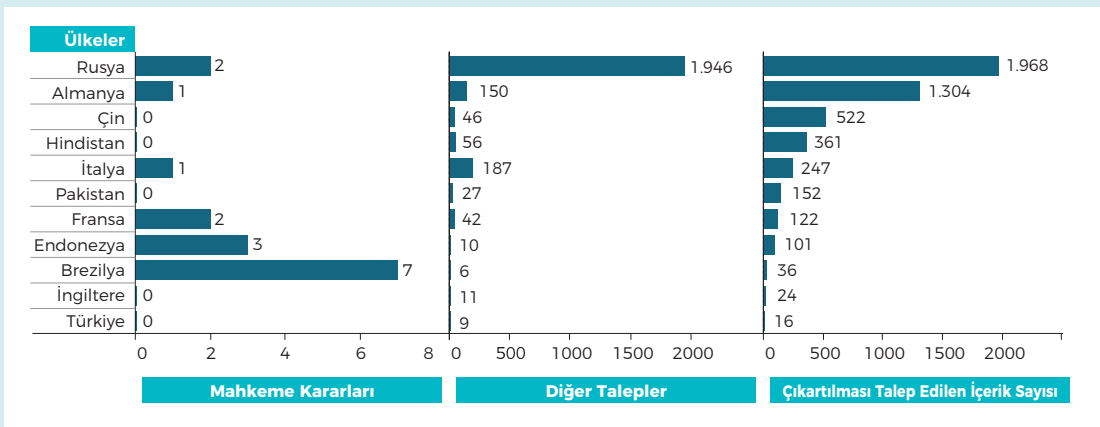
YouTube ile ilgili **milli güvenlik** kategorisinde de ülkeler değişse dahi Türkiye benzer bir tablo çizmekte ve Kazakistan ve Rusya'nın arkasından 9.478 taleple üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 36: Youtube / Milli Güvenlik Talepleri

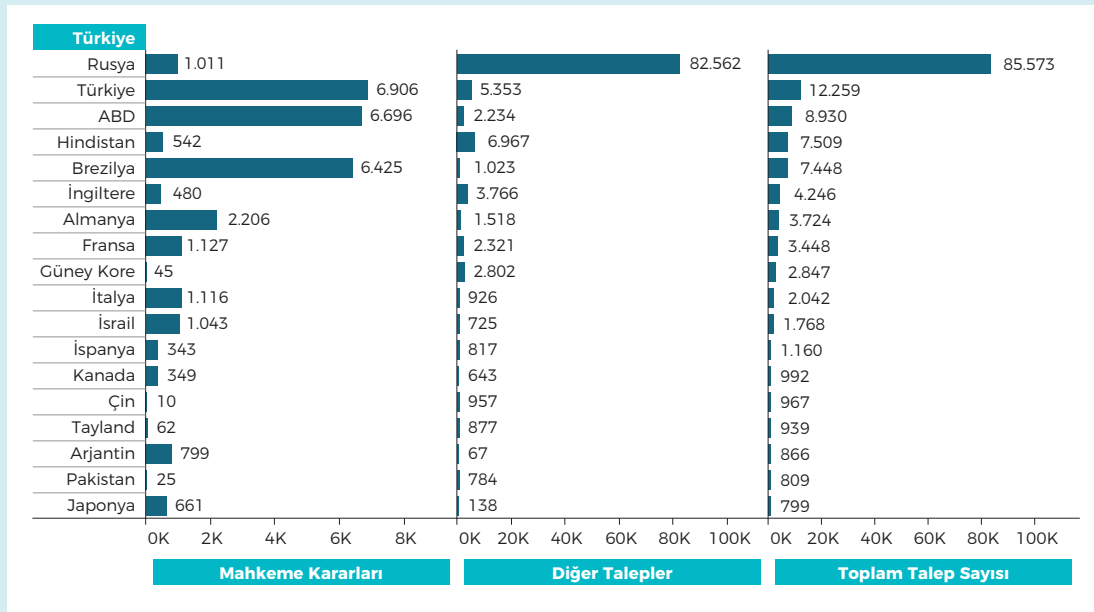
YouTube ile ilgili **nefret söylemi** kategorisi incelendiğinde de bambaşka bir tablo ortaya çıkmakta ve nefret söyleminin Türkiye'nin hassasiyet gösterdiği kategoriler arasında yer almadığı gözlemlenmektedir. Bu kategoride Rusya, Almanya ve Çin ilk üç sırada yer alırken sadece 16 taleple Türkiye 11. sırada yer almaktadır.

Şekil 37: Youtube / Nefret Söylemi Talepleri

Dünya geneline bakıldığında, **2019 Birinci Yarı Yıl sonu** itibarı ile Google'a **30.535 mahkeme kararı** ve **117.264 diğer talep** olmak üzere toplam **147.799 talep** gönderilmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere Google'a 2019'un ilk yarısının sonuna kadar en çok içerik çıkartma talebi **83.573 taleple Rusya'dan** gönderilmiştir. Rusya'dan gönderilen bu taleplerin büyük bir kısmı olan **82.562 talep mahkemeler dışında** gönderilen "**diğer talepler**" kategorisindedir. Rusya'dan Google'a sadece **1.011 mahkeme kararı** gönderilmiştir. **Türkiye**, genel toplamda **12.259 taleple ikinci sırada yer almakta** ve Türkiye'den toplam **6.906 mahkeme kararı** ve toplam **5.353 diğer talep** Google'a gönderilmiştir. En çok mahkeme kararı gönderen ülkeler kategorisinde Türkiye 6.906 kararla birinci sırada yer almakta, ikinci sırada ise 6.696 kararla ABD ve 6.425 kararla Brezilya üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye, diğer talepler kategorisinde ise Rusya ve Hindistan'ın arkasında üçüncü sırada yer almaktadır.

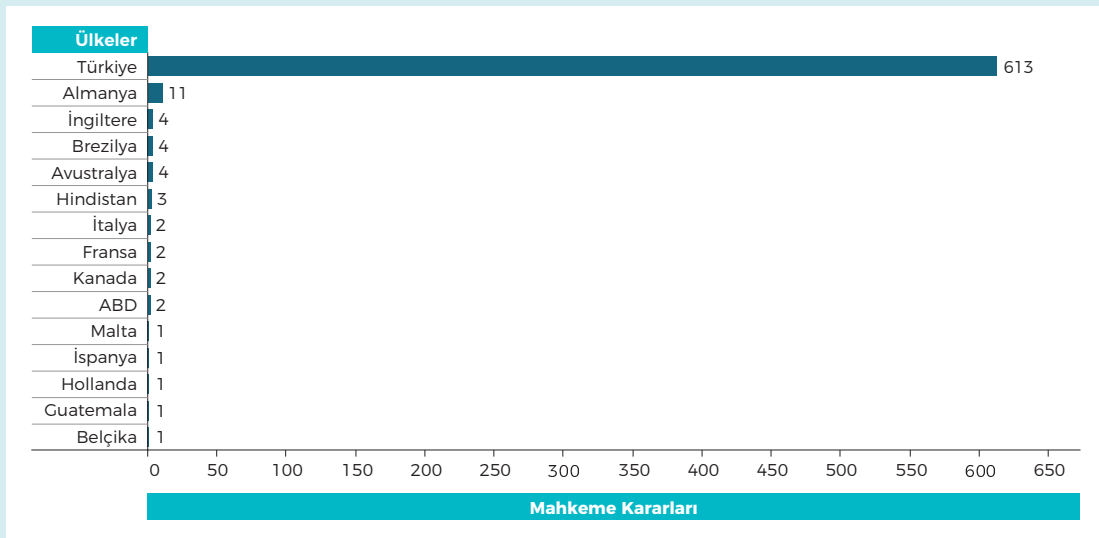
Şekil 38: Google'a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı

WORDPRESS ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

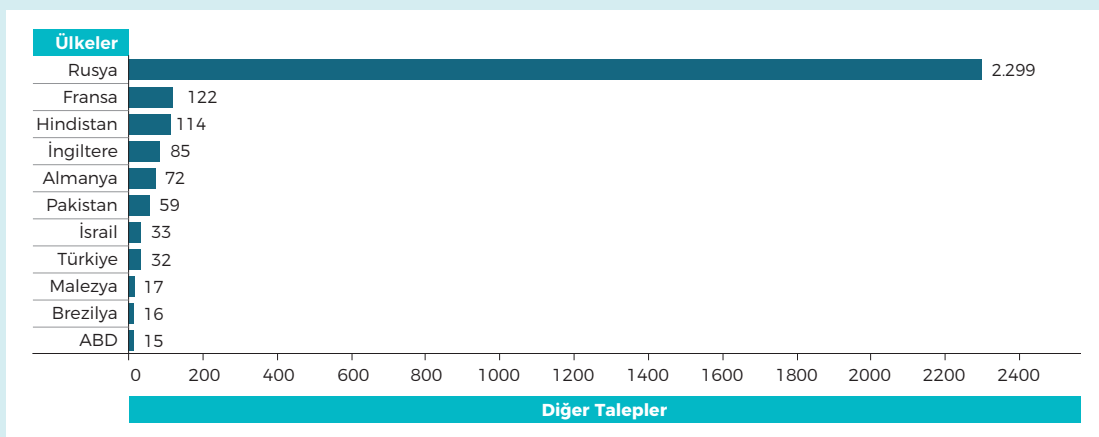
Şekil 39'da görüleceği üzere, 2014 başından 2019 sonuna kadar dünya genelinde Wordpress'e gönderilen **652 mahkeme kararından 613 tanesi Türkiye'den** gönderilmiştir. İkinci sırada 11 mahkeme kararı ile Almanya ve üçüncü sırada dörder mahkeme kararı ile İngiltere, Brezilya ve Avustralya yer almaktadır. 2019 içinde de dünya genelinde Wordpress'e gönderilen **75 mahkeme kararından 72 tanesi Türkiye'den** gönderilmiştir.

Şekil 39: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu

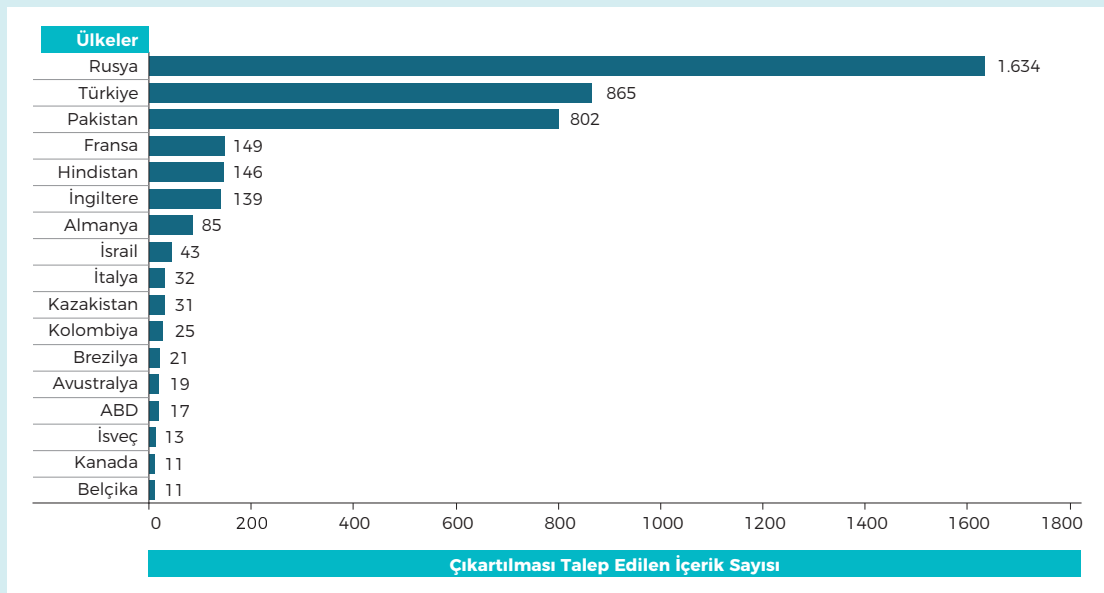
Dünya genelinde mahkeme kararları dışında en çok “**diğer talep**” gönderen ülke 2.299 taleple Rusya olurken, Türkiye'den sadece 32 tane diğer talep Wordpress'e gönderilmiştir. Bu 32 talepten 27 tanesi 2019 içinde gönderilmiştir.

Şekil 40: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu

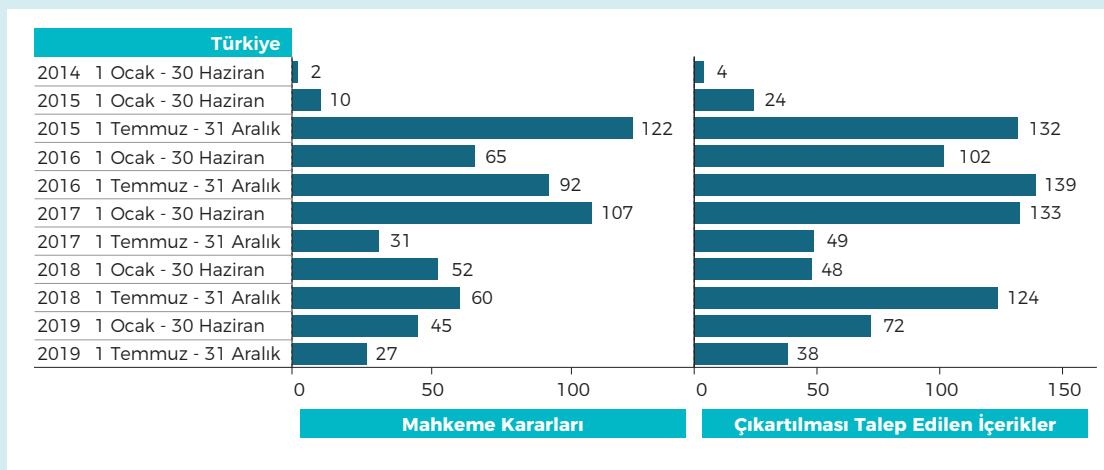
Genel toplamda 652 mahkeme kararı ve 2.988 diğer taleple Wordpress'ten toplam 4.108 içeriğin kaldırılması talep edilmişken, **Türkiye'den 865 içeriğin kaldırılması talep edilmiştir**. Bu kategoride Türkiye ikinci sırada yer alırken, birinci sırada 1.634 içeriğin kaldırılmasını talep eden Rusya yer almaktadır. Wordpress verilerine göre tüm bu taleplerin %42'si karşılanmıştır.

Şekil 41: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu

Türkiye'den dönemsel olarak gönderilen mahkeme karar sayıları ve çıkarılması talep edilen içerik ve Wordpress sayfalarının sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. En çok mahkeme kararının 2015'in ikinci yarısında gönderildiği, en çok çıkartma ta-

Şekil 42: Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları

lebinin ise 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonraki bir yıllık dönemde yapıldığı gözlemlenmektedir. Mahkeme kararları Türkiye’de sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun’un 8/A ve 9. maddeleri dayanak gösterilerek alınmış ve Wordpress’e gönderilmiştir.

2019 içinde Türkiye’den gönderilen toplam 72 mahkeme kararı ve 27 diğer taleple toplam 110 Wordpress adresinde yer alan içeriğin çıkartılması talep edilmiştir. 2019 içinde Wordpress’e Türkiye’den başka sadece Almanya (2 karar) ve Avustralya’dan (1 karar) mahkeme kararı gönderilmiştir.

Bu taleplerle 2019 ilk yarısı sonu itibarı ile **Wordpress’in dünya genelinde talep edilen ülkelerden görünmez kıldığı toplam 1.184 farklı blog sayfasından 461 farklı blog sayfası (%38’i)** ve bu blogların alt sayfaları **Türkiye’den erişime engellenmiş** durumdadır.⁷⁴ Uygulamada Wordpress “geoblocking” uygulaması ile bu içerikleri Türkiye’den görünmez kılmakta ve engelli sayfalara girmeye çalışan kullanıcıların karşısına aşağıdaki uyarı mesajı çıkmaktadır.

Ekran Görüntüsü 18 : Wordpress tarafından engellenen sayfalarda çıkan uyarı yazısı

ERROR 451: Unavailable for Legal Reasons

This site has been blocked in response to a unilateral order from a Turkish authority. You can find out about alternative ways to view this content on our guide to [bypassing Internet restrictions](#).

Bu site, yetkili bir Türk makamından gelen tek taraflı bir talebe cevaben engellenmiştir. Bu içeriği görüntülemek için alternatif yolları [internet kısıtlamalarını aşmaya ilişkin kılavuzumuzdan](#) öğrenebilirsiniz.

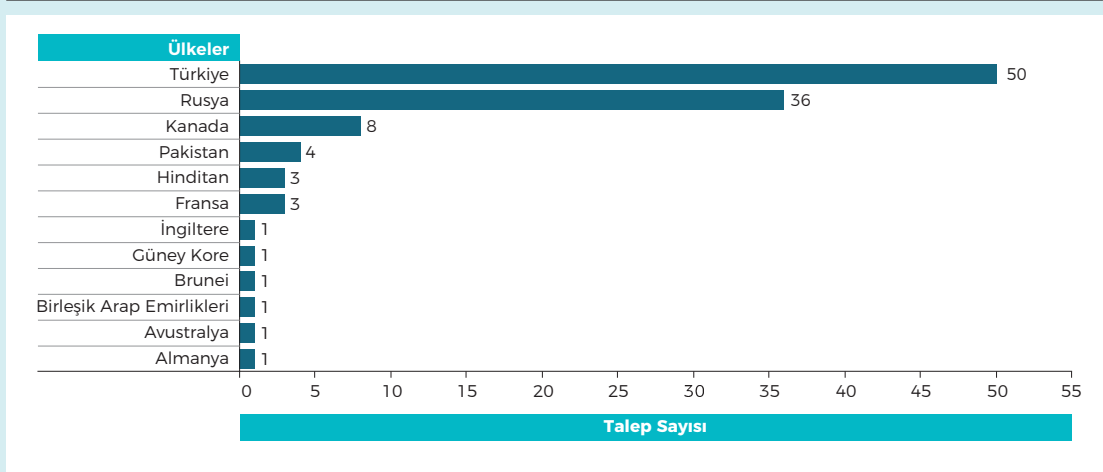
2019 yılında toplam 59 farklı Wordpress blog adresi Türkiye’den bu yöntemle ve hakimlik kararlarına istinaden görünmez kılınmıştır. 16 Temmuz, 2018 tarihinde ise İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2018/3996 D. İş sayılı tek bir kararı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın talebi ile 116 farklı Wordpress blog adres (alan adı) ve içeriğine (URL bazlı) “talep edenin kişilik haklarına saldırı mahiyetinde” oldukları ve “basın ve ifade özgürlüğünü açacak şekilde hakaret içeren ifadeler bulunduğu, bu ifadelerin kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği” gerekçesiyle erişim engellenmiş ve bu adresler Türkiye’den görünmez kılınmıştır.

⁷⁴ Bkz. <https://transparency.automattic.com/country-block-list-february-2020/#turkey>

REDDİT ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET SANSÜRLERİ

Popüler sosyal medya platformlarında Reddit de 2019 için Şeffaflık Raporu'nda 2018'de olduğu gibi Türkiye'ye de yer vermiştir.⁷⁵ Hatırlanacağı üzere Kasım 2015 içinde kısa süreliğine de olsa Reddit platformuna Türkiye'den Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın bir kararı ile erişim engellenmişti. Reddit 2015 Şeffaflık Raporu'nda kısa süreli erişim engelinin nedeninin kendilerine bildirilmediğini belirtmişti.⁷⁶ 2019 raporunda yabancı devletlerden toplam **110** içerik çıkartma talebi gönderildiği belirtilmiş, bu kategoride **50** taleple **Türkiye** birinci sırada yer alırken, **36** taleple **Rusya** ikinci sırada ve **8** taleple **Kanada** üçüncü sırada yer almıştır. Reddit detaylarını açıklamamakla birlikte 110 talepten 41 tanesini (%37.3) onayladığını ve uyguladığını, 69 tanesini (%62.7) hakkında ise hiç bir işlem yapmadığını açıklamıştır. Reddit bazı durumlarda, özellikle mahkeme kararı içeren taleplerle ilgili olarak, bazı içerikleri kaldırdığını veya talep gelen ülkeden bu içerikleri görünmez kıldığını, uluslararası hukuka uygun olmadığını düşündükleri talepleri ise yerine getirmediklerini raporunda belirtmektedir. Reddit, ayrıca gerçek ve tüzel kişilerden de 459 diğer talep geldiğini açıklarken, bu kategoride Türkiye'den gönderilen herhangi bir talebe rastlanmamıştır.

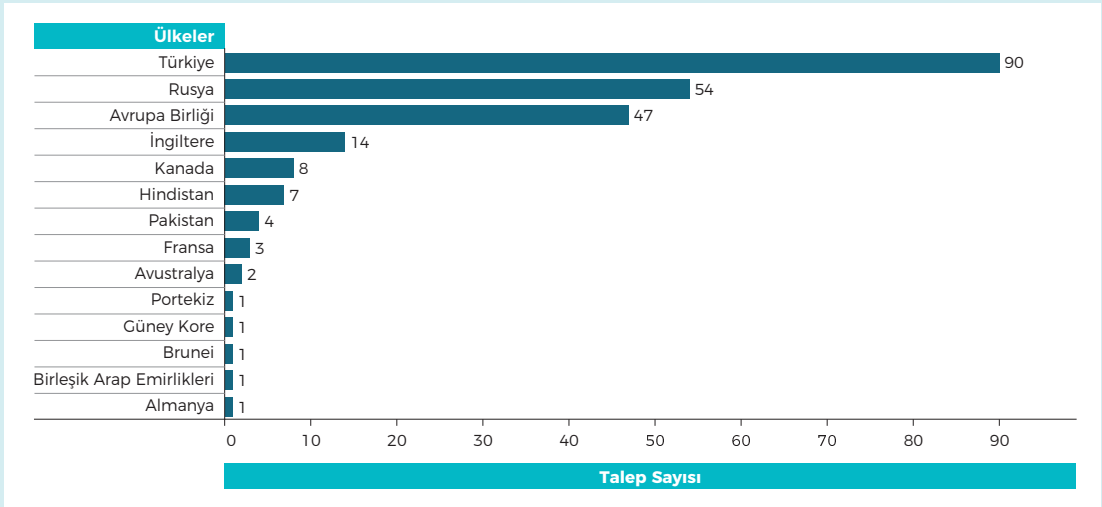
Şekil 43: Reddit 2019 Şeffaflık Raporu: İçerik Kaldırma Talepleri

75 Bkz. 2019 Reddit Şeffaflık Raporu için: <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2019> ve 2018 Reddit Şeffaflık Raporu için: <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2018>

76 Bkz. <https://www.reddit.com/wiki/transparency/2015>

Şekil 44: 2016-2019 Şeffaflık Raporları: Toplam İçerik Kaldırma Talepleri

Reddit'in ilk şeffaflık raporunu yayınladığı 2016'dan 2019 sonuna kadar toplam 234 içerik kaldırma talebi gönderilmiş, genel toplamda da **Türkiye 90 taleple birinci sırada** yer alırken, **54 taleple Rusya** ikinci sırada yer almıştır.

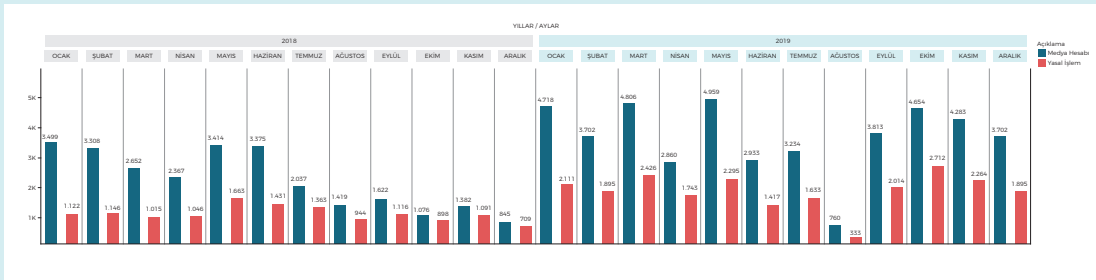
2019 İÇİNDE HAKKINDA YASAL İŞLEM YAPILAN SOSYAL MEDYA HESAPLARI

İçişleri Bakanlığı tarafından 2018 yılında haftalık olarak, 2019 yılından itibaren ise aylık olarak terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren çok sayıda sosyal medya hesabı ile ilgili çalışmalar ve tespit edilen kişiler hakkında da yasal işlem yapıldığı düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır. 2018 yılı içinde haftalık olarak açıklanan verilere göre toplam **26.996 sosyal medya hesabı** incelenmiş ve **13.544 hesap** hakkında da yasal işlem yapıldığı İçişleri Bakanlığı tarafından açıklanmıştı. Fakat, İçişleri Bakanlığı tarafından 31.12.2018 tarihinde "**1 Ocak - 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar**" başlıklı açıklamada bu rakamlar daha farklı açıklanmış ve "terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren" **42.406 sosyal medya hesabı** ile ilgili çalışma yapıldığı ve tespit edilen **18.376 kişi hakkında yasal işlem yapıldığı** belirtilmiştir.⁷⁷

⁷⁷ Bkz. İçişleri Bakanlığı, 1 Ocak - 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar, <https://www.icisleri.gov.tr/1-ocak-31-aralik-2018-yili-icerisinde-yurutulen-operasyonlar>

2019 içinde ise aylık olarak açıklanan verilere göre toplam **44.424 sosyal medya hesabı** incelenmiş ve **22.728 hesap** hakkında da yasal işlem yapılmıştır.⁷⁸ 2019 sonunda yapılan yıllık raporlama çalışmasında ise İçişleri Bakanlığı yine farklı rakamlar açıklamış ve 2019 yılı sonu itibarı ile terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren **53.814 sosyal medya hesabı** ile ilgili çalışma yapıldığını, tespit edilen **24.224 kişi** hakkında yasal işlem yapıldığını belirtmiştir.

Şekil 45: İçişleri Bakanlığı Tarafından Açıklanan İstatistikî Veriler

Dolayısıyla, aylık bazda yapılan açıklamalarla yıl sonu yapılan açıklamada verilen istatistikî veriler birbirini tutmamakla beraber, yıl sonu açıklamasına göre 50.000'den daha fazla sosyal medya hesabı incelenmiş ve yaklaşık 24.000 kişi hakkında yasal işlem yapılmıştır.

Ekim 2019 içinde başlatılan **Barış Pınarı Harekâtı** ile ilgili olarak sosyal medya üzerinden terör propagandası yaptığı iddia edilen 1.297 hesabın tespit edildiği ve 452 kişinin gözaltına alındığı ve 78 kişinin de tutuklandığı ayrıca açıklanmıştır.⁷⁹

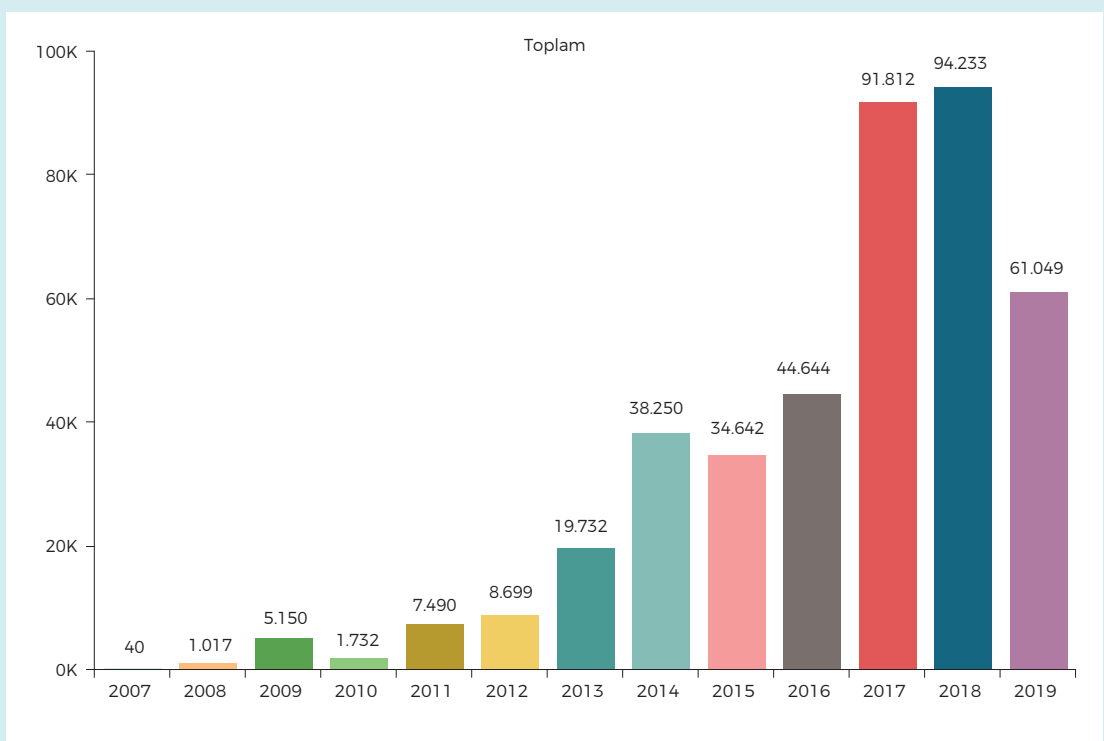
⁷⁸ 2019 yılı için İçişleri Bakanlığı Şubat ve Aralık aylarını açıklamamış, bu iki ay için diğer 10 ayın ortalama rakamları bu çalışma kapsamında kullanılmıştır.

⁷⁹ Basın Açıklaması: "Emniyet Genel Müdürümüz Sayın Mehmet Aktaş Başkanlığında Koordinasyon Toplantısı Düzenlendi," 30.10.2019, <https://www.egm.gov.tr/emniyet-genel-mudurumuz-sayin-mehmet-aktas-baskanliginda-koordinasyon-toplantisi>

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

İfade Özgürlüğü Derneği tarafından hazırlanan 2019 EngelliWeb raporu kapsamında Türkiye’den 2019 yılı sonu itibarıyla **408.494 web sitesi ve alan adına** erişimin engellendiği tespit edilmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere EngelliWeb çalışması kapsamında **2007** yılı içinde **40**, **2008** yılı içinde **1.017**, **2009** yılı içinde **5.150**, **2010** yılı içinde **1.732**, **2011** yılı içinde **7.490**, **2012** yılında **8.699**, **2013** yılı içinde **19.732**, **2014** yılı içinde **38.250**, **2015** yılı içinde **34.642**, **2016** yılı içinde **44.644**, **2017** yılı içinde **91.812**, **2018** yılı içinde **94.233** ve **2019** yılı içinde **61.049** web sitesi ve alan adının erişime engellendiği tespit edilmiştir.

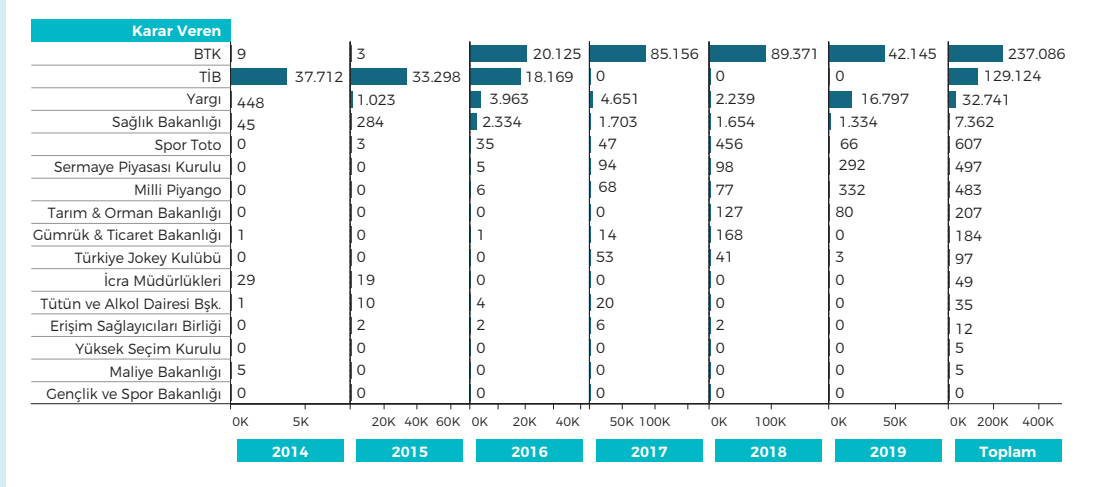
Şekil 46: Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2007-2019)

Türkiye’den 2019 yılı sonu itibarıyla erişime engellenen **408.494** web sitesi ve alan adı **689** farklı kurum tarafından verilen toplam **350.769** farklı karar ile erişime engellenmiştir. 2019 sonu itibarı ile Türkiye’den erişime engellenen web sitelerinin **129.124** tanesi kapatılana kadar TİB, **237.086** tanesi TİB kapandıktan sonra **BTK Başkanı** tarafından olmak üzere **366.210 tanesi idari tedbir kararları ile 5651 sayılı Kanun’un 8. maddesi kapsamında** erişime engellenmiştir. **32.741 alan adı ve web sitesine de yargı** (sulh ceza hakimlikleri, savcılıklar ve mahkemeler) tarafından erişim engellenmiştir. Genel toplamda **7.362** web sitesi Sağlık Bakanlığı tarafından, **607** web sitesi Spor Toto Başkanlığı tarafından, **497** web sitesi Sermaye Piyasası Kurulu tarafından,

483 web sitesi Milli Piyango tarafından, **207** web sitesi Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, **184** web sitesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **97** web sitesi Türkiye Jokey Kulübü tarafından, **49** web sitesi icra müdürlükleri tarafından, **35** web sitesi Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından, **12** web sitesi Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **5**'er web sitesi de Yüksek Seçim Kurulu ve Maliye Bakanlığı tarafından erişime engellenmiştir.

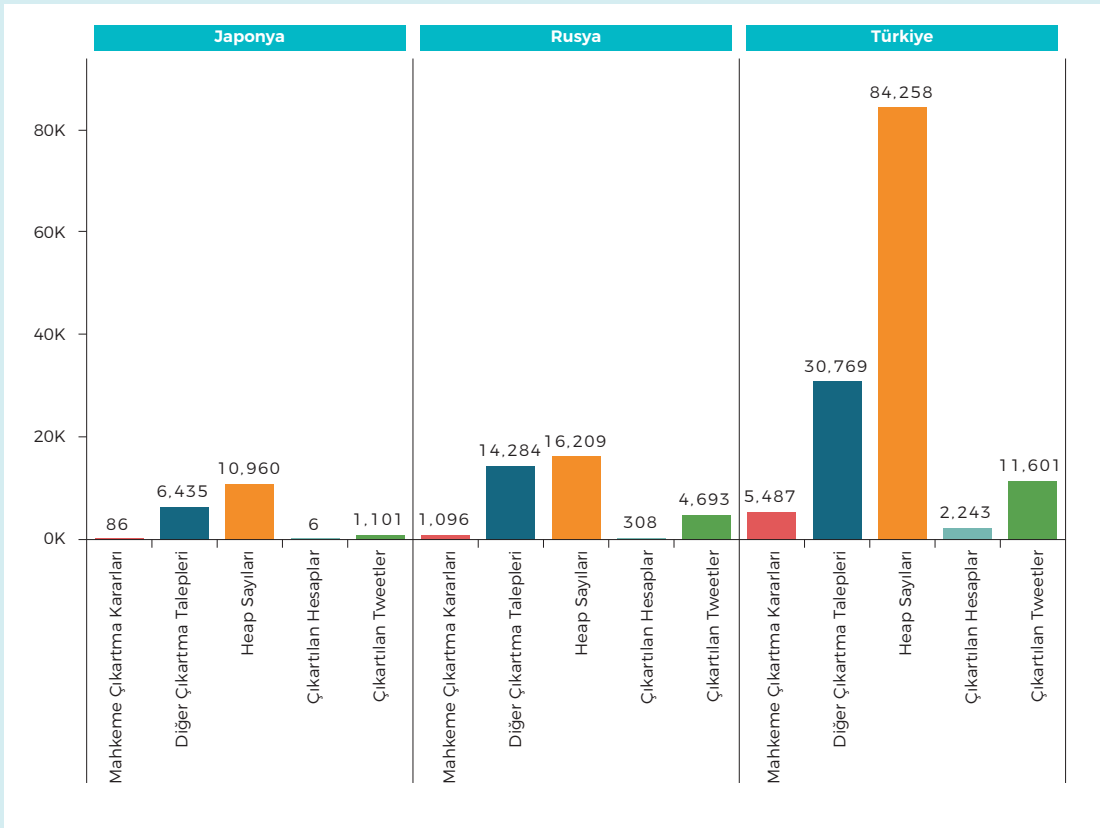
Şekil 47: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2019)

Bir diğer taraftan EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında erişime engellenen toplam **16.358** haber adresi (**URL**) ve içerik ve haber siteleri tarafından silinen veya kaldırılan **8.523** haber adresi (**URL**) tespit edilmiştir. Bu haberler **408** farklı **sulh ceza hakimliği** tarafından verilen **4.158** farklı **kararla** erişime engellenmiştir. Yıllık bazda **5.599** erişime engellenen toplam haberle 2019 birinci sırada yer alırken, 2019 ayrıca **3.528** toplam haberle en çok haber silinen veya çıkartılan yıl olmuştur. Dolayısıyla, haber siteleri tarafından 2018 içinde sıklıkla uygulanmaya başlayan oto-sansür 2019 içinde de dikkat çekici seviyede artış göstermiştir.

Türkiye'de git gide artan sansür uygulamalarının sosyal medya platformları tarafından açıklanan yıllık şeffaflık raporlarında da dikkat çekici bir seviyeye ulaştığı raporda değerlendirilmiştir. Türkiye'nin durumu özellikle Twitter Şeffaflık Raporlarında diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok vahimdir. Diğer sosyal medya platformlarına oranla Türkiye'de Twitter daha çok siyasi söylem ve siyasi tartışma için kullanılırken aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere istatistik veriler bakımından en yakın takipçileri olan Rusya ve Japonya'ya göre toplam çıkartma talep sayıları ve çıkartılması ve kaldırılması istenen hesap ve tweet sayıları çok daha yüksektir.

Şekil 48: Twitter Şeffaflık Raporlarında Japonya, Rusya ve Türkiye Karşılaştırması

Bir taraftan sistematik bir şekilde yüzlerce erişimin engellenmesi kararı verilirken Anayasa Mahkemesi'nin İnternete erişim, ifade ve basın özgürlüğü ile ilgili yaklaşımı da 2019 raporunda değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin performansına baktığı zaman Anayasa Mahkemesi'nin 2019 içinde erişimin engellenmesi ile ilgili Bölümler ve Genel Kurul düzeyinde 17 farklı başvuruyu karara bağladığı ve bu başvurulardan 13 tanesinde ifade ve/veya basın özgürlüğünün ihlaline karar verdiği görülmektedir. 2015'ten beri yapılmış olan çok sayıda başvuru henüz gündeme dahi alınmamışken, Anayasa Mahkemesi'nin Wikipedia platformu ile ilgili kararını vermesi ise yaklaşık 2.5 yıl sürmüştür. İnternet gibi hayati nitelikteki bir iletişim mecrasına yapılan ve ancak sansür olarak tanımlanabilecek müdahalelerle ilgili başvuruların daha hızlı bir şekilde değerlendirilmesinin mümkün kılınması gerekirken Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bu kararlar erişim engelleme kararlarını veren sulh ceza hakimlikleri tarafından hiçe sayılmakta ve erişim engelleme kararları, Anayasa Mahkemesi hiç karar vermemiş veya yokmuş gibi verilmeye devam etmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin 5651 sayılı Kanun'un gerek 8/A gerekse 9. maddesi kapsamında vermiş olduğu ilkesel kararlar ve bu kararları 2019 içinde uyguladığı diğer kararlarda da görüldüğü üzere erişim engelleme kararlarının sulh ceza hakimlikleri

tarafından ancak istisnai durumlarda ve “**ilk bakışta ihlal**” ilkeleri çerçevesinde ihlalin apaçık belli olduğu durumlarda uygulanması gerektiği defalarca belirtilmiştir. Fakat, istisnai durumlarda ve ancak Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenen ilkeler kapsamında alınması gereken kararlarda, bu rapor kapsamında yapılan değerlendirmede sulh ceza hakimliklerinin Anayasa Mahkemesi’nin belirlediği ilkesel yaklaşımı tamamen göz ardı ettikleri tespit edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi ile ilgili “**ilk bakışta ihlal**” ilkelerini ilk defa ortaya koyduğu Ali Kızık⁸⁰ kararına 2019 içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından binde 11 oranında atıf yapıldığı, bu kararların da ancak üçte birinde bu ilkelerin uygulandığı görülmüştür. Dolayısıyla, yaklaşık 6200 karardan sadece 22 tanesinde “**ilk bakışta ihlal**” ilkelerinin uygulandığı görülmüştür. Diğer taraftan 8/A uygulamalarında ise ne 2019 öncesinde ne de 2019 içinde verilen kararlarda ne Ali Kızık kararına ne de Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararından 8/A maddesine uyarladığı Birgün⁸¹ kararına herhangi bir atıf yapıldığına rastlanmamıştır.

Sonuç olarak, 5651 sayılı Yasa ile yaşamaya başladığımız 14. yıla girerken, devletin karmaşık **İnternet Sansür Mekanizması** daha önce olmadığı kadar canlı ve aktif şekilde işlemeye ve gelişmeye devam etmektedir. 2020 içinde RTÜK’ün de İnternet ile ilgili yetkisini kullanacağı ve Covid-19 salgını sırasında “**krizi fırsata çevirme**” anlayışıyla ortaya çıkan ve sosyal medyayı daha da fazla kontrol altına almak için atılan adım, her ne kadar geri çekilmiş olsa dahi, 2020 içinde 5651 sayılı Kanun’da daha da kısıtlayıcı bazı değişiklikler yapılacağı öngörülmektedir.

⁸⁰ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

⁸¹ Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2015/18936, 22.05.2019.

İfade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb raporu yaklaşık 13 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de git gide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2019 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri içermektedir.

Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler hiçbir zaman resmi olarak açıklanmamıştır. Dolayısıyla, EngelliWeb raporları bu alandaki yegâne istatistiki verileri içermekte ve bu alanda referans noktası konumuna gelmiştir.

EngelliWeb 2019 raporunda Türkiye'den erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler 2019 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb raporlarını yıllık bazda yayınlamaya devam edecektir. Güncel erişim engelleme haberlerine ulaşmak için Twitter platformu üzerinden @engelliweb hesabımızı takip edebilirsiniz.

Hollanda Kraliyeti

ISBN
978-605-69446-2-8

9 786056 944628

ifade.org.tr